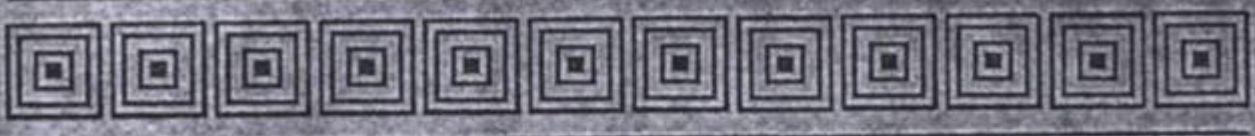

3470. № 10-1

ЗВІТ

ДИРЕКЦІЇ Ц. К. ГІМНАЗІЇ

З РУСКОЮ ВИКЛАДОВОЮ МОВОЮ

в Перемишлі

за шкільний рік 1912/1913.

НАКЛАДОМ НАУКОВОГО ФОНДУ.

ПЕРЕМИШЛЬ.

З друкарні гр. кат. Капітули — 1913.

Звіт

ДИРЕКЦІЇ Ц. К. ГІМНАЗІЇ

===== З РУСКОЮ ВИКЛАДОВОЮ МОВОЮ =====

В ПЕРЕМИШЛІ

за шкільний рік 1912/1913.

НАКЛАДОМ НАУКОВОГО ФОНДУ.

ПЕРЕМИШЛЬ.

З друкарні гр. кат. Капітули. — 1913.

З М І С Т:

- I. Др. Стефан Балей: Експеримент в науці психології.
- II. а) Директор Григорий Цеглинський. — Некролог.
б) Розвиток заведення в перших 25 літах його існування.
Уложив Дир. А. Алиськевич.
- III. Шкільні вісти Дирекції.

Експеримент в науці психології.

Др. СТЕФАН БАЛЕЙ.

§ 1. Вступні замітки.

Що експеримент і демонстрація повинні найти місце в рамках навчання психології в гімназії, се не підлягає нині у фахових кругах ніякому сумнівови. Сам факт, що сучасна психологія є наукою наскрізь експериментальною, вистарчає вповні на умотивоване потреби введення досвіду при подаванню ученикам її елементів; бо чи можливо познакомити когось дійсно, хочайби навіть в елементарний тільки спосіб, з якоюсь галуззю знання, не даючи йому пізнати сего, що є головним орудєм її дослідів? А власне тим оружем є для психології експеримент. Тому усяка дискусія на тему психологічного експерименту в гімназії може ставити собі за мету рішати не про се, чи взагалі признати йому місце в гімназійній науці, а тільки хіба про се, в яких межах та в який спосіб се дасть ся найкрасше перевести. І тут власне доперва лежить точка, де зачинають ся труднощі. Вони найяскравіше виступають тоді, коли з теорії перейдемо до практики, та зачнемо ся укладати подрібний план демонстрацій та експериментів, можливих до переведення в умовах шкільної науки в наших гімназіях. Усунути ці труднощі переходить часто сили учителя пропедевтики; і в тім лежить вина, що експериментальне трактування науки психології не піднеслось еще на сей уровень, на яким воно повинноб стати, і на який бажали би видвинути его сі, що мають завдане учити психології в гімназії.

Я хочу обговорити найважніші з сих труднощій, щоби дійти до сформулювання постулатів, подаючих способи на їх усуненє. А при тій нагоді бажавби я діткнутись еще иншого питання.

Трудности психологічного досьвіду в школі звязані в великій мірі з його питомими прикметами, якими він в своїй породі ризнисть ся приміром від фізичного експерименту. З сим остає в звязи факт, що й хосен, який він може принести, як чинник образования, переходить границі сего, що дає в тім згляді фізикальний досьвід. Про ті власне можливости, що лежать в психологічнім експерименті, я хочу також висказати при нагоді кілька уваг.

§. 2. Трудности навчання психології спричинені різнородностию сучасних напрямів психологічних.

Зачну від одної трудности експериментування і демонстрування при науці психології, яка сама по собі не належить вправді до найбільших, та яка заслуговує на згадку тому, що остає в звязку з загальнішим педагогічно-дидактичним проблемом; наука психології робить його, в більшій може мірі чим інші предмети гімназійної науки, актуальним в області образования в середніх школах.

Психологія находить ся в противенстві до много інших галузей знання в тім положеню, що на багато питань, які торкають ся її основних проблемів, не подає однозначної відповіді. Ті відповіді вправді є, однак відповідно до сего, з якої походять психологічної „школи“, вони звучать доволі різно. Для поступу психології як галузи знання сей факт не дуже відємний; противно, змаганє між собою протилежних становищ є ферментом, що прискорює її розвиток. Та инакше маєть ся річ з навчанєм психології. Учитель стає тут перед доволі трудним із дидактичного боку інтересним проблемом: як має зглядом сих різних становищ ставитись він при навчаню предмету? чи має обовязок інформувати ученика про суперечні погляди різних психологічних „шкіл“, чи противно має стати при навчаню лиш на однім з них, а в тім случаю на котрім?

Найпростіший на перший погляд ока вихід з сеї трудности, а саме сей, щоби при навчаню прямо виминати усі спірні точки, а подавати ученикам лиш се, що є безсумнівним здобутком науки, не є можливий до здійснення в психології; бо тут непорішеними остають і такі основні питання, яких без згадки не мож поминути навіть при елементарнім подаваню предмету.

Так на приклад неможливе не подати ученикови якогось поділу явищ психічних, а власне спосіб поділу психічних явищ є питанням спірним. В звязи з тим остають ще такі питання, як характеризованє сути осуду (чи осуд є явищем психічним *sui generis* чи тільки синтезою інших явищ, приміром зображень), аналізи явищ волі (чи бажання і рішення є окремими явищами психічними, чи синтезою зображень і почувань і т. д.). Подібно маєть ся річ з психічними полудами, особливо оптично-геометричними (фігура Міллера-Ліера, полуда Цельнера і пр.). Для учеників сї полуди дуже інтересні і вони самі, як се знаю з досьвіду, приходять до учителя з прошенєм о поясненє. Та тут знов психольогія находить ся у тім положеню, що на ті полуди дає поясненє.... за много, а сї поясненя не конче годять ся з собою.

Інший можливий спосіб переможення трудности видаєть ся сей, щоби учитель не поминав у викладї таких непояснених ще цілком точок, а представляв їх в сьвітлі, яке єму видаєть ся найвідповіднійшим. По сій рецепті учитель поясняв би психічні явища зі становиска сеї „школи“, до котрої він сам належить. Більшість існуючих тепер гімназизьких підручників психольогії йде сею дорогою (Єрузалєм, Гефлєр). Однак таке трактованє предмету не є властиво строго об'єктивним; бо воно викликає в ученика переконанє, пеначеби подавані єму при науці психольогії поясненя і твердження були так само загально прийняті як ті, які подають єму приміром на годині природничих наук, а се не відповідає дійсности.

Не мож назвати вповні удачним і такого способу розв'язання трудности, щоби з правила подавати ученикови при таких спірних точках погляди ріжних таборів, лишаючи вибір між ними єму самому. Поминаючи сю обставину, що такий вибір звичайно переходить сили ученика, то того рода спосіб трактованя предмету може легко викликати в умі ученика хаос і прикре почутє непевности і дезорієнтації.

На мій погляд тут взагалі немож поставити якоїсь одної рецепти, після якої мало би ся поступати при таких спірних точках; тут треба при кожній точці рішати з окрема узгляднюючи все входячі в гру педагогічно-дидактичні та річеві моменти. Однак я не маю наміру входити детальнійше в сей проблем, що заслугує безперечно на точнійший розслід; натякаю тільки на него тому, бо і психольогічна демонстрация інтересована в єго розв'язці; і в тій області натрафить ся на згадану трудність. Так на приклад моделі, що ілюструють взаїмні відносини між красками,

мусять бути різно сконструовані відповідно до сего, на якій вони основують ся теорії красок. А та теория инша приміром у Вундта а инша у Герінга і Міллера; тому й моделі системи красок сконструовані на основі вказівок тих авторів не вийдуть однаково. Проте учитель став перед питанєм: котрий з тих моделів повинен він придбати для заведення, в якім учить? Ми мусимо однак признати, що спеціально при надбаню приладів та моделів ся трудність не так часто стане перед учителем, та що вона більше пекуча, як ми се бачили, в області подавання психологічної теорії. По тій причині ми не будемо довше при ній задержуватися.

§. 3. Трудність придумання психологічних досвідів, які надавали би ся до переведення в класі на годині науки предмету.

Перейдемо тепер з черги до иншої трудности, яка передусім вимагає точнішого обговорення; вона полягає в обдуманню і переведенню таких досвідів і демонстрацій, які справді можна би назвати шкільними. О що тут розходить ся, се стане зараз ясне, коли возьмемо наперед під увагу котрий небудь з типових фізикальних досвідів, які переводять ся при навчанню фізики в гімназії. Учитель хоче приміром показати ученикам, що під впливом тепла тіла збільшають свій об'єм.

Він бере в тій цілі металеву кулю і демонструє, що вона неогріта переходить легко через металевий перстень, а по огріттю на ній задержуєть ся. Сей типовий досвід заслугує вповні на назву шкільного досвіду. Бо він є легкий до обсервованя і контролі рівночасно великою кількістю учеників, не забирає много часу, не вимагає також великих і довгих приготувань з боку учителя; ужитий до досвіду прилад є простий, не дорогий, та, так сказатиб, самоозначений; а саме спосіб переведення досвіду є вказаний ясно єго конструкцією; він не ставить демонстратора в клопотливе положення, щоб сей діставши апарат перший раз в руки, не знав, як властиво зображав собі переведення досвіду апаратом єго конструктор. Отсі вичислені прикмети досвіду роблять єго дійсно шкільним, таким, що подаєть ся до переведення в класі під час лекцій предмету; він є справді „Schulversuch“, як каже німецька педагогічна термінологія.

Коли пересічний досвід фізикальний, переводжений в гімназії, мусить мати у собі більшість із вичислених прикмет, то инакше маєть ся річ з пересічним досвідом психологічним в тім виді,

в яким поручають єго теперішні нечисленні підручники методики і техніки психологічного досьвіду.

На сїм місци треба нам згадати одинок у своїм роді книжку, яка ставить собі метою піддати учителеви психології низку *шкільних* досьвідів психологічних.

Маю на гадці „Hundert Psychologische Schulversuche“ Гефлєра і Вітасєка, що вийшли тепер уже в третім виданю.¹⁾ Книжка се дуже пожиточна і я зовсїм не маю наміру применшати єї заслуг, коли на кількох прикладах зілюструю недостачу „шкільности“ у значній скількості поданих там досьвідів.

При однім типі досьвідів лежить їх нездатність до переведення їх у класї підчас години предмету в тїм, що придуманий до них прилад припускає до досьвіду і до обсервації одну тільки особу. Возьмім на приклад, що учитель хоче демонструвати ученикам затрату виразности предметів положених в бічному полі видження мимо великої вразливости ока на зміни, які там заходять. У згаданій книжці знаходить ся опис досьвіду, яким се явище мож ученикови показати, з рівночасним поданєм потрібного до сеї ціли апарату. Апарат складає ся з таблиці з дірочками, через які мож експонувати сірі або пестрі плашки, та з приміщеної на дротї марки (значка) до концентрованя зору. Підчас коли ученик фіксує марку, вставляєть ся таблицю в єго бічне поле видження і кажесть ся єму орієнтувати ся про се, що на таблиці знаходить ся, та які там відбувають ся зміни. — Досьвід се безперечно інструктивний, легкий до переведення, а апарат до него несконплікований. А прецінь сей досьвід годї назвати справді шкільним; бо в нїм може фактично брати участь оден тільки ученик на раз, а не ціла класа; требаби хіба по черзі кликати до апарату одного ученика за другим, що при більшій фреквенції виповнило би цілу годину (учитель психології розпоряджає тільки двома годинами в тижні). Так отже сказати мусимо: сей досьвід є добрий на курсї експериментальної психології, де участь бере 10—20 людей, а істнує кілька екземплярів того самого апарату. В гімназії у нас, де не легко придбати один прилад, а учеників буває до 50, з такого досьвіду і такого апарату не много можна собі обіцувати хісна; і тому сей досьвід далекий від ідеалу *шкільного* експерименту. Того рода досьвідів найдеть ся в книжці Гефлєра більшу скількість.

¹⁾ Hundert Psychologische Schulversuche mit Angabe der Apparate von Alois Höfler u. Stephan Witasek. Dritte Auflage. Leipzig, Borth 1911.

О много більше надають ся до ужитку при шкільній науці уже ті досьвіди і демонстрації, де учитель не потребує кликати кожного ученика з осібна до приладу і повторювати те саме більше разів, а де вистарчить пояснити коротко спосіб досьвіду, а опісля передати потрібний прилад ученикам, так щоби вони передаючи єго з рук до рук могли самі без дальшого проводу учителя робити обсервації. Тоді учитель мавби уже свободні руки, та мігби підчас курсованя по класі апарату продовжати виклад чи екзамінованє. Річ ясна, що і величина приладу і єго техніка мусять бути в тім случаю сего рода, щоб таке курсованє було можливе. Як приклад мож тут навести досьвід, що показує вплив акомодациі на виразність видження. До сего вистарчить маленький кусник оправленої в рамці сітки, через який треба в відповідний спосіб дивити ся на предмет окруження; техніка досьвіду є така проста, що ученик почувши подану цілій класі інструкцію, легко сам уже переведе досьвід. А прецінь годі не признати, що властиво і така форма переводження досьвіду не є при науці в класі зовсім ідеальною. Бо вона приневолює ученика на якийсь час принайменше відірвати увагу від сего, що говорить учитель і в загалі від ходу лекції, а забсорбувати свою увагу в цілости приладом, коли сей прийде до єго рук; є се будь що будь з дидактичного боку невластива річ. Учитель вносить в сей спосіб сам мимохіть в хід науки момент, що розсіває увагу класи, місто її концентрувати. Як виїмок така річ не зашкодить, як правило вона мати може відємні наслідки. Так отже і ся категорія досьвідів до взірцево „шкільних“ не належить.

Як легко психольогічний досьвід сам по собі дуже поучаючий, інтересний і легкий до переведеня, може з побічних зглядів не мати кваліфікації шкільного досьвіду, се мож бачити на інших прикладах, узятих також з Гефлера. Щоби доказати, як тісно звязані зі собою вражіння смакові і нюхові, подає Гефлер слідуєчий експеримент: ученикови, що має завязані очі та затканий ніс, вкладаєть ся в уста кусник цибулі і жадає ся, щоби він згадав, що має в устах; з причини виелімінованя в тім случаю вражінь нюхових ученик з правила помилить ся і буде приміром думати, що кусає бараболю. Здавало би ся, експеримент дуже добрий, та є він таким тільки на один раз; коли учитель має психольогію ще у другім відділі класи, то там сей досьвід буде вже не можливий, бо ученики сего відділу довідають від своїх товаришів про него скорше, заки вміє єго задемонструвати учитель; а через те удача досьвіду є уже з гори виключена.

Чим більше фрапантний буде сего рода досвід, що ґрунтується на несвідомості підданої експериментови особи, тим більша імовірність, що стане він скоро популярним серед учеників усіх класів; буде се поява зовсім природна і в великій мірі відрадна; та не змінює се факту, що через неї такий досвід перестане надавати ся до переводження в класі; і коли учитель не знаючи, що „штука“, яку він хоче зробити, звісна уже, спробує такий досвід на котрімсь з учеників, то сей очевидно не дасть ся „злапати“, а тим, що „злапав ся“ буде сам учитель. При таких досвідах, які легко „ідуть в курс“, експериментатор наражується в сей спосіб легко на невдачу, яка з дидактичного боку буде промахом. З того згляду я того рода психологічних досвідів не зачисляю до шкільних. (Я взяв тут на примір один такий досвід; в книжці Гефлера-Вітасека найде ся їх більше).

Коли ми так вказували на ті прикмети деяких типів психологічного досвіду, що применшають, а в часті навіть зовсім зносять їх здатність до шкільної практики, то не хотіли ми через се робити закиду авторам книжки, з якої ми брали приміри сих типів; бо дійсно добір таких психологічних досвідів, які попри легкість переведення лучилиби у собі усі ті дидактичні прикмети, що характеризують пересічний фізикальний досвід, зовсім не легкий. Се лежить по часті уже в самім характері психічного досвіду в противенстві до фізикального. Досвід фізикальний ставить своєю метою, викликати в означених умовах подане явище *фізичне*; досвід психологічний знова старається викликати, також в означених умовах, бажане *психічне* явище. Та коли фізичне явище, викликане досвідом, є, принайменше з правила доступне рівночасній обсервації більшій кількості одиниць, то психічне явище є з своєї природи доступне обсервації лиш сеї одної особи, в якій зістало витворене. І коли більша кількість осіб схоче обсервувати рівночасно викликане в цілі досвіду психічне явище, то на се не вистарчить, так сказатиби, один його екземпляр, а треба викликати його рівночасно у кожного з обсервуючих; значить, воно мусить бути витворене на раз в такій кількості екземплярів, кілько учасників досвіду. Психологічний експериментатор стає тут отже перед задачею, яка для фізики не існує. Для психології як галузи знання ся трудність не має більшого значіння; бо при строгих научних експериментах ніщо не стоїть на перешкоді, в случаю неможности перевести їх на більшу кількість осіб на раз, робити се по черзі, повторюючи з окрема сей сам досвід з одною особою по другій. Для цілий

наукових навіть не є вказане, переводити психологічний досвід з більшою кількістю осіб на раз. Тому й не дивниця, що наука психологія не була приневолена до обдумування такої техніки досвідів, яка уможлиблювала би рівночасно обсервацію більшої кількості учеників. І коли учитель спробує вибрати з багатства усіх досвідів, якими розпоряджає теперішня психологія сі, що мають вийти в обсяг елементарної науки психології, то він знайде їх зразу понайбільше у формі, котра допускає до обсервації одну лиш особу. І тепер доперва став він перед задачею, обдумати і перевести таку їх модифікацію, яка уможлиблювала би втягнути в обсервацію рівночасно не одного ученика, а цілу класу і через те приміняти ті досвіди до вимогів школи. Та задача се зовсім не легка і в віднесенню до великої кількості експериментів та демонстрацій до нині ще не розв'язана, через то й сі досвіди, (як ми се бачили на узятих з Гефлера прикладах) годі назвати взірцево шкільними. Тут лежить одна з причин, що в школі не могли вони знайти до тепер ширшого узгляднення. Учителю маючи до вибору переважно такі тільки форми експериментів та демонстрацій, яких введення до науки в класі має з педагогічно-дидактичного боку нераз сумнівну вартість, мусить завагати ся, чи в загальні робити з них який ужиток.

На ту потребу, виробити для психологічного досвіду форму відповідаючу вповні вимогам шкільної науки, ми звертаємо особливо увагу; бо при дискусії на тему психологічного досвіду в школі наводить ся як один з аргументів про „легкість їх виконання“. Та легкість досвіду як такого не гарантує ще, як ми се бачили, його дидактичної вартості у школі; і нераз такий „легкий“ досвід показує при пробі ужиття його при шкільній науці найбільші труднощі.

§. 4. Недостаті шкільних приладів психологічних.

Звернім тепер ще на хвилю увагу на самі прилади, потрібні при шкільних псих. експерименті. Бо хотя існує у психології цілий ряд т. зв. експериментів без приладів, або з приладами так простими, що їх без особливих старань мож мати під рукою, то не дасть ся заперечити, що навіть у гімназійній науці ними ніяк не мож вдоволити ся, коли при ній не мають бути неузгоджені найосновніші речі. І тут з психологічними прила-

дами нова трудність. Учитель пропедевтики знаходить ся в тім згляді в гіршім без порівняння положенню від учителя природничих наук. Сей має до розпорядимости окремий габінет, до якого в міру потреби спроваджує прилади; при їх виборі має задачу улекшену ілюстрованими багато катальогами, де при кождім апараті знаходить ся єго рисунок і опис ужитку. Инакше учитель пропедевтики. Він не має до розпорядимости свого габінету та призначуваних постійно фондів на потрібні до него закупи. Та припустім навіть, що він дістане фонди, то дальше справа самого закупу зовсім не легка. Ілюстрованих катальогів з психольогічними приладами, сконструованими спеціально до ужитку в гімназії і заосмотреними в точний опис їх ужитя, до сеї пори нема. На науці психольогії відбиваєть ся тут в відємний спосіб факт, що вона не ввійшла єще у всіх державах в обсяг середного образования. З сеї причини фабричний промисл, маючи перед собою меншу перспективу збуту, не йде тут в такій мірі на зустріч вимогам гімназійної науки, як се маєть ся річ. пр. при фізиці, де механіки не тільки скоро реалізують та оголошують у своїх цінниках подані з фахових кругів проєкти нових приладів, але навіть самі працюють над придуманєм нових.

Те, що має до розпорядимости учитель пропедевтики, се катальогі фірм, що доставляють прилади до психольогічних робітень університетских; се прилади, як ми вже згадали, не узглядняючи спеціально вимогів гімназійної науки, а до того з причини великої прецизности і малого збуту дуже дорогі. Тому й вибір для учителя не легкий. Сю трудність зрозуміли добре автори згаданої книжки, спонукуючи одну з австрійских фірм, щоби вона сконструувала та держала у себе постійно на складі певну скількість приладів, котрі не маючи претенсії до дуже великої екзактности, відповідали би вимогам шкільної науки. Спис сих приладів долучений до згаданої книжки. Та хотя сї прилади призначені до досьвідів у книжці передше обговорених, а через те приміщуванє у списі точнійшого їх опису та припису ужитя може видавати ся злишнім, то в дійсности і тут учитель психольогії рішаючись на спровадженє апарату не буде стояти на певнім ґрунті. Те, що зможе він довідати ся з відтам про хід досьвіду і про прилад, не в силі забезпечити єго перед евентуальним пізнійшим розчарованєм. Щоби сю точку, яка мимо своєї позірної маловажности не є на ділі без великого значіння, докладнійше розяснити, не від річи буде усвідомити собі слідуочу обставину. • Коли-б учитель пропедевтики мав підчас своїх університетских

студий нагоду при викладі психології познакомити ся практично з ріжними типами апаратів та з технікою можливих до переведення ним досвідів і демонстрацій, то тоді він і при неточнім описі найденого в списі апарату мігби легше виробити собі осуд про його евентуальні кваліфікації. А коли університетські студії не дають йому до сего можности і коли він при иншій нагоді, приміром при праці у фізичнім інституті, не вмів запізнати ся з технікою обслуговування ріжних приладів, то тоді при виборі психологічних апаратів він знайде ся в тяжкім доволі положеню. Я позволю собі навести тут приклад, узятий з мого власного досвіду. Будучи в тернопільській гімназії я спровадив поданий у списі згаданої книжки прилад до мішання красок через оборот (Farbenkreisel). Коли по спровадженю приладу показав я його директорови заведення, сей завважив зараз, що те саме, що дасть ся демонструвати сим приладом, можна так само добре зробити на центрифугальній машині з фізикального габінету. Так воно й дійсно було. Однак чи міг я знати, що прилад, сконструований спеціально до психологічного ужитку, не буде мати в собі модифікацій та улїпшень, що зроблять його до психологічної демонстрації придатнішим від звичайної центрифугальної машини? Ручний прилад до мішання красок, здатний до психологічних досвідів, мусить мати сю прикмету, щоби при головнім обороті корби можна дістати дуже скорий оборот осі, на якій наложені кружки з красками. Бо тоді тільки можна не томлячи дуже вправляючої апарат в рух руки, викликати на довший час цілковите змішанє находячих ся на кружку красок, вільне від блимання (Flimmern); а се при ріжних досвідах психологічних необхідне. Я власне в надії переводження сих досвідів рішив ся сей апарат спровадити. Чи міг я, не маючи перед тим ніколи нагоди працювати сим апаратом і не находячи у цїннику точнішого опису, догадувати ся наперед, що спроваджений прилад не буде мати сеї прикмети? І чи міг я знати, що долучені до апарату паперові кружки будуть того рода, що зложити їх разом більшу скількість (4—5) в ціли мішання кількох красок разом, не дасть ся як слід? Не винна сему фірма, бо як я пізнійше довідав ся, за ті гроші, які апарат коштує, він лїпший не може бути, а троха прицизнїйший прилад, що мав би сі прикмети, має висшу ціну. Однак і я в тім случаю не можу собі приписати вини; щоби знати ті річи, на се треба було мати більше практики, як міг я тоді її мати мимо моєї найлїпшої волі.

Се треба зазначити виразно; підручник, котрий подає вибір

придатних до науки в школі досвідів і потрібних до сего апаратів, тільки тоді сповнить дійсно своє завданє, если подавати буде точний опис і самих досвідів і апаратів. Не вистарчить назвати і зазначити в найзагальнійших чертах даний досвід та вчислити потрібні до сего прилади, а треба крок за кроком подати перебіг досвіду і потрібну при тім маніпуляцію з апаратом. Тоді доперва учитель, що спроваджує апарат, буде міг виробити собі докладнійший осуд про се, чого він може надїяти ся від апарату, чи обслуженє єго і переведенє з ним експерименту тяжке чи легке, чи евентуально не вимагає воно ще яких додаткових уряджень, якими він не розпоряджає, та чи сам експеримент доволі інструктивний. Що се не є потрібне при кождім досвіді і кождім апараті, се ясна річ; та йде о се, щоби без необхідних вказівок не лишити учителя там, де рід досвіду й апарату сего вимагають. Для учителя, який передше не мав нагоди докладно запізнати ся і з технікою ужитя апарату і з методичним способом переведеня дотичних експериментів, будуть такі вказівки дуже пожадані; вони оцдають єму багато часу і труду, якого ужити мусів би він, щоби доходити до практики власними, нараженими часто на невдачу, пробами, та дошукувати ся таких вказівок в літературі психольогічно-дидактичній, розкиненій та тяжко доступній.¹⁾ І коли находять своє повне оправданє твори, що будучи доповненєм підручника шкільного, подають точно в подробности, як зображає собі автор обробленє в класі материялу поданого в шкільнім підручнику (сам Гефлєр зладив, як звісно такий твір для природничих наук), то з поданих тут причин такий методичний і технічний дорадник психольогічний є конечностю необхідною. Се повинно би бути щось в роді знаменитої книжки Тіченерає: „Experimental Psychology et Manual of Laboratory Prakte“,²⁾ що зложена з двох частий, одної призначеної для ученика, котра подає єму опис апарату і спосіб єго функціонуваня, а дальше заключає подрібний припис переведеня експерименту — і з другої части, призначеної для учителя, що подає потрібні для него вказівки. Тільки щс сей твір призначений для ужитку університетских лябораторий, тому трактує

¹⁾ Найбільше материялу може дати в тім згляді англійска психольогічно-дидактична література, та дотичних творів не ма на жаль навіть в більших бібліотеках, а переклади їх на инші мови певно не скоро вще появлять ся.

²⁾ New York 1901—1905.

предмет з методичного і річевого боку в спосіб, що переходить рамці гімназійної науки. Будь що будь скористати много для своїх цілей моглаби з сеї книжки також гімназійна наука пропедевтики; тільки що ціна її, з огляду на об'єм (4 томи), доволі висока.¹⁾

Психологія сучасна працює усильно, майже горячково над конструкцією приладів, що мають їй дати можливість екзактних розслідув. Мож сказати, що майже нема праці з обсягу експериментальної психології, якої автор не бачив би себе приневоленим, придумувати для своїх цілей нового експериментального урядження. І так, як нинішня психологія уже завелика, щоби одному чоловікові мож було опанувати основно всі її царини, так і скількість тих приладів та уряджень за богата, щоби навіть найбільші психологічні інститути могли мати їх усіх до розпорядимости. Експериментальні урядження психологічні мають однак понайбільш ту добру сторону, що можна їх зложити з приладів, що знаходяться в фізіологічних і фізикальних габінетах. Психологія експериментальна, що виросла в значній частині з фізіології і фізики, найшла в тих обох галузях знання готові богати експериментальні урядження, які вистарчило їй в многих случаях з деякими модифікаціями переймати для своїх потреб. І тому там, де є готовий габінет фізикальний або фізіологічний, існує уже можливість переводити много психологічних експериментів. Річ лежить тільки в тім, щоби уміти користати з находячихся там приладів до сеї цілі. Учитель пропедевтики знаходить ся проте в тім щасливім положенні, що багато потрібних йому приладів він не потребує спроваджувати, маючи їх уже готових до розпорядимости в фізикальнім габінеті.

І тому часто важнішим буде для него не питанє, звідки взяти дотичний апарат, а тільки, в який спосіб існуючі апарати використати до психологічних досвідів і демонстрацій, з відки й впливає факт, що в віднесенню до великої скількості можливих до переведення в гімназії досвідів більший хосен міг би він мати з фахових вказівок дотично технічного й методичного улаштування досвіду, як з вказання йому жерела, де мож дістати потрібних до него приладів.

Хотя легко мені наразити ся на закид, що занадто входжу

¹⁾ Той сам автор написав еще иншу книжку: „A primer of psychology“ що містить в собі багато цінних практичних вказівок. Про сю книжку згадує також Гефлер.

в дрібниці, я позволю собі раз ще взяти конкретний приклад, щоби ним сю, на мій погляд дуже важну річ, зілюструвати. Приклад сей беру знова з „Schulversuche“ Гефлєра-Bitaseка. На стор 28. описаний там слідуєчий досьвід: Stumpfs Versuch: Gibt man eine Reihe von Tönen an, deren je zwei auseinanderfolgende so wenig voneinander verschieden sind, dass sie einander gleich scheinen, so kann doch die Verschiedenheit zwischen dem ersten und dem letzten Tone, wenn sie unmittelbar nacheinander angegeben werden, deutlich erkennbar sein“. Тільки сказано про хід самого досьвіду; проче відносить ся до впливаючих з него висновків. Як прилади до переведення досьвіду подані: „Zwei gleiche Stimmgabeln, die eine mit Laufgewicht, oder zwei gleichgestimmte Flaschen zum Anblasen, die eine durch Einfüllen von Wasser allmählich höher zu stimmen“. Цінник долучений до книжки поручає оба сї прилади потрібні до досьвіду, які мож готові дістати у фірми за невелику ціну. Припустім тепер, що учитель бажав би перевести з клясї сей досьвід. Чи має він в тій цілі спровадити подані до сего в ціннику прилади? Гефлєр ставить на першім місци вилки з тягарцями до пересування (Laufgewicht). Вилки такі є взагалї до досьвідів психольогічних дуже придатні; та степень їх придатности зависить від ріжних обставин; передусім від сего, чи рамена їх заосмотрені в поділку, а дальше від сего, чи сконструовані вони так, щоби через мале пересуненє тягарця мож одержати дрібні зміни в висоті тону. На жаль цінник не згадує зовсім про ті деталі виконання, і не подає цілком, чи вилки заосмотрені в якусь скалю. А коли вони тих прикмет не мають, тоді в ужитю не зможуть вони дати нічо більше понад се, що мож досягнути звичайною парою вилок, не заосмотрених в тягарці до пересування, такою, як має їх багато наших гімназияльних габінетів до демонстрованя резонанції. Бо тягарці до них мож легко доробити собі самому (кусник гутаперхової рурки заложений на рамя вилок та обвинений дротом), або казати їх доробити з відповідної бляхи (масивні тягарці зі шрубками до прикручування о много дорожші). Можна в кінци обійтись при досьвідї зовсім без тягарців, наліплюючи на рамена вилок віск у відповідній кількості.

Спроваджувати отже для цілий сего досьвіду нову пару вилок, яка не дасть нічо більше, як вилки, які учитель має вже готові в фізикальнім габінетї, було би непорадно. Тому й вказанє учителеви жерела, з якого він може спровадити собі потрібні єму до досьвіду вилки, буде з правила безпредметове. А те, що дійсно могло би мати для него вартість, се поданє єму технічної порад.

як він може перевести згаданий досвід на приладах з фізикального габінету (дороблене тягарців, евентуальне заступлене їх воском) обходячи ся таким робом *без* спроваджування окремого нового приладу.

Доконечність таких технічно-методичних вказівок виступає ще виразнійше при другім роді приладів припоручених до переведення експерименту, а іменно при фляшках. На случай, коли би учитель рішив ся спровадити спеціально до досвіду одно з поданих уряджень, він скорше може буде схильний спровадити фляшки, тому що вони значно дешевші від вилок. Та тут зачне зараз входити в рахунок момент, на який ми звертали увагу при обговорюваню прикмет пересічного фізикального урядження, призначеного до ужитку в школі; се було іменно єго самоозначенє, полягаюче в тім, що спосіб ужиття впливав прямо з конструкції складаючих се урядженє приладів. Фляшці, як приладови, що має служити до переведення на нїм сего досвіду, недостає такого самоозначеня сеї, так сказатиб, самозрозумілості та легкості ужитку. По сій причині ставить вона експериментатора перед рядом трудностей позірно дрібних, а прецінь не легких до усуненя для кожного, що не мав передше нагоди працювати довше сим приладом. Пригляньмо ся тим трудностям. Фляшки видають тон через впровадженє до них струї воздуха; звідки однак взяти сю струю? чи вистарчить дути в них устами? чи може необхідний осібний прилад до витворювання воздушної струї? Такий прилад може евентуально находити ся в збірці фізикального габінету; з гори однак тяжко предвидіти, чи сила витвореної ним струї вистане до добутя з фляшки одностайного сильного тону. Припустім тепер, що сю першу трудність вже щасливо поборено, а йде з черги вже лиш о се, який має бути хід властивого досвіду. До єго переведеня треба, як велить наведений опис, зачинаючи від якоїсь скількості води у фляшці, доливати по трошки чим раз більше води так, щоби утворені в сей спосіб по черзі тони ріжнили ся між собою висотою в спосіб незамітний. Питанє тепер, кілько води треба в тій цілі за кожним разом до фляшки доливати, щоби одержати сі незамітні зміни; очевидно, що не багато, але кілько? Се питанє, на яке опис досвіду не дає відповіди; експериментаторови не остаєть ся про те нічо інше, як доходити до відповіди на него власними силами. Припустім тепер дальше, що ся скількість води зістала уже означена. То тепер прийде з черги нова, для когось, хто не має в тім згляді практики, не так легко до побореня трудність. Як впроваджувати до

фляшки сі мінімальні скількості течі? Чи вистарчить доливати прямо по трошки води зі склянки через лійку? Чи може евентуально не треба буде уживати до сеї ціли окремого приладу?

Того рода трудности (я перейшов лиш деякі технічні, а до них прилучать ся з черги ще нові більше методичного характеру) можуть легко стати причиною, що учитель спровадивши навіть прилад відступить від наміру переводити досвід, зглядно вложить в приготуванє до него за много часу і труду в порівнянню до єго вартости. З сеї причини точнійші вказівки, які бралиби отсі трудности в рахунок та подавали способи на зарадженє, мають при того рода досвідах релятивно беручи більшу вартість для учителя як самі апарати. Бо сі єму не тяжко роздобути (вилки мож мати з фізикального габінету, фляшки мож зробити собі самому); а доперва технічне і методичне переведенє досвіду ставить єго перед трудностями, з якими єму з огляду на неможність, виробити собі в області психольогічного експериментування підчас університетских студий потрібну практику, тяжко приходить бороти ся.

Зреасумуймо тепер коротко дотеперішний хід гадок. Потреба, оперти гімназияльну науку психольогії на досвідах і демонстрациях, не підлягає сумнівови. Однак відповідаюче сій потребі трактуванє предмету натрапляє на перепони, яких наслідком є, що в дійсности воно не може мати місця у такій мірі, як се було би пожаданим. Ті перепони є:

1) Трудність подати демонстрациям і експериментам психольогічним таку форму, щоби могла брати в них участь рівночасно ціла кляса, так, щоби вони могли стати дійсно шкільними (клясовими).

2) Недостача відповідних приладів (габінет психольогічний), сконструованих згідно з вимогами школи.

3) Недостача відповідної психольогічно-дидактичної і технічно-методичної літератури, яка улекшувала би учителям добір досвідів та демонстрацій можливих до переведеня в школі і подавала єму необхідні до їх уладженя вказівки.

§ 5. Постуляти.

Говорячи до сеї пори про перепони, що перешкаджають введенню гімназияльної науки психольогії на шлях досвіду і демонстрації, ми не мали зовсім наміру витягати з сего консеквенції, що гімназияльній науці треба навертати з сеї дороги. Навпаки

ми вказували на ці перепони тільки тому, щоби шукати способів, усунути їх як найскорше. Ми власне поставили се метою статі сформулювати ряд постулатів, яких здійсненє видасть ся нам средством до переможення найважніших із отсих трудностей.

Ті постулати, з котрих деякі сліднують безпосередно вже з попередних наших мірковань, треба поділити на дві категорії. До першої належать дезідерати, яких сповненє неможливе в якімсь короткім, означенім часі, з яких проте доперва колись на будуче мож надіяти ся виднійшого успіху. До другої належать ті домагання, які дадуть ся сформулювати зовсім конкретно, та до яких реалізовання перші кроки мож зачати ставити в кожній хвили; на се треба би тільки взаємного порозуміння інтересованих кругів учительства та прихильности і підмоги чинників, в котрих руках лежить керма навчання в середних школах. Ми хочемо сформулювати ці постулати по черзі.

I. Перший з них, диктований поставленою в попереднім § під 1) трудностю, належить на жаль до сих, яких повного зреалізовання не скоро ще мож надіяти ся. Обдуманє таких форм психологічних досьвідів та демонстрацій, які відповідали би вимогам шкільної науки в класі, що містить кількадесят учеників, се річ, над якою довго ще треба буде працювати. Та добре є усвідомити собі ясно, що в тім згляді єсть єще багато до зроблення і що тут лежить *окреми* для себе *проблем*, який треба поволи, крок за кроком з виразно з гори назначеною ціллю поступенно розв'язувати. Треба тямити, про що ми вже передше згадали, що психологія як наука в тім питаню менше інтересована, що се більше проблем дидактики як психології. Доценти університетів тим проблемом мало журять ся, а не можуть задемонструвати чогось слухачам підчас викладу, відсилають їх до курсу експериментального, який ведеть ся в психологічній робітні. Мало би позірно здавати ся, що і учитель в гімназії повинен піти подібною дорогою та ограничати ся в класі більше до теоретичного викладу, а демонстрації і експерименти переводити опісля по годині науки в кабінеті, де ученики могли би вже свобідно по черзі обсервувати самі або при помочи учителя се, про що говорило ся на годині. В деяких случаях можна так зробити і воно буде не раз пораднійше піти сею дорогою, як тратити цілу годину на демонстрованє одному ученикови за другим тої самої річі, згладно ставляти ученика перед неможливою до розв'язки задачею: уважати на хід лекції і рівночасно робити обсервацию на прикладі, коли сей циркулюючи по класі прийде до вго рук. Річ ясна однак, що сей

вихід з трудности не є вільний від лихих сторін і тому власне треба думати над тим, щоби ужитє такого средства звести до конечного мінімум. Що справді вихід сей не ідеальний, се слідує з двох обставин: 1) Він розриває науку психології на дві відділені від себе части, теоретичний виклад і демонстрацію, які повинні побіч себе йти рука в руку творячи одну цілість. Учителює при такім способі веденя предмету приневолеений говорити про явища та покликувати ся при розумованю на факти, які ученик доперва опісля, по викладі буде мати нагоду перевірити і які підчас самої лекції заступає в єго голові *Tabula rasa*.*) 2) Він забирає багато часу ученикови а передусім учителеви, бо таке чергове демонстрованє при більшій фреквенції не скоро дасть ся перевести, а з ріжних причин воно з правила не може відбутися без надзору учителя.

Так отже проблем „ушкільнення“ психологічних досвідів та демонстрацій тяжкий та не даючий себе обминути. На тім місци ми могли лишень ограничити ся до сего, щоби звернути увагу на конечність працювати над єго розвязкою і се ми зробили вже по можности. В доповненю хотівби я тільки ще висказати кілька заміток про жерела, з яких мож користати при праці над сим проблемом, та про деякі моменти, які при тім повинні бути узгляднені.

Хотя, як ми вже згадували, більшість досвідів і демонстрацій психологічних переводить ся на приладах, які допускають одну тільки особу як обсерватора, то існують прецінь і такі досвіди, які мож переводити на двоякого рода урядженнях: таких, що позваляють на участь в них лиш одиниці і таких, що допускають більшість учасників на раз (суббєктивне мішанє красок, явища контрасту, тіни краскові і т. д.) Не раз винахід для якогось досвіду сеї другої, з практично-дидактичного боку важної єго форми, буває наслідком случаю, зглядно завдячує своє істнованє зусиллям модифікувати експеримент, що мають на оці зовсім інші цілі як можність зробити єго доступним на раз більшій скількості обсерваторів при ужитю одного тільки приладу. Так на приклад явище красок памятевих (*Gedächtnisfarben*) обсервує ся звичайно на приладі до нїянсованя (*Nüancierungsapparat*), який

*) Від сеї хиби не є вільні також очевидно університетські виклади психології. І тут доцент часто демонструє якусь річ двом-трем слухачам просячи інших, щоби вони повірили в се, чого бачити не можуть.

допускає одного тільки обсерватора; зусилля, мірити се явище квантитативно, довели однак одного з його дослідників (Вац), slučajно до такого способу викликування сеї появи, яка дає більшій кількості осіб на раз можливість її контролювання. Завданем шкільної дидактики психологічної є слідити пильно за такими винаходами та реєструючи їх в відповідних органах, звертати в сей спосіб на них увагу інтересованих у тім чинників. Нераз винахід такої для шкільної практики важної форми досвіду, загубить ся прямо серед повени психологічної літератури, не визисканий там, де се повинно би бути. Доцільне пересмотрюванє літератури психологічної в тім напрямі та систематичне громадженє дотичного материялу є проте дуже пожаданим.

Богатий материял до розв'язки проблеми, про який говоримо, мож найти в літературі з області експериментальної дидактики, експериментальної педагогії та педології. Ті науки, бажаючи мати експериментальну основу до своїх теорій, є приневолені переводити досвіди з дітьми і з учениками; а що йде тут часто о підданє експериментови як найбільшій кількості одиниць, тому є вони з огляду на економію часу приневолені, переводити ті експерименти „en masse“. З огляду на се ті науки виробляють собі звільна окрему техніку і методику експериментування, можливу до приноровлення в школі. Тут отже лежить точка, де експериментальна наука психології моглаби багато навчити ся і переймити для себе. Треба тільки узгляднити тут одну обставину. При досвідах експериментальної дидактики ученик з правила є тільки пасивним предметом експерименту, якого ціль і вартість єму не звісна. При навчанню психології досвіди ті треба би модифікувати та доповнювати в сей спосіб, щоби ученики могли мати в них більше активну участь і зрозумінє для впливаючих з досвіду консеквенцій. Сюжет експерименту та методу переведеня его en masse можнаби в многих случаях лишити без зміни (Шкільні досвіди Бінета, Нечаєва, Моймана, Ляйа і пр.)

Способом, який в многих случаях міг би довести до зробленя якогось досвіду доступного цілій класі, було би прямо збільшенє розмірів апарату, на котрім его звичайно переводить ся. Коли на приклад знаменитий прилад до памяти Ліпмана, так, як его звичайно конструує ся, може вигідно експонувати призначені до зятямленя букви чи цифри одній тільки особі, то зовсім такий самий апарат, лише значно прибільшений, мігби експонувати їх для більше осіб рівночасно. Трудність лежалаби в таких случаях

в тім, що згаданого приладу в тім форматі на складі нема, та що сконструюванє такого приладу механіком потягнуло би за собою великі кошти. Коли би однак ввести в конструкторію приладу деякі упрощення та запевнити єму збут у більшій кількості екземплярів, то промисл механічний з певністю доставив би до ужитку шкільного такі або подібні апарати по низшій ціні. Требаби тільки на се порозуміння між учителями психології, щоби уложити одобрений усіми проєкт приладу, та звернути ся, де треба, о єго виконанє. Фірма, що сконструувала би на основі такого проєкту прилад, могла би мати тим самим запоруку єго збуту. (Умовиною до сего є однак очевидно, щоби учитель психології мав до розпорядимости фонди, потрібні на закуп).

II. В сей спосіб ми доходимо поволи до дезидератів більше конкретних. І так передусім видаєть ся нам необхідним скликанє анкети учителів пропедевтики в гімназіях, бо усуненє деяких перепон в сій області тяжке до здійснення без взаїмного порозуміння всіх у тім інтересованих. З певністю нема другого предмету, який так різно навчали би по різних гімназіях, як власне психологію; а се не видаєть ся мені явищем потішаючим; воно свідчить, що погляди на се, що подавати і як подавати ученикам на годині психології, незгідні і невикляровані; а спеціально дотично демонстрацій і досвідів психологічних розбіжність і в теорії і в практиці йде дуже далеко. Тому видаєть ся мені необхідним осягнути, як порозумінє дотично сеї послідної річи. Анкета, яка поставила би собі отсе як предмет наради, могла би зробити много для зведеня квестиї психологічних досвідів в гімназії на властивий шлях.

Хотяй годі з гори пересуджувати конклюдзії, до яких довели би наради анкет, то прецінь існують такі точки, які є самі собою надто ясні як на те, щоби над ними зводити довшу дискусію. Завданєм анкети булоби відносно до таких потреб та змагань, яких оправданість лежить на долони, відповідними резолюціями підчеркнути їх вагу, та предложити зрілі до реалізованя проєкти відповідним інстанціям. Таким не вимагаючим дискусії дезидератом є передусім відданє учителям психології в гімназіях до диспозиції фондів, потрібних до закупу необхідних для шкільного ужитку психологічних приладів. При кожній гімназії повинен бути оснований габінет психологічний так само, як існують там габінекти фізикальні і природничі. Домаганє признання потрібних на се фондів і убікацій в заведеню гімназіяльним повинна би анкета предложити раді шкільній та міністерству.

До міністерства та університетських кругів треба би знова звернути ся з домаганєм, щоби доценти університетів оголошували принайменше раз на протязі кількох курсів виклад про конструованє приладів до гімназійної науки психології та про перепроваджуванє ними досьвідів. Виклади такі дотично приладів і експериментів фізикальних в гімназіях не є на університетах цілковитою новостию. Ось так на літний курс біжучого року заповів Бернштайн, доцент Берлінського університету, виклад п. з.: „Übungen in Herstellung und Gebrauch physikalischer Unterrichtsapparate“. Є се як видно з заголовка не чисто теоритичний виклад, а більше практичні вправи. Того рода вправи і виклади повинні бути також дотично психологічних приладів і експериментів. Закид, що се булоби можливе лише тоді, колиби при університетах істнували вже всюди психологічні робітні, заосмотрені в відповідні прилади, не є стійний. Бо при таких вправах йшлоби о конструованє приладів примітивних, таких, які учитель мігби сам будувати, а не о скомпліковані і дорогі апарати, які мусить мати університетський інститут. Такі виклади і вправи давали би не тільки учителям якусь суму практичного знання потрібного їм до веденя шкільної науки; вони стали би zarazом вихідною точкою і огнищем зусиль, про які ми говорили на початку сего уступу, а саме тих, що мають на цілі придумати для шкільного досьвіду форми чим раз совершеннійші. Се є друга причина, для якої жаданє, ввести на університетах такі виклади та вправи, вимагає як найсильнішого попертя.

Переїдїм тепер до подрібних квестий, над якими анкета мусїла би застановити ся. Се було би:

1) Переведенє дискусії на тему, котрі експерименти і демонстрації психологічні можна вже нині уважати здатними до переводженя їх у школі, та котрі із сих є при науці шкільній не-обхідні. Дискусія мусїла би торкатись не тільки предмету досьвідів а також їх методи. Вислід сеї дискусії, о скільки вона довела би до позитивних результатів, повинен появи́ти ся в формі друкованій, доступній усїм учителям пропедевтики, для яких він мігби при навчаню бути точкою опертя.

2) З осібна треба би обговорити квестию приладів психологічних. Тут розходило би ся о дві річи:

а) застановити ся над тим, які модифікації булоби порадно ввести в конструкторію спроваджаних звичайно до фізикального габінету в гімназії приладів, так, щоби вони могли бути рівно-

часно здатними до деяких психологічних експериментів. Ті модифікації мали би більше характер доповнень як перебудови а відносили би ся до приладів оптичних і акустичних.

б) Які прилади було би вказаним закупити окремо до ужитку науки психології як завязок психологічного гімназьяльного габінету.

3) Передискутувати проєкти нових приладів, які порадо було би сконструувати спеціально до шкільних демонстрацій і досвідів.

Річ ясна, що дискусія про точки 2), 3) була би можлива тільки на основі окремих рефератів, зладжених в порозуміню з фаховими техніками, які видали би осуд про технічну сторону конструкції та про евентуальну ціну пропонованих приладів.

Треба при тім числити ся ще з слідуючим фактом: про здатність або нездатність якогось досвіду чи приладу до шкільного ужитку рішають не раз чинники, які тяжко з гори предвидіти і які показує доперва практика. Тому

4) було би вказаним, щоби прилади і досвіди пропоновані через анкету піддати пробам в одній або більше гімназиях протягом річної науки, а висліди сих проб повинні бути відтак у формі анкетою означеній подані до відома інтересованих кругів. Се відносить ся передусім до приладів, які доперва на предложене анкети зістали би перший раз сконструовані.

5) З окрема було би вказаним, щоби на основі пропозиції одобреної анкетою котрась з гімназий піддала при науці систематичній пробі досвіди і прилади, подані в обговореній книжці Гефлєра-Вітасека. Очевидно булоб ліпше, наколиб хтось, хто послугував ся уже більшою кількістю сих приладів при науці, міг предложити на анкеті готовий реферат про сю тему.

6) В загалі булоби вказаним, щоби анкета могла мати як один з субстратів дискусії звіти учителів психології з різних гімназий про те, які досвіди та демонстрації переводили вони до сеї пори при науці психології, та якими апаратами послугували ся при тім.

7) Реферати предложені анкеті, конклюдії, до яких довела би переведена там дискусія, а дальше результати заїніціованих нею проб поданих під 5) і 6) сотворили би основу до уложеня технічно-методичного підручника шкільних психологічних демонстрацій та експериментів. Уваги, які ми висказували в попередних §§., вказують доволі ясно, як на наш погляд повинен би виглядати такий підручник, щоби він справді міг віддати прислугу

гімназійній науці. Він повинен заключати в собі: а) вибір досвідів психологічних дійсно „шкільних“ (в значінню, яке ми передше обговорили); б) точний опис переведення тих досвідів під зглядом методичним та технічним; в) технічні вказівки про се, як уживати до досвідів психологічних приладів фізикального габінету, та як мож самому конструувати психологічні прилади; г) опис приладів, які треба би придбати до психологічного габінету з точним описом їх конструкції, способу ужиття та з ілюстраціями; д) вказівки дотично жерел, де мож набути і прилади самі і потрібні до їх конструкції матеріали.

Певна річ, що уложенє і виданє такого підручника не легке та воно не є неможливе до здійснення, коли взяти під увагу, що тут не йде о дуже численний вибір досвідів і приладів, бо рамці гімназійної науки на се за вузкі. Не треба би їх аж „сто“, як подає їх Гефлер. Висталаби зовсім половина з сего (а може і менше), коби тільки ті припоручені підручником досвіди та демонстрації були дійсно добре дібрані та основно оброблені.

Щоби дати почин до сотворення такого підручника, повинна би анкета висказати дезидерат, щоби власти шкільні (могла би се зробити також якась наукова інституція) припоручили комусь одному, зглядно ліпше єще зложеному з кількох людей гурткови уложенє такого підручника на основі зібраного анкетою матеріалу. Виданє єго фондами шкільними зглядно якимсь науковим товариством було би тому пожадане, що збут такої книжки не мігби імовірно покрити коштів видавництва.

Колись, в не так близькій єще на жаль будучности, коли усі університети будуть мати свої багаті психологічні робітні, де ті, що схочуть, будуть мали нагоду запізнати ся не в теорії тільки а в практиці з експериментальною психологією і коли з окрема експериментальна психологія гімназії дочекаєть ся на університетах своїх доцентів, тоді підручник такий стратить вагу, хочай не буде злишний. Що однак того часу не так зараз єще дочекаємо, а учити психологію по гімназіях і то учити добре треба би вже нині, то зладженє такого підручника є річю необхідною, хиба, що відповідаюче нинішнім вимогам навчанє психології в гімназіях відложимо — на необмежений час.

§. 6. Про деякі дальші ціли, яким служити може психологічний експеримент у школі.

Говорячи в попередних уступах про питомі прикмети психологічного досвіду та про трудности, які по сій причині вьжуть

ся з його переведенням, ми рівночасно згадали, що за те сі результати, які з него пливають, мають свою окрему, неможливу нічим до заступлення вартість. Вона лежить в великій мірі в цілях, яким може служити психологічний експеримент по за тим, що є він орудєм здобутку чистого, абстрактного знання; а що ті цілі не чужі програмі, яку ставить собі гімназйальне образование, то не від річи буде сказати ще про сі дальші, можливі припоровлення психологічного експерименту у гімназії, кілька слів.

Для розяснення річи, о яку тут розходить ся, треба поставити собі на хвилю перед очі ті надії сучасної психології, про які вона днесь чим раз частійше зачинає говорити. А саме бажала би вона не обмежувати ся лише до сего, щоби черпати з життя материял для своїх теорій; вона хоче на відворот також своїми научними здобутками принести користь життю. Так побіч чистої психології виростає поволи нова галузь психології припоровленої (*Angewandte Psychologie*). Існують нині уже особні журнали і твори, що плекають успішно сей напрям. Книжка Мінстерберга „Психологія а господарство“ є для сих тенденцій дуже характеристична. Рішати в строгий, експериментальний спосіб про питання, які мають перворядну вартість для життєвої практики, се ціль, до якої психологія сучасна в многих случаях уже спосібна. Сей погляд перейшов вже навіть по части у ширші круги, чого доказом є, що представителі психології стрічають ся тепер уже не рідко з офіціальним зазивом, видавати в різних случаях свою опінію. Прикладом може служити факт, що недавно німецьке міністерство звернуло ся до берлінського психологічного інституту з зазивом, щоби він між зголошуючими себе до літничої служби (при літаках) добровольцями вибрав тих, котрі до неї найліпше надають ся. Аналогічні случаї рішення дорогою психологічного експерименту про те, чи робітники зголошуючі ся до якогось заняття в фабриці будуть до него надавати ся, чи ні, подає у згаданій книжці Мінстерберг. Марбе обговорює знова случай (в „*Fortschritte der Psychologie und ihrer Anwendungen*“), де психолога покликувано як знатока до судової розправи для виказання опінії.

Богато надій на практичне вихиснованє своїх здобутків, вяже сучасна психологія особливо з результатами сеї части її розслідувань, що творять т. зв. психологію ріжничкову (*Differenzielle Psychologie*). Ширшому загалови вона звісна як наука про ріжні

типи психологічні людей. Особливо розрізнене зорових, слухових та рухових типів стало нині вже доволі популярне. Воно має вагу для дидактики і тим толкується, що власне дослідники з сеї області переводили над тими межиндивідуальними різницями обширні студії. Психологія сподіється, що відкриті і означені таких індивідуальних прикмет строгими, експериментальними методами не лиш найде з часом широке узгляднене на педагогічно-дидактичним поли, але що воно зможе в будучности улекшити кожному чоловікові найважнійшу задачу: пізнати свої уздібнення і вибрати собі відповідаюче їм званє. Психологія сподіється, що до ціли поставленої вже давно чоловікові: *Ἡρώδης οὐκ ἔστιν* психологічний експеримент не менше зможе зблизити єго як філософічне розумуванє. А в розвязці сеї задачі інтересована не лиш одиниця; суспільність домагає ся, щоби її члени внесли в суму загального добра кожда від себе по можности як найбільше; а се можливе буде аж тоді, коли кожда одиниця зуміє докладно оцінити, в чім лежить її найбільша сила, та в котру сторону вона проте повинна звернути свій труд, щоби одержати як найкрасший успіх.

Хто хоче запізнати ся докладнійше з сподіваннями, які в тім згляді має перед очима сучасна наука про людську душу, того відсилаємо до інтересної книжки G. Heymanns'a: „Будуче столітє психології“*). Тут позволимо собі тільки навести з неї один з уступів, де автор представляє, в яким положеню будуть находити ся люди колись у „будучім століттю психології“, коли наука дасть їм спосіб точно і в свою пору пізнати прикмети власної душі, ті що творять талант і ті, що творять характер.**: In erster Linie wird Selbsterkenntnis möglich werden: nicht, wie vielfach jetzt, in Bruchstücken und zu spät erworben, nämlich eben durch die Enttäuschungen, wovor sie uns hätte behüten können; sondern znsammenhängend und geordnet, mit klarer Unterscheidung des Wesentlichen und des Nebensächlichen, verfügbar in einem Alter, in dem es noch möglich ist und noch der Mühe wert ist, sie für die Einrichtung des Lebens zu verwenden . . .“ а дальше: „man wird sowohl seine Fähigkeiten wie die Grenzen dieser Fähigkeiten können, und man wird viel deutlicher als jetzt einsehen, dass man bei der Einrichtung seines Lebens auf diese

*) G. Heymanns Das künftige Jahrhundert der Psychologie, Leipzig 1911.

**) І. с. стор. 29.

Fähigkeiten Rücksicht zu nehmen hat. Man wird sich stets weniger als einen Gegenstand passiven Wohlgefallens oder Missfallens betrachten, dagegen stets mehr als das Material, aus welchem man, je genauer man es kennt, um so sicherer etwas Besseres machen kann. Man wird fürs Erste wissen, was man in sich zu bekämpfen hat. Man wird zweitens wissen, was man in sich weiter auszubilden hat, in welcher Richtung die besten Aussichten auf eine fruchtbare und befriedigende Tätigkeit vorhanden sind. Ein jeder, der gehörigen Unterricht genossen hat, wird über eine für gewöhnliche Verhältnisse ausreichende Kenntniss der verschiedenen Charaktertypen und der dadurch bedingten Entwicklungsmöglichkeiten verfügen; Eltern und Lehrer werden im Interesse der Beurteilung ihrer Kinder und Schüler diese Kenntnisse erweitern und vertiefen;“

Так воно буде доперва в „будучім століттю психології“, до якого ми на жаль ще не дійшли. Тепер ми ще не в силі користати з єго благодатий. Та одно остає в наших руках: прискорювати прихід сего столітя. А дорога до сего веде не лиш через роботу в університетских лябораториях. Дуже велика частина сеї приготавляючої роботи могла би найти місце там, де є найбільше материялу до необхідних до сего обсерваций та досьвідів, що єсть у школах. Та робота відбуваєть ся уже по части, хотяй без систематики, у деяких школах низших. В гімназиях, де школа має в особі учителя пропедевтики чоловіка, який уже з огляду на свій „фах“ надавав би ся до веденя сего рода досьвідів, ся праця майже цілком не має приюту. Причини сего факту сходять ся в великій мірі з тими, які стоять в загалі на перешкодї введеною психологічного експерименту в гімназії, а що ми розводили ся уже над ними основнійше в попередних уступах, то не будемо тепер до них на ново вертати ся. Маємо однак надію, що рівночасно з сим, як зістануть усунені перешкоди опертя науки психології в гімназії о експеримент, прийде час, коли і отсі згадані повисше досліди найдуть у гімназії ґрунт. При тім не розуміємо річи в сей спосіб, неначе би учитель мав закладати при гімназії психологічний ляборатор, до якого учеників витягав би як медия. Праця, яку ми маємо на думці, йшла би тісно в пару з шкільною наукою психології, творячи її доповненє і поглибленє. Я позволю собі знова пояснити мою гадку на прикладї. На годині психології учитель говорячи про різниці психіки, які заходять між одиницями, повинен згадати та-

кож і пояснити типові різниці, які ми навели перед хвилькою (тип зоровий, слуховий, руховий). Річ повинна бути переведена так, щоби ученик не тільки зрозумів, що ці типи означають, але набрав охоти виробити собі осуд про те, до якого типу він сам належить. Щоби скріпити сю охоту та склонити ученика до автообсервації, учитель предкладає класі формуляр тесту, що заключає питання, на основі котрих означається тип. (Як приклад питань тесту можемо подати: чи дотична особа при меморованню мусить голосно собі повтаряти зятямлюваний текст, чи евентуально може також учити ся його „по тихо“ без порушання устами? чи при репродукованню вивченого вірша має перед собою „в голові“ друкований або писаний образ тексту, чи евентуально без него обходить ся? і т. д.) Виповнені дома формулярі віддають ученики в означенім часі учителеви, який порядує їх розділюючи поодинокі типи а відтак обговорює в класі. Ученики довідують ся при тім від него, котрі з поміж них мусять бути на основі тестів зачислені до одного з типів, та який є у класі процент представників кожного з них. Коли би в класі найшли ся принайменше два маркантні репрезентанти різних типів, тоді учитель може піддати їх у класі короткому експериментови і задемонструвати, як психологія є в силі експериментально слідити такі типові різниці. (І так задемонструє він приміром, що ученик маркантно зорового типу буде в силі вивчити ся без трудности ряд букв чи складів також в тім случаю, коли при навчанню зістануть виключені в відповідний спосіб рухи знаряду голосового, підчас коли одиниця рухового типу не буде в силі зятямити собі в тих условинах). Опісля учитель переведе ще масовий експеримент на означенє типів, такий, в яким були би піддані пробі всі ученики класи на раз (до сеї ціли можна взяти одну з форм експерименту, котрими в тих цілях послуговує ся експериментальна дидактика). Вислід експерименту він знова обробить дома, і обговорить відтак на лекції в класі, зіставляючи його результати з попередніми тестами. Довершене уже попередно приділенє кожного ученика до якогось типу може тепер бути доповнене і справлене.

Ідучи сею дорогою учитель осягне дві річи. По перше він не лиш дасть сим способом ученикови можливість пізнати один з психологічних проблемів, але заохотить і прямо скажім приневолить його заглянути у глибину власної душі та звернути увагу на питомі прикмети своєї індивідуальности. Через те витворювати

меть ся у ученика спосібність самообсервації, перший ступінь до цілі: *Γνώσι σαυτόν*.

З другого боку знова сей спосіб веденя предмету дасть учителеви материял, котрий має незвичайну вартість. Певна річ що одержане в описаний спосіб означенє психольогічного типу поодиноких учеників буде далеке від строгости, що воно буде мати тільки приближений характер. Всеж таки при евентуальнім узглядненю інших єще даних, які учитель мати може до розпорядимости дотично кожного ученика (вправи домашні і шкільні та відповіді розсмотрювані не з точки їх влучности або невлучности, а з точки психічних прикмет, які в них пробивають ся), він може виробити собі вправді схематичний але відповідаючий дійсности образ типових психольогічних прикмет кожного з своїх учеників. Річ незвичайно інтересна а при тім дуже важно було би тепер зіставити і порівнати одержаний тим способом образ класи з сим образом, який дає класифікація і в загальї шкільна оцінка учеників (в котрім предметі даний ученик робить найбільші поступи, котрий справляє єму найбільше трудностей, до чого має найбільше замилуванє з узглядненєм також т. зв. надобовязкових предметів пр. співу, рисунків і т. д.) Таке зіставленє дало би можливість слїдити, чи і о скільки між тими двома рядами даних заходять корреляції, о скільки приміром замилуванє і спосібність до математики йде в парі з приналежністю до зорового типу і т. д. Найважнійші результати такого зіставлення повинні відтак бути публіковані, до чого найкраще надавав би ся щорічний звіт гімназійальний. Коли би більша скількість гімназій виготовлювала щорічно подібні зіставлення, то вони могли би стати основою статистичних обчислень, бо розпоряджували би дуже богатим чисельним материялом. Що вислїди такої статистики мали би незвичайну вартість для розясненя питань важних не лише з чисто теоритичної точки погляду, а також і то в більшій єще мірі для проблемів практики життя узятої в найширшій того слова значіню, се річ, над якою не треба розводити ся.

Перворядна задача психольогії „будучого столїтя“ найти нитки, що вяжуть між собою різні прикмети душі, так, щоби знаючи одні з них можна легко і певно догадувати ся других а тим самим зорієнтувати ся в відповіднім часі, про се, в чім лежать найбільші спосібности одиниці та, в яким напрямі проте вона повинна повернути ся в своїм житю, — ся задача найшла

би у зазначеній тут праці учителів-психологів важну підпору. Се була би отся друга велика ціль, якій служити може психологічний експеримент в рамцях гімназійної науки.

В доповненню до попереднього я хотів би докинути ще дві замітки. Передусім треба зазначити, що коли ми говорячи про отсю послідну можливість вихіснування психологічного експерименту у школі, вказували на квестию типів, то не розуміли ми сего в сей спосіб, неначе би виключно вони тільки надавали ся на предмет масових означень та обчислень у школі. Ми взяли сю квестию лишень як приклад, як одну тільки з областей психічних прикмет, доступних до того рода розслідам. Близше означенє усіх тих областей та виробленє для кожної з них відповідної методи розсліду, се знова окремий для себе проблем, що чекає розвязки.

Переходжу до другої замітки. Гадка піддавати учеників у школі масовим досьвідам, щоби дістати в сей спосіб материял до розвязки ріжних проблемів, особливо дидактичних, цілком не нова і ми свідомі сего, що не пропонуємо чогось зовсім нового і незвичайного. Те, о що нам тут головно розходить ся, се полученє з собою двох родів вихіснування шкільного психологічного досьвіду. Ми бажали би переводження психологічного експерименту в школі в такий спосіб, щоби він будучи передусім средством образования учеників давав рівночасно учителеви нагоду до дослідів, про які ми згадували. Бути оружем, при помочи котрого впроваджуєть ся ученика в психологічні проблеми та учить ся єго обсервувати психічний світ, се перша і головна ціль психологічного експерименту підчас шкільної години; а лучити з сею цілю ще інші вільно тільки в таких межах, щоби прямованє до них не було перепорою в осягненню першої.

Додаймо ше, що завданє науки психології: учити обсерваций, треба поняти так широко, щоби воно обіймало обсервованє не самих лиш появ психічних, а також звязаних з ними появ фізичного світа. Уміти дивити ся не лиш на якусь одну означену групу предметів, а на окружаючий світ в загалі, се річ, про яку говорить ся багато в підручниках дидактики та педагогіки, особливо в віднесеню до образования у низших, нормальних школах, а яка не повинна бути занедбана також в рамцях образования в гімназії. Річ дивна, як дуже наші ученики і то ті, які стоять на порозі зрілости, не уміють дивити ся приміром на краски. Ріжних не так уже незвичайних відтінків красок, як

на приклад багр, ліля, фрез ученики осьмої кляси дуже часто не вміють докладно вирізнити і назвати. Такі питання, які для когось, що хоч трошки вміє дивити ся на краски, не представляють ніякої трудности, на приклад запит, чим різнить ся краска багрова від червоної, вправляють дуже значний процент старших учеників гімназії в клопіт. Річ ясна, що в таких обставинах оцінка хочайби якогось ніжнійшого опису природи, чи зрозумінє статї з обсягу естетики, ни поданє опису баченого образу представляє для них непоборимі трудности. Шкільний психольогічний досьвід се спосіб, який тоту пасивність і те незрозумінє в області сьвіта красок може принайменше в части поборити та приневолити ученика до точнійшого огляданя та аналізи окружаючих єго явищ. Учитель психольогії має нагоду при обговорюваню зміслу зорового принести ученикам до кляси взірці ріжних красок і приневолити учеників піддати їх аналізі. Коли він покаже ученикови на приклад чеколядову чи брунатну краску, і зажадає від него, щоби він зложив отсю краску з простих (червоної, чорної, білої, жовтої) мішаючи їх в відповідній пропорції на оборотниці, то тим самим приневолить він єго заналізувати предложену краску шукаючи, яких красок відтінки у ній находять ся. Ученик, що раз був приневолений витворити на оборотниці через мішанє червоної і сивої краски багр, з певністю на будуче зятиметь єго і єго місце в системі красок, та буде вміти відшукати єго в природі.

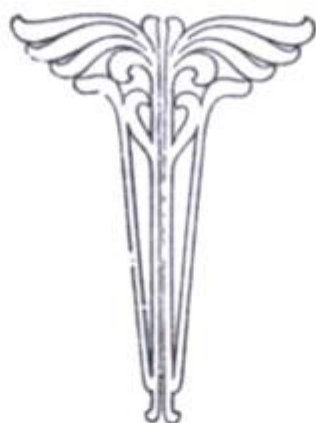
І маймо надію, що учеників до таких досьвідів і проб не треба би аж приневольовати насильно. Вони скоро набрали би до них заінтересованя і забажали би мати нагоду, переводити їх самостійно, та поглиблювати річ таким способом.

Осьтак ми доходимо до нової точки. Богато досьвідів, які з причини нами передше обговорених не надають ся до переведеня в школі, булиби знаменитим материялом вправ учеників, які вонн по за шкільною годиною дома або в гімназияльнім ґабінеті могли би з хісном уряджувати. Вони могли би мати в части форму домашних вправ, які ученики розвязували би з припорученя учителя, а в части могли би бути полишені добрій волї сих учеників, які набрали би до сего заінтересованя. Пригадаймо собі, що учителї фізики мріють здавна про те, щоби при ґабінеті фізикальнім в гімназії була ще робітня для учеників, де вони могли би самі вправляти ся в експериментованю. Річ розбиває ся головнo о фонди, які до сего треба би мати до розпорядимости. Психольогічна робітня учеників релативно лекше може дала би

ввести ся в житє, бо процентово беручи більша скількість приладів психольогічних, які учитель повинен би мати в кабінеті до шкільних досвідів на годині предмету, могла би надавати ся рівночасно до самотійних вправ учеників по за годиною, а з другого боку велику скількість приладів потрібних до сих досвідів могли би ученики самі зладжувати після поданих вказівок. І так як ми передше доказували потребу підручника до шкільних (класових) демонстрацій та експериментів, так певні ми є, що в будучности буде уложена ще інша книжка, яку до рук дістане ученик; в ній буде поданий ряд легких а інтересних досвідів психольогічних, які ученик буде міг самотійно перевести на приладах, котрі віддасть єму до ужитку учитель, та будуть дальше подані вказівки, як можна різні прилади потрібні до досвіду самому конструувати. Література фізикальна має вже багато творів призначених для ужитку учеників, в яких подаєть ся спосіб, як можна легко будувати різні фізикальні прилади та експериментувати при їх помочи. Анальогічна література з обсягу психольогії доступна ученикам могла би віддати психольогічному образованию великі услуги.

Ми знаємо, що постуляти висказані в тім посліднім уступі не завтра ще діждуть ся повної реалізації, хотя звісно нам, що дещо з сего вже тепер по деяких гімназиях війшло в житє. Тому й не подавали ми їх між сими бажаннями, висловленими в попереднім уступі котрі на наш погляд повинні би й могли би в найблизшій часі переходити в здійсненє. Але й ті послідні постуляти належать до сих, про які забувати не годить ся, бо і їх мож осягнути, тільки думаючи про них і працюючи до них.

Берлїн, в маю і червни 1913.

† Григорий Цеглинский.

Некрольоґ.

Директор Григорий Цеглинський.

Сумна та печалию прямо поражаюча вість рознеслась з кінцем жовтня 1912 р. в учительськiм Зборі нашої гімназії та широких кругах Української перемискої громади; отсе смерть скосила у Відни на склоні середного віку житє незабутнього Григорія Цеглинського, перворядного руского парламентариста, Посла до Ради Державної у Відни і австрійської Делеґації, емеритованого першого Директора рускої гімназії та щирого, вельми заслуженого в рускій перемискій суспільности громадянина!

Б. п. Григорий Цеглинський родив ся 9. марта 1853 р. в Калуши; отець єго був незаможним міским функціонарем, тож тут побирав Покійник перші початки науки. Для дальшого образования віддано єго до гімназії в Коломиї, опісля в Станиславові. Вже тоді постиг молоденького Григорія тяжкий удар; він стратив батька (1863 р.); з ласки удержував єго любячий та доси ще жиючий старший брат єго Семен. Енерґія у Григорія була однак велика; він поконав трудности, пливучі з недостатку і незаможности та покінчив гімназияльні студії з дуже гарним успіхом. Яко зрілий молодець виїхав до Відня, де записав ся на університетські студії на філософічнім виділі.

Тут був учеником славних тоді професорів класичної філології Гартля і Шенкля, крім того Міллера, Мікльошіча і інших. Академиком брав покійний живу участь в життю студентського стоваришення „Січ“.

Покінчивши університетські студії з відзначаючим поступом, став покійний учителювати в ц. к. академічній гімназії у Львові почавши від р. 1879, спершу в характері заступника учителя, відтак від р. 1880 в характері дійсного учителя, вкінці професора.

На тім становищі перебував б. п. Григорій Цеглиньский до р. 1888.

Ту починає ся перша фаза сего вельми рухливого, для школи, громадянства у Львові і цілої укр. рускої суспільности в Галичині справді незвичайно заслуженого діяча. Яко муж визначних педагогічних спосібностей, розумний політик і щирый, благородним демократизмом овіяний громадянин умів б. п. Григорій не тільки підбити собі серця молодежи і зискати довіру Властей шкільних, але також вибитися відразу на верх серед громади тодішніх Львівських Народовців.

Люблений загальною молодезиою, з котрої рядів вийшли люди — нині на виднійших становищах, що ще тепер з живим пієтизмом згадують заслуги Покійника, цінений в педагогічних кругах задля незрівняної інтелігенції, став ся б. п. Григорій в 80 роках одним з піонірів всего духового і народного життя в столиці Галицької Руси. Чим був для школи, досить згадати, що Начальні шкільні Власті пізнавши в Покійнику перворядну, фахову силу передавали йому рецензії шкільних книжок та поручали укладанє учебників, з яких декотрі, пр. Вправи Грецькі ще тепер по части уживають ся в руских гімназіях. Позаяк бл. п. Григорій Цеглиньский був знаменитим знавцем сцени та вимогів драматичної штуки, тож Руска Бесіда повірила йому в р. 1882 управу Народного Театру, яку Він задержав в своїх руках до р. 1888. На тім становищі Покійник віддавав народній справі услуги перворядної ваги. Рівночасно жертвував Він Свої сили белетристиці, науці, політиці. Повно статей, писаних барвною мовою, явилось тоді в часописи Зорі, яку сам якийсь час редагував, а також в Ділі, Зеркалі і т. п. Були то оповідання, гуморески, фейлєтони, розвідки літературно-критичні, спомини, прина-

гідні рецензії; політичні статті, повні щирого, патріотичного жару являлись в Ділі. Долею того органу піклував ся Небіщик з справдешним перенятєм, бож і сам був одним з єго основателів.

Та судилось Львівській Громаді недовго тішитись в своїх рядах Покійником. Вже в р. 1888 перенесли Єго Шкільні Власти в довірю до Перемишля, де поручили Єму управу щойно засновуючих ся руских рівнорядних клас при ц. к. існуючій тут (польській) гімназії.

З тих рівнорядних клас повстала в р. 1895 нинішня ц. к. гімназія з рускою викладовою мовою в Перемишлі а б. п. Григорій Цеглиньский став першим єї директором. Почалась тоді друга, найкрасша часть в житю Покійника, що тревала так довго, поки в характері шефа стояв Він на чолі сего закладу, іменно від р. 1888 (зглядно 1895) до 1907.

На тім становищі поклав Він заслуги впрост неоцінені; атже праця в перших починах заснованя сеї інституції наукової, єї гарний розцвіт та кольосальний зріст в початках ХХ. сполітя се-ж безперечно виключне діло Григорія Цеглиньского. З тої школи за 20 близько літ невтомимої Єго праці вийшли не сотки, а тисячі нинішнього молодшого покоління, які чолом бють перед памятию духового свого батька.

Горячо піклував ся Покійний долею повіреної Єму молодежи, тож дбав про ню не лиш в школі але й поза школою. Він-жеж разом з іншими труженниками в Перемискій Громаді дав почин до заснованя Бурси Св. О. Николая, де сотки бідної а жадної науки молодежи найшли дешеве удержанє і приміщенє. Заслужив ся також бувший перший директор гімназії около всіх прочих чи то культурних, чи суспільних чи вкінци економічних інституцій, які протягом Єго побуту в Перемишлі в тім городі повстали. Руский Інститут для дівчат, перетворений в р. 1903 в Ліцей, відтак гімназіяльний Інститут, Віра, Народний Дім, отсе епохальні діла української громади в Перемишлі, котрої б. п. Григорій Цеглиньский був тоді організатором і проводирем.

Подивляти треба, що при тім всім найшов Він час також на духову працю і то на полі літературнім. З під Єго пера вийшли в тім часі численні твори, комедії і драми,

деякі навіть великої літературної стійності як: На добродійні ціли, Лихий день, Тато на заручинах, Ходачкова шляхта, Соколики, Арґонавти, Ворожбит, Торговля жемчугами, Кара совісти (три послідні преміовані на конкурсї Виділу Краєвого.)

Ся невсипуча, на так ріжнородних полях народного житя проявлена, діяльність Покійника була причиною, що очи цілої Перемищини а з нею Галицької Руси звернулись на него яко одного з найщиріших труженників. Тож коли в р. 1907 розписано вибори до Ради Державної, голос народної опінії зажадав від Покійника, щоби вступив в ряди парламентаристів. Важко приходилось Ёму покидати школу, котру він так якби сотворив та котрій проводив близько 20 літ. Піддав ся однак волі народа, усунув ся добровільно із становища директора та став послом до Ради Державної у Відни. Ту вже в перших роках третьої фази своєї діяльності (1907—1912) дав ся пізнати яко мистець слова, бистрий а притім розважний політик. Небавом вступив в члени Австрійської Делеґації а ёго промови на засіданнях сеї найвищої державної репрезентації у Відни і Будапешті звернули на него увагу всіх міродатних кругів, навіть Цісарского Двору. Ёще в живій памяти нашої суспільности ласкаві слова признання Е. В. Цісаря, якими Тойже зволив по причині бесіди б. п. Цеглинського (в часі держ. кризи) віднести до укр. руского парламентарного клубу у Відни.

Та на жаль не довго тішилась суспільність наша посольскою діяльністю Сего щирого патріотичного мужа. Важка праця підорвала Ёго сили вже в р. 1911. Ёще рік боров ся з тяжкою недугою, вкінци уляг їй 23. жовтня 1912. Тіло Покійника перевезено до Перемишля, за котрим Він за житя все тужив, та поховано на кладовищі в місци, яке Сам Собі вибрав. Збір Учительский і ученики почили память першого Директора своєї гімназії не лиш громадною участію в похоронах і Поминальним Богослуженєм за упокій Ёго душі, але також Торжеством, при яким відслонено на мурах притвору гімназії мармурову таблицю з портретом великого Покійника.

Крім того рішив окремиий комітет в злуці з товариством „Дешева Кухня“ оснувати в р. 1913/14 для шкільної молодези

і абсолювентів тутешньої гімназії постійну вакаційну оселю імени бл. п. Гр. Цеглинського та почав від мая збирати енергічно жертви на сю ціль між численними учениками Покійника.

Перестало битись серце Григорія Цеглинського та не вмерли Їго ідеї. Они живуть і в Зборі Учительськім і посеред учеників та в ширших кругах української громади в Перемишлі. Він щасливий, бо про Него можна справедливо сказати словами давних Римлян: *Non omnis mortuus est!*

В маю 1913.

Проф. Северин Зарицький.

Б. РОЗВИТОК

Ц. К. ГІМНАЗІЇ З РУСКИМ ВИКЛАДОВИМ ЯЗИКОМ В ПЕРЕМИШЛИ
В ПЕРШИХ 25 ЛІТАХ ЇЇ ІСТНОВАННЯ В СТАТИСТИЧНИХ ТАБЛИЦЯХ
— (1889 -- 1913). —

а) Назва заведення:

1. Від 1889—1895 Рівнорядні рускі класи ц. к. гімназії в Перемишли.
2. Від 1896—1905. Ц. к. II. гімназия в Перемишли.
3. Від 1906—1913. Ц. к. гімназия з руским викладовим язиком в Перемишли.

б) Уміщене заведення:

В першій періоді (до кінця р. шк. 1894/5) було заведення уміщене разом з польським (яко головним) в старім будинку при ул. гімназійній; в другій періоді в власнім новім будинку (під одним дахом з ц. к. I. гімназією), який торжественно посвячено і віддано гімназії до ужитку 3. вересня 1895; в третій періоді принаймлено для поміщення рівнорядних клас (було в р. 1905/6 всіх клас 14) убікації в камениці О. Літинської, положеній при ул. Словацького напроти головного будинку, які відтак поступенно добираю, аж в р. шк. 1911/12 винаймлено цілу каменицю (гімназия числила тоді 23 клас); на початку сего періоду а се 30. вересня 1905 посвячено і отворено торжественно „Руский гімназійний Інститут“. —

I. Статистичний перегляд

числа учеників на початку шкільного року.

Ч. п.	Рік	Число клас	К Л Я С И									Разом
			Пр.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
	1887	Русини в по- слідніх 2 ро- ках в польск. гімназії		40 ¹	23	31 ¹	17	22	15	36 ¹	15	199 ³
	1888			43 ¹	35	21	28	9	16	15	28 ¹	195 ²
А) Рівнорядні рускі класи												
1	1889	1	—	51	—	—	—	—	—	—	—	51
2	1890	2	—	53	52	—	—	—	—	—	—	105
3	1891	3	—	61	44	52	—	—	—	—	—	157
4	1892	4	—	63	47	42	37	—	—	—	—	189
5	1893	5	—	51	46	44	37	34	—	—	—	212
6	1894	6	—	58	38	44	25	44	26	—	—	235
7	1895	7 + пр.	36	59	40	37	33	32 ³	31 ¹	29	—	297 ⁴
Б) Самостійна руска гімназія												
8	1896	8 + пр.	38	63	42	37	30	29	26	29	24	318
9	1897	9 + пр.	43	a. 40 б. 40	52	42	35 ¹	28	26 ¹	28	27	361 ²
10	1898	9 + пр.	41	a. 40 б. 40	52 ²	56	36	30	29	27	22	373 ²
11	1899	10 + пр.	43	a. 43 б. 42	37 37	42	53	35	34	29	31	426
12	1900	11 + пр.	51	a. 37 б. 37	35 34	34 34	39	51	36	31	34	453
13	1901	11 + пр.	59	a. 53 ¹ б. 52	65 ¹	36 35	31 34	40	47 ¹	38	35	525 ¹
14	1902	12 + пр.	55	a. 65 б. 67	37 ¹ 40	32 32	30 ¹ 35	58	37 ¹	49	32	569 ³
15	1903	12 + пр.	64	a. 58 ² б. 58	45 48	36 ¹ 37	53 ¹	28 26	49	29 ¹	54	585 ⁵
16	1904	12 + пр.	46	a. 64 б. 64	49 ³ 48	50 ¹ 48	32 ¹ 43	55	51	47	27 ¹	624 ⁶

Ч. п.	Рік	Число клас	К Л Я С И									Разом
			Пр.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
17	1905	12+ пр.	53	а. 75 ² б. 73	50 52	44 ² 47	36 50	72 ²	50 ¹	58 ¹	39	599 ³
18	1906	13+ пр.	67	а. 71 б. 71 ²	62 68	52 ¹ 52	36 ³ 49	38 ⁴ 40	33 ¹ 31	55	54	779 ¹¹
19	1907	14+ пр.	48	а. 77 ¹ б. 76	62 ¹ 64	63 64	51 ¹ 49	43 ² 42	42 ³ 40	58 ¹	53	832 ⁹
20	1908	16+ пр.	57	а. 68 б. 38 в. 45	69 64 ²	61 ¹ 49 ²	45 ¹ 58 ¹	59 ¹ 36	43 ³ 30	48 ² 40	59 ¹	869 ¹⁴
21	1909	18+ пр.	55	а. 54 б. 37 в. 37	56 42 38	49 74	48 51	46 53	52 35	37 30	41 37	872
22	1910	20+ пр.	62	а. 44 ⁵ б. 40 ¹ в. 45 г. 44	46 59 ¹	56 48 ² 37	43 35 ³ 34	43 53	44 ³ 48 ²	49 ² 30	38 ⁴ 30	928 ²³
23	1911	20+ пр.	65	а. 64 б. 46 в. 49 г. 45	48 36 54	46 53	47 45 30	56 57	51 51	48 40	40 40	1111
24	1912	22+ пр.	49	а. 58 б. 53 в. 40 г. 59	44 41 45 46	42 41 30	45 43	48 30 30	50 50	47 48	39 40	1018
25	1913	23+ пр.	43	а. 46 б. 46 в. 41 г.	43 ³ 43 ² 36 43 ²	40 31 ¹ 43 ² 32	31 ² 30 ² 24 ¹	40 ¹ 39	36 ¹ 30 29 ³	38 43 ³	36 ² 38 ⁴	901 ²⁹

II. Статистичний перегляд

числа учеників після віроісповідання і місця побуту
родичів (з кінцем шк. року).

Рік	Гр. кат.	Рим. кат. гр. ориєнт. протест.	Мой- сея	Перемишль	Округ перемиский	Інші округи Галичини	Краї ко- ронні поза Галичиною	Краї поза границями Австрії	Разом
А) Рівнорядні рускі класи									
1889	48	—	—	2	22	24	—	—	48
1890	107	—	—	19	34	54	—	—	107
1891	156	1	—	29	43	85	—	—	157
1892	192	—	—	31	46	115	—	—	192
1893	222	1	—	38	53	132	—	—	223
1894	240	1	—	42	57	142	—	—	241
1895	299 ¹	—	—	71	55	173 ¹	—	—	299 ¹
Б) Самостійна руска гімназія									
1896	294	—	—	50	57	187	—	—	294
1897	334 ²	—	—	47	72	215 ²	—	—	334 ²
1898	356 ²	прот. 1	1	45	81 ¹	233 ¹	—	—	359 ²
1899	403 ⁴	прот. 1	5	55	89	262 ⁴	3	—	409 ⁴
1900	423 ³	прот. 1	5	63	95	268 ³	3	—	429 ³
1901	483 ³	—	6	65 ¹	106	316 ²	2	—	489 ³
1902	531 ⁵	—	7	71 ¹	114	351 ⁴	2	—	538 ⁵
1903	532 ⁷	1	16	68 ²	123	355 ⁵	3	—	549 ⁷
1904	566 ⁷	1	20	77 ²	123	384 ⁵	3	—	587 ⁷
1905	608 ⁷	1	23 ¹	78 ²	142 ¹	408 ⁵	4	—	632 ⁸
1906	699 ¹²	1	23	76	167	555	6	—	724
1907	739	1	18	91	171	494	2	—	758
1908	779	1 ¹ гр.-ор.	19	102	180	515	3	—	800
1909	792	1 ¹ гр.-ор.	22	112	178	524	2	—	816
1910	861	2 ¹ гр.-ор. прот.	29	70	200	621	1	2	894
1911	862 ²⁴	5 ¹ гр.-ор. прот.	31 ^{1*}	157 ⁶	208 ³	530 ¹⁶	2	4	901 ²⁵
1912	843 ³⁷	6 ³ гр.-ор. прот.	38 ^{2**}	156 ¹¹	216 ⁴	510 ²⁴	2	7	891 ³⁹
1913	Гляди в звіті за р. 1912/13.								

* було на початку 53. ** було на початку 42.

V. Статистичний перегляд

висліді іспиту зрілості в головнім речинци

(від 1-ого року саможітньої гімназії).

Ч. п.	Рік	Число абітурієнтів				Вислід іспиту				
		публ.	приват.	екстерн.	Загалом	З від- знач.	Зрілий	* Поправ- ка	** Репро- бовано	Відсту- пило, не- допущені
1	1896	20	—	—	20	—	16	2	1	1
2	1897	29	—	—	29	3	20	3	2	1
3	1898	25	—	1	26	3	19	3	1	—
4	1899	29	—	—	29	2	23	3	1	—
5	1900	29	—	—	29	7	17	2	2	1
6	1901	29	—	2	31	2	23	2	1	3
7	1902	35	—	—	35	7	25	2	—	1
8	1903	42	—	3	45	6	36	3	—	—
9	1904	27	—	3	30	2	23	3	2	—
10	1905	36	—	3	39	3	27	7	2	—
11	1906	53	—	6	59	4	48	5	1	1
12	1907	53	—	4	57	7	41	6	3	—
13	1908	52	—	5	57	5	48	—	4	—
14	1909	a. 40	4	—	44	9	25	—	5	5
		б. 37	1	—	38	4	28	—	4	2
15	1910	a. 34	3	—	37	4	31	—	2	—
		б. 28	—	—	28	6	21	—	1	—
16	1911	a. 41	2	—	43	8	34	—	—	1
		б. 33	3	—	36	3	30	—	3	—
17	1912	a. 40	2	—	42	6	34	—	1	1
		б. 40	1	—	41	4	35	—	2	—
18	1913	a. 37	—	—	37					
		б. 37	4	—	41					
		826	20	27	873	Гляди в звіті за р. 1912/13.				

* Складали іспит у Львові і вислід мало звисний.

** В слідуєчій лютовім речинци зложили іспит зрілості переважно всі репробовані від р. 1909.

Проводили при устнім іспиті зрілості в головних речинцях:

а) Краєві інспектори: Левицький Іван в роках 1896, 1897, 1899, 1901, 1904.

Др. Майхрович Франц в роках 1903 і 1905.

б) Делегати ц. к. Ради Шк. Кр.:

Директор акад. гімн. у Львові Харкевич Едвард в роках 1898, 1900, 1902.
Професор університету Др. Студинський Кирило в році 1906. Директор
гімн. в Тернополі Др. Савицький Омелян в р. 1907 і 1908. Директор гімн.
в Станіславові Др. Сабат Николай в р. 1909. Директор гімн. в Ряшеві
Др. Калитовський Омелян в р. 1910. Радник шк. і управитель філії акад.
гімн. у Львові Громницький Ізидор в р. 1911. Радник прав. і директор
гімн. в Коломні Недільський Софрон в р. 1912.

VI. Статистичний перегляд

числа членів Учительського Збору.

Ч. п.	Рік	Число клас	Директор (управит.)	Сталі професори і учителі	Заступники учителів	Приділені учителі	Загальне число	Відпустки або зниження годин
А) Рівнорядні рускі класи								
1	1889	1	1		1	5	6	
2	1890	2	1	1	2	1	5	
3	1891	3	1	2	1	1	5	
4	1892	4	1	4	1	3	9	
5	1893	5	1	6	—	2	9	
6	1894	6	1	8	—	2	11	1
7	1895	7 і пр.	1	9	3	2	15	1
Б) Самостійна руска гімназія								
8	1896	8 і пр.	1	12	3	—	16	1
9	1897	9 і пр.	1	11	6	—	18	1+2
10	1898	9 і пр.	1	11	5	—	17	1
11	1899	10 і пр.	1	12	4	—	17	1
12	1900	11 і пр.	1	12	7	—	20	0+2
13	1901	11 і пр.	1	12	6	—	19	1
14	1902	12 і пр.	1	12	9	—	22	1
15	1903	12 і пр.	1	11	10	2	24	2
16	1904	12 і пр.	1	11	9	—	22	1
17	1905	12 і пр.	1	13	11	—	25	2
18	1906	13 і пр.	1	12	13	—	26	2
19	1907	14 і пр.	1	11 (-1)	17	—	29	4+2
20	1908	16 і пр.	1	13	21	—	35	5+4
21	1909	18 і пр.	1	15	21	—	37	6+1
22	1910	20 і пр.	1	15	22	—	38	2+1
23	1911	20 і пр.	1	16 (-1)	21	—	38	4+1
24	1912	22 і пр.	1	16 (-2)	25	—	40	7+1
25	1913	23 і пр.	1	16 (-4)	29	—	46	6+1

Зам. Етат тутешньої гімназії обіймав в р. 1912/13 17 посад, з тих 1 не була обсаджена, 2 учителі приділені до інших заведень а 1 перебував на відпустці. В р. 1913/14 побільшить ся етат о 2 сталі посади, буде їх отже разом 19.

УІІ. Склад Учительського Збору

від засновання гімназії до кінця шк. р. 1912/13.

А) *Краєві інспектори*, котрих опіці і наглядови поручено тутешний заклад.

1. **Левицкий Іван** від засновання заведення аж до р. 1904, люстрував заведенє в роках: 1890 (в січні), 1892 (в січні), 1894 (в марти), 1896 (в січні), 1898 (в марти), 1902 (в цвітні), 1904 (в лютім і марти).
2. **Др. Майхрович Франц** люстрував заведенє в роках: 1905 (в січні), 1907 (падолистї), 1910 (15. грудня), 1912 (19. цвітня).

Б) *Директори і управителі*.

1. **Цеглинський Григорий**, управитель від 1. вересня 1888 до кінця шк. року 1895, директор в чинній службі від 1. вересня 1895 до кінця шк. року 1907, на відпустї яко посол до парляменту до кінця року 1909., перейшов в стан спочинку в лютім 1910. помер 23. жовтня 1912 — служив разом 19 літ.
2. **Зарицкий Северин**, управитель через 3 роки від 1. вересня 1907 до кінця шк. р. 1909/10.
3. **Алишевич Андрій**, директор від 1. вересня 1910, разом 3 роки.

В) *Катихити гімназії*.

1. **О. Децко Андрій** в перших 2 роках 1889 і 1890.
2. **О. Савчин Іван** від 1. вересня 1890 до кінця 1897 приділений з польської гімназії, від 1. вересня 1897 на етаті тутешної гімназії, служив до кінця шк. р. 1910/11, разом 21 літ; 2 рази на відпустці.
3. **О. Мартинович Омелян** був в р. 1903/4, 1904/5, 1905/6 і 1906/7 другим експортатором а від лютого 1909 остає другим сталим катихитом для рівнорядних клас, помічник-секретар Дирекції через 3 роки, служив разом 4½ року.
4. **О. Несторович Лев** яко заступник учителя в р. 1908/09, яко дійсний учитель від 1. вересня 1911, разом 3 роки (наслідник О. І. Савчина).
5. **О. Менціньский Омелян** в р. 1901/02 8 годин, в тім 2 год. релігії.

6. *О. Кормош Омелян* від 1. вересня 1899. до кінця 1907, 8 (світських предметів вчив від 1895) разом 13 літ.
7. *О. Погорецький Омелян* заступав хорого О.І. Савчина в р. 1902/3.
8. *О. Василькевич Мокій*, був експортатором для найнижших клас в р. 1907/8 і 1908/9.
9. *О. Лакота Григорий*, заступав хорого О. І. Савчина в І. півр. р. 1909/10.

Г) Професори і учителі.

1. *Авдикович Орест* від 1903/04 до кінця 1906/07 заступник учителя, від 1. вересня 1907 дійсний учитель, від 1909 ц. к. професор, разом 10 літ.
2. *де Андрохович Амврозий* від 6. мая 1912 дійсний учитель, від січня 1913 ц. к. професор — разом 1 рік 2 міс.
3. *О. Ардан Володимир* від 1. вер. 1905— до кінця шк. р. 1908/9 заступник учителя, в р. 1909/10 яко дійсний учитель ц. к. гімназії Франц-Йосифа в Тернополи приділений до тутешньої гімназії, разом 5 літ.
4. *Др. Балей Стефан*, в р. 1907/8 заступник учителя, від 1. вересня 1912 дійсний учитель (на відпустці в цілях наукових), разом 2 роки.
5. *Гамчикевич Роман*, приділений на 1 рік в 1903/4 (учив 8 годин), відтак від 1. вересня 1908 до кінця 1910/11, вкінці іменованний від 1. вересня 1911 професором тутешньої гімназії, і ін-віліатором клас уміщених в побічнім будинку, разом 5 (зглядно 6) літ.
6. *Глібовицький Клим*, дійсний учитель від 1. вересня 1898 до кінця шк. р. 1900/01, від вересня 1901 ц. к. професор, помер 24. цвітня 1907, служив майже 9 літ. (Мав 6 разів відпустки або знижки годин.)
7. *Горбаль Константин*, професор польської гімназії, учив в тутешній гімназії від шк. р. 1891/2 до кінця 1894/5, в р. 1901/2 приділений на стало до тутешньої гімназії, помер 16. січня 1903., разом служив 6 літ.
8. *Греголинський Дмитро*, заступник учителя від р. 1908 9-1911/12, від 1. вересня 1912 дійсний учитель і помічник-секретар Дирекції, разом 5 літ.
9. *Демчук Михайло*, дійсний учитель, від 1. вересня 1910, разом 3 роки.

10. *Дикий Володимир*, заступник учителя в р. 1901/02, дійсний учитель а відтак професор від 1. вересня 1903 до 1. вересня 1911, разом 9 літ.
11. *Должицкий Антін*, дійсний учитель в р. 1890/91, помер 6. грудня 1892.
12. *Зарицкий Северин*, дійсний учитель, відтак професор від 1. вересня 1891, управитель заведення через 3 роки, сеніор учительського Збору, служить разом 22 роки.
13. *О. Кархут Спиридїон*, дійсний учитель від 1. вересня 1903 до кінця шк. року 1904/05, служив 2 роки.
14. *Клеченьский Александер*, дійсний учитель в р. 1906/7, служив 1 рік.
15. *Кмицикевич Володимир*, дійсний учитель а відтак професор від 1. вересня 1894 до кінця шк. р. 1902/03, разом 9 літ.
16. *Кордасевич Еміль*, дійсний учитель від 1. вересня 1893 до кінця шк. р. 1895/6, разом 3 роки.
17. *Коренець Денис*, яко заступник учителя від 1. вересня 1899 до кінця шк. р. 1901/02, яко учитель а відтак професор від 1. вересня 1904, разом 12 літ, був 3 роки помічником-секретарем Дирекції.
18. *Крушельницький Михайло*, учитель а відтак професор від 1. вересня 1907 до кінця шк. р. 1911/12, разом 5 літ.
19. *Левкевич Дмитро*, учитель а відтак професор від 1. вересня 1889 до 1. лютого 1912, разом 22 $\frac{1}{2}$ літ; перейшов в стан супочинку від 1. лютого 1912.
20. *Др. Людкевич Станислав*, учитель а відтак професор від 1. вересня 1904; від 1. вересня 1910 приділений до служби при філії ц. к. академічної гімназії у Львові, служив 6 літ (з чого був 2 рази на відпустці.)
21. *Малиновский Іван*, учитель а відтак професор від 1. вересня 1890, разом 23 літ, (2 рази на відпустці).
22. *Мануляк Іван*, яко заступник учителя, відтак учитель, вкінці професор від 1. вересня 1896, разом 17 літ, був через 2 роки інвіліятором клас уміщених в побічній будинку.
23. *Наконечний Алексій*, учитель а відтак професор від 1. вересня 1892, помер 13. серпня 1897, служив 5 літ.
24. *Намисл Станислав*, учитель в р. 1904/5, служив 1 рік.
25. *Прийма Іван*, учитель, відтак професор від 1. вересня 1895 до 1. вересня 1903, разом 8 літ.

26. *Прислопский Осип*, професор від 1. вересня р. 1907, помер 2. мая 1912, служив майже 5 літ.
27. *Роздольский Осип*, учитель від 1. вересня 1904 до кінця шк. року 1906/07, разом 3 роки.
28. *Таляр Антін*, заступник учителя а відтак дійсний учитель від 1. вересня 1907, разом 6 літ.
29. *Ціммерманн Казимир*, учитель, відтак професор від вересня 1895 до кінця шк. р. 1900/01, разом 6 літ.
30. *Целевич Олег*, заступник учителя від вересня 1903 до кінця шк. р. 1907/08, відтак дійсний учитель, вкінці професор від вересня 1907, разом 10 літ, від 1. лютого 1912 на відпустці яко управитель приватної української гімназії в Копичинцях.
31. *Цьвік Володислав*, учитель в р. 1903/04, 1 рік.
32. *Чеховский Дмитро*, учитель, відтак професор від 1. вересня 1891 до кінця шк. р. 1903/04, разом 13 літ.
33. *Чичкевич Андрій*, професор від 1. вересня 1893 до кінця шк. р. 1903/04, разом 11 літ (перейшов в стан супочинку з кінцем серпня 1904).
34. *Ярема Алексій*, учитель, відтак професор від вересня 1892, разом 21 літ, від вересня 1909 на цілій або частинній відпустці яко директор жіночого Ліцея. —

Замітка. Через 4 роки (від 1893/9—1901/02) оставав Збір учителів і професорів незмінений; найбільше змін зайшло в роках: 1903/4, 1904/05 і 1907/08. —

Померли професори: Должицкий Антін в р. 1892, Наконечний Алексій в р. 1897, Горбаль Константин в р. 1903, Глібовицкий Клим в р. 1907, Прислопский Осип в р. 1912 і перший директор Цеглинський Григорій в р. 1912.

Перейшли в стан супочинку: Чичкевич Андрій в р. 1904, Левкевич Дмитро в р. 1912.

Служать еще від перших майже літ істнованя гімназії отсі професори: Малиновский Іван, Зарицкий Северин, Ярема Алексій (від шк. р. 1892 або 1893), Мануляк Іван від р. 1898.

Д) Заступники учителів.

1. Адріанович Володимир 1 рік (1902)
2. Балаким Михайло 3 роки (1907—09), $\frac{1}{2}$ року на відпустці
3. Барнич Василь 1 рік (1913)
4. Бачинський Евген 6 літ (1907—12), 1 рік на відпустці
5. Білинський Володимир 1 рік (1913)

6. Біненшток Адольф 2 роки (1912—1913)
7. Боднар Іван 1 рік (1906)
8. Будзиновський Володимир 2 роки (1900—01)
9. Ваґманн Самуїл 1 рік (1910)
10. Вахнянин Клим 5 літ (1909—13), останній рік на відпустці
11. Др. Величко Григорій 3 роки (1896—98)
12. Винар Василь 2 роки (1897—98)
13. Габінський Ілярій 1 рік (1911)
14. Гаврилюк Ілія 6 літ (1905—10), $\frac{1}{2}$ року на відпустці
15. Гандяк Орест 2 роки (1899—1910)
16. Глушкевич Євген $1\frac{1}{2}$ року (1909—10)
17. Гнатишак Лев 2 роки (1903—04)
18. Грицак Євген $\frac{1}{2}$ року (1913)
19. Грицак Теодор 2 роки (1904—05)
20. Гуменюк Семен 1 рік (1903)
21. Ідуля Іван 3 роки (1903—1905)
22. Гонтарський Іван $3\frac{1}{2}$ року (1910—1913)
23. Демчук Іван 1 рік (1910)
24. Дорундяк Семен 8 літ (1905—1912)
25. Зільбершляґ Йона $2\frac{1}{2}$ року (1906—08)
26. Зубрицький Володимир 2 роки (1912—13)
27. Зубрицький Семен 1 рік (1913)
28. Івашкевич Дмитро 4 роки (1910—13) $\frac{1}{2}$ року на відпустці.
29. Др. Колпачкевич Володимир 1 рік (1908)
30. Коростіль Теодор 4 роки (1910—13)
31. Костик Павло $1\frac{1}{2}$ року (1911—12), $\frac{1}{2}$ року на відпустці
32. Котецький Станіслав 2 роки (1912—13), $\frac{1}{2}$ року на відпустці
33. Кочвара Іван $\frac{1}{2}$ року (1911—12)
34. Кравець Остап майже 1 рік (1913)
35. Кумановський Петро $\frac{1}{2}$ року (1899/1900)
36. Левицький Станіслав 1 рік (1890)
37. Лісикевич Осип 3 роки (1911—13)
38. Лозинський Віктор 1 рік (1903)
39. Лукасевич Прокіп 4 роки (1910—13)
40. Малиновський Стефан 6 літ (1908—1913), 1 рік на відпустці
41. Мандюк Іван 3 роки (1911—13), 1 рік на відпустці
42. Др. Марисюк Франц 2 роки (1909—10), 1 рік на відпустці
43. Менціньський Володимир 6 літ (1908—13)
44. Мисько Филип 3 роки (1907—09), $\frac{1}{2}$ року на відпустці
45. Назар Йосафат 1 рік (1907)
46. Назаркевич Матвій 2 роки (1912—13), $\frac{1}{2}$ року на відпустці

47. Німців Іван 5 літ (1897—1901)
48. Онофер Юліян 4 роки (1909—11), $\frac{1}{2}$ року на відпустці
49. О. Пасічинський Теодор 3 місяці (1912/13)
50. Пащак Михайло 6 літ (1908—13), $\frac{1}{2}$ року на відпустці
51. Редкевич Лев Орест 4 роки (1910—1913), останній рік на відпустці як учитель і управитель приватної укр. реальної гімназії в Буську.
52. Росткович Михайло 2 роки (1912—13), останній рік на відпустці.
53. Садовський Никифор 3 роки (1907—09), 1 рік на відпустці
54. Сілецький Володимир 3 роки (1907—09)
55. Сметанський Іван 1 рік (1913)
56. Собчук Антін 5 літ (1902—1906)
57. Стадник Николай 1 рік (1907)
58. Старецький Бронислав 3 роки (1905—07)
59. Тайх Гавриїл 6 літ (1908—13)
60. Терлецький Маркіян, призначений в шк. р. 1911—12 до служби в жіночій Ліцею, в р. 1912/13 до тутешньої гімназії, разом 3 роки
61. Ткачевич Василь 1 рік (1903)
62. Томашевський Стефан 1 рік (1902)
63. Др. Туряньський Осип 3 роки (1911—1913)
64. Федів Стефан 3 роки (1900—02)
65. Франчук Іван 5 літ (1895—98 і 1909/10)
66. Фріцганд Шмерль $1\frac{1}{2}$ року (1912—13)
67. Царевич Юліян 1 рік (1892)
68. Хирівський Василь 3 роки (1904—06)
69. Хомик Володимир 1 рік (1903)
70. Шпитковський Іван 2 роки (1911—12)
71. Шпитковський Станислав $1\frac{1}{2}$ року (1912—13), останній рік на відпустці
72. Др. Щурат Василь 3 роки (1899—1901)
73. Єлюк Ізидор $4\frac{1}{2}$ року (1906—10)
74. Якубовський Станислав $1\frac{1}{2}$ року (1912—13)
75. Янковський Станислав 1 рік (1910), помічник учителя рисунків
76. Ярема Теодат 1 рік (1895)
77. Яричевський Сильвестер 1 рік (1902).

Е) *Учителі* призначені до служби з польської гімназії (в перших літах існування).

1. Професор Др. Антоневич Микола 1889.
2. „ Ленчинський Іван 1889, 1890, 1892.

3. учитель Ружицкий Иван 1889, 1890.
4. заст.учит. Труш Семен 1889.
5. учит.-проф. О. Савчин Иван як висше (1892—97)
6. професор Горбаль Константин як висше (1892—95).
7. „ Голіньский Станислав 1903.

Ж) Учителі надобовязкових предметів.

1. Гімнастика (руханка).

В р. 1889—91	спільно з учениками польської гімназії.
1892—94	Бобек Казимир в 4 годинах
1895—97	Кочиркевич Семен в 6 годинах.
1898—1903	Прийма Иван в 6 годинах.
1904	Цеглиньский Григорий в 6 годинах.
1905—13	Любович Евген в 6 годинах, в р. 1910/11, в 8, від 1911/12 в 10 тодинах тижнево.

2. Сьпів.

В р. 1889—91	спільно з учениками польської гімназії.
1893—94	О. Копко Максиміліян в 6, потім в 2 годинах.
1895—98	О. Кормош Омелян в 4 годинах
1899—1900	О. Кишакевич Осип „ „
1901	Будзиновский Володимир „ „
1902	О. Кормош Омелян „ „
1903	Лозинський Віктор „ „
1904	О. Кормош Омелян „ „
1905—08	Дорундяк Семен „ „
1909—10	Др. Людкевич Станислав „ „
1911—13	О. Пасічинський Теодор в 4, а від 1911/12 в 6 годинах.

3. Рисунки.

В р. 1895—1909	Жураковский Антін в 4 годинах
1910	Янковский Станислав „ „
1911	Жураковский Антін „ „
1912—13	Біненшток Адольф „ „

4. Стенографія.

В р. 1896	Боярский Володислав в 2 годинах
1913	Барнич Василь „ „

5. Француска мова.

В р. 1911—13	Др. Турянський Осип в 2, потім 4, вкінці 6 годинах.
--------------	---

6. Каліграфія.

В р. 1891—95	Малиновский Іван	в 2 годинах
1896—1904	Чеховский Дмитро	" "
1905	Грицак Теодор	" "
1906—07	Авдикович Орест	" "

(від р. 1908 обов'язковий предмет).

VIII. Розвиток

шкільних інституцій, які подавали молодіжні матеріальну і моральну поміч, в роках 1889—1913.

Молодежню опікувалися від перших літ існування гімназій: Церковне Брацтво св. Николая, Бурса св. О. Николая і підручна Каса Дирекції, яка завжди старалася о жертви і складки для убогої молодіж; від 1898 розширено Бурсу св. Николая, від 1902 стало також Товариство руских жінок піклуватися про убогих учеників, від вересня 1905 повстала нова інституція а се „Гімназіяльний Інститут“, від 1910 ще три нові інституції а се: Селянська бурса, Бурса Шашкевича і Дешева Кухня, від 1911 повстав при Дешевій Кухні ще Приют для найубожіших учеників так, що в р. 1912/13 знаходить понад 350 учеників ціле приміщення або тільки цілий харч в згаданих інституціях.

Начерк розвитку вичислених інституцій представляє ся ось так:

А). Брацтво церковне св. Николая наділяло убогу молодіж одягами або грошовими підмогами на харч і одяги від р. 1889 до 1910; найбільше підмог дало в р. 1897,8 (іменно 52 ученикам); в тім році уділило оно ще Бурсі св. О. Николая на розширення і відновлення 200 К., разом жертвувало тоді Брацтво 530 К. Від р. 1910 стало Брацтво опікуватися більше захоронками і приватною народною школою.

Б). Підручна за допомого Каса Дирекції повставала що року головню з жертв, складаних при вписах і принагідно родичами учеників, деякими громадянами з Перемишля, деколи Товариством вз. обез. Дністер, даліше учителями і самими учениками (в часі шкільних Богослужень); також приносили шкільні вечерниці в честь Т. Шевченка нераз більший даток. З всіх тих датків впливали

такі доходи протягом 24 літ: 730 К. 80 с., 131·96, 158·56, 77·26, 132·98, 175·80, 145·40, 203·20, 257·10, 464·72, 595·14, 508·16, 607·04, 623·73, 555·80, 500, 683·50, 737·68, 650·10, 1026·36, 954·13, 1127·59, 1081·99, 757·99.

В тих самих межах обертали ся розходи, на які складали ся підмоги: на харч, одяги, книжки, помешкань, ліки, позички. Недобори лучали ся рідко (в роках 1896 10 К. 60 с., 1897 8 К. 12 с., 1900 13 К. 70 с., 1905 1 К. 5 с., 1907 90 К. 27 с.) Звичайно оставала в касі більша або менша квота, пересічно 20—30 К. Користало з підмог досить много учеників, прим. в р. 1911 130, в р. 1912 95, найменше однак 30—50 учеників.

Відколи повстало Товариство съв. Кирила а вкінци Дешева Кухня, обмежила підручна Каса свою діяльність до уділювання грошевих підмог, позичок і до збираня жертв для згаданих обох товариств.

В). Товариство съв. Кирила (назване так після Патрона заведеня) повстало що йно в р. 1896. Статут затвердило Намісництво рескриптом з 25. лютого 1896 Ч. 13400. Вкладка річна виносить 4 К. 80 с. Першим головою був проф. Дм. Чеховский (до р. 1898), другим проф. О. І. Савчин (до р. 1911), третим проф. О. Лев Несторович (в р. 1912), четвертим дир. А. Алиськевич (в р. 1913). Число звичайних членів, між якими находимо завсїди окрім учителїв найвизначнійших Громадян з міста і околиці, росло від 35 до 67; число спомагаючих виносило пересічно до 50.

Товариство переняло на самім початку зібраний в р. 1895 і 1896 мундуровий фонд в висоті 820 К. Найбільший оборот мало Товариство в роках 1892—1905. Розходи доходили нераз до 1400 К. (в р. 1901.) Недобори починаються від р. 1905 і повтаряють ся постійно до р. 1912; що йно в р. 1913 завів Виділ рівновагу в бюджеті принявши сю основу, що роздає даром одяги тільки в міру фондів Товариства а за се буде улекшувати ученикам набутє одягів і обуви по знижених цінах або при сплаті в місячних ратах. Користало з добродійств Товариства пересічно по 50 учеників. Товариство зуміло виєднати собі від перших літ істнованя підмоги в товариствах „Дністер“, „Віра“ в Перемишли, в Магістраті (по 40—50 К.), в Соймі (переважно що року по 100 К.)

Зі зростом бурс мусіло Товариство поволи підупадати тим більше, що жертви, складані з початку виключно в користь Товариства, мусіли з часом дочекати ся поділу на нові інституції.

Новий напрям діяльності с. є. крім роздавання одягів даром або по знижених цінах також посередництво між склепами і ремісниками а учениками і їх родичами причинить ся в будучности безперечно до успішнішого розвитку Товариства і збереже єго перед недоборами.

Г). Товариство руских жінок (тепер Українське жіноцтво) уділяє ученикам грошові підмоги від р. 1902, головню з доходів фестинів і вечерниць (менше більше в висоті 100 К. річно).

Д). Бурса сьв. Миколая давала удержанє до р. 1898 задля тісноти в старім будинку невеликому числу учеників (між 26—37) і що йно в р. 1898 розширено і відновлено будинок для звеличення 50-літнього ювілею панованя Цісаря Франц-Йосифа І. та посвячено торжественно 8. грудня 1898. — Бурса носить від тоді імя єго Величества та дає приміщенє досить великому числу учеників; число питомців виносило найменше 82, найбільше 100, в тім звичайно 7—8 даром; крім того доходило в роках 1906—1912 на харч 17—20 учеників. Назвиска ректорів подають урядові звіти що йно від 1907 а се: від р. 1907—1909 управляв бурсою проф. О. Целевич, від 1910—1912 проф. М. Крушельницький, в р. 1912/13 учителі Ос. Лісикевич і М. Пащак. Бурса має бібліотеку для учеників. — Бурса належить до Товариства того самого імени і посідає крім свого просторого будинку і огорода ще оден великий і величавий будинок, в яким містить ся „Гімназияльний Інститут“.

Товариство числить 82 звичайних членів і 4 основателів. Покровителем Товариства є Єго Преосвященство Ексцеленція Кир Константин Чехович, який жертвує що року 200 К.; основателями є крилошанин Ал. Зубрицкий, адвокат Др. Т. Кормош, проф. Ал. Ярема і лікар Др. Шпрінгер.

Е). Гімназияльний Інститут оснований в р. 1905, посвячений торжественно 30. вересня 1905, давав вигідне приміщенє з початку ученикам заможнійших родичів, при котрих находило 7 біднійших учеників (в характері інструкторів) захист. Число питомців доходило звичайно від 94—105 (раз до 108).

Настоятелями були: в р. 1906—1909 О. Ом. Кормош, проф. Ос. Прислопский і М. Пащак, в р. 1910—1912 О. Ом. Мартинович, проф. Ос. Прислопский і Т. Коростіль, в р. 1912/13 учителі Ст. Котецкий і І. Мандюк (с. є. від смерти проф. Ос. Прислопского і добровільного уступленя О. Мартиновича). Задля меншого числа синів заможнійших родичів став Виділ в посліднім році

приймати також середно заможних учеників за середною оплатою і перемінювати поволи інститут на дорожню бурсу.

Ж). Бурси Укр. Товариства Педагогічного повстали що йно в р. 1910. Покищо находять ся они в винаймлених домах. Є їх дві а се: 1) Бурса Селяньська спершу при ул. Баштовій і Щитовій (в 2 домах) а від 1912/13 при ул. 3. Мая. Давала в р. 1911 і 1912 приміщенє 54—60 ученикам за низкою оплатою (від 10—25 К. місячно), в р. 1912/13 удержує 72 учеників. Настоятелем бурси є від першої хвилі її істнованя учитель І. Гонтарский, який веде її мимо многих трудностей під кождим зглядом добре.

З). Бурса ім. Шашкевича при ул. Сінній давала в р. 1910—1912 приміщенє 67, в р. 1912/13 40 ученикам рівнож за низкою оплатою. Настоятелями сеї бурси були спершу проф. О. Целевич, потім учитель М. Росткович а від 1. лютого 1913 управляє нею учитель Вол. Билиньский. Уміщенє сеї бурси не є що правда найліпше, але веденє бурси рівнож бездоганне.

І). Дешева Кухня повстала в падолисті 1910 і гуртує переважно убогих учеників. Статут потвердило Намісництво рескриптом з 27. грудня 1910 Ч. 5082 а перші загальні Збори відбули ся 24. лютого 1911. Товариство числить до 150 спомагаючих членів з ріжних верств суспільности, 112 звичайних а 5 членів основателів. Головою Товариства є від початку дир. А. Алиськевич. Покровителем Товариства є Ёго Преосвященство Ексцеленция Кир Константин Чехович, який зложив доси на ёго користь 400 К. Члени основателі є: Крилош. А. Зубрицкий, адвокат Др. Т. Кормош, проф. А. Ярема і О. С. Константинович.

К). Лінарсну поміч уділяли ученикам через довгі літа безкористно лікарі: Др. Л. Літинський, Др. В. Кебузійський, Др. Маріян Долинський, Др. К. Шпрінгер. Др. М. Кос, Др. Ст. Дмоховский.

Змагання

Дирекції і Учительского Збору в ділі фізичного вихованя
молодежи.

Систематичне веденє забав, гор і прогульок починає ся що йно від року 1895 с. є. від коли заведено 1-коронову плату на забавовий фонд і підчеркнено справу фізичного вихованя розпорядком Мінїстерства Вір. і Пр. з 15. рад. 1893 Ч. 18830 і обіжником Ради Шк. Кр. з 15. цвїтня 1894 Ч. 7912.

1) Від сего року зорганізовано вперед гри і забави в часі шкільних перерв а відтак прогульки. Закуплено в роках 1895—1896 такі прилади як: бальони, крокет, бари, обручі, кружево, верівки, ходільниці, списи з бамбусовими держаками, диск, пилки та аранжовано різні забави, головню: метанє диском, списками, подаванє бальону, підбиванє ногами пневматичного бальону, киданє бальонів на віддаль і в гору, вправи на ходільницях, скаканє на місци через верівку о двох ручках, відтак гри: золотий міст, короля, деркача, перерваний ланцух, третого, kota і миш, питку, когутика, відбиванку то що. Занимали ся тим вибрані члени Збору, через довший час проф. І. Мануляк, відтак О. Ардан, вкінци провідники спортових кружків „Сянова Чайка“ і „Запороже“.

В р. 1908—9 аранжував О. Ардан два рази в тижни на подвірю від год. 3—4 окремо забави для учеників І. і ІІ. кляси. Було тих забав 12. Від сего року уладжують для своїх членів часто пополудни на шк. подвірю або поза містом на винаймленім грищу кружок „Копана“, відтак „Сянова Чайка“, Секция гігієнічно-прогулькова“ і „Запороже“ забави крокетом, копанім мячем, списом, диском то що.

2) Прогульки поза місто, головню на Малі і Великі Буди, Липовицю, Кругель уладжували члени Збору постійно від р. 1895. і то після стану погоди раз або й 2 рази на тиждень. Займав ся тими прогулками від р. 1896 через довгі літа учитель гімнастики проф. І. Прийма а потім уч. Любович а помагали учителі: Др. Гр. Величко, О. В. Ардан, М. Крушельницький, Ол. Целевич, Е. Бачинський, А. Собчук, Ник. Садовський, Із. Єлюк, В. Хирівський, Д. Коренець, Е. Глушкевич, В. Сілецький, М. Пащак в послідних часах М. Терлецький, В. Барнич і другі.

Дальші прогульки уладжувано: до Красїчина, Пралкович, на Винну гору, Вільче, Бушковичі, деколи до Медики (до ботанічного парку) і Нового міста.

Згадані спортові і забавові кружки заходили ся тут самі або пособляли тому ділу так, що прогульки в роках 1907—13 були переважно і частійші і численнійші і уладжувано їх майже правильно перед кождою неділею і сьвятом при звуках шкільної орхестри а брало в них участь нераз 300—400, звичайно однак від 100—200 учеників низших і висших кляс; на толоці аранжовано відповідно до віку учеників різні забави і гри, головню ніжною пилкою, бальонами і мячами.

3) Великі прогульки і поїздки для пізнання гір або копалень, міст, вистав, музеїв то що аранжовано в отсих роках:

- а) до Добромиля, замку Гербурт і Ляцка дуже часто, прим. в р. 1898, 1902, 1903, 1906, 1911, 1912, 1913; до Хирова в р. 1899.
- б) до Кракова і Велички в часі Зелених свят в роках: 1899 під проводом професорів Зарицького, Прийми, Ціммерманна, Мануляка, (було тоді 71 учеників), 1901 під проводом дир. Цеглиньського, професорів Прийми і Будзиновського (було 100 учеників).
- в) до Львова в роках 1900 (86 учеників з проф. Приймою); 1902, 1911, 1912.
- г) до Ворохти, на гори Кічеру і Кукуль в р. 1908 (32 учеників з професорами Крушельницьким, Целевичем і Єлюком).
- д) на гору Пікуй в р. 1911 (13 учеників з учителями Терлецьким і Мандюком).
- е) до Коломиї на виставу домашно-промислоу в р. 1912 з учителями Зубрицьким Вол., Терлецьким і Барничем.
- ж) до Підлися на відслоненє пам'ятника М. Шашкевича (около 100 учеників з професорами Крушельницьким і Целевичем) в р. 1911.
- з) Більші прогульки улажували в останніх роках а се від р. 1908 в літі і осени на колесники під проводом учит. гімн. Е. Любовича (бувало їх часом і понад 100) на роверах а в зимі саночкарі, лещетарі; на лижвах Сяном до Красічина відбули ся в р. 1908/9 дві прогульки (під проводом учителя Єлюка) а на човнах веслярські вправи і прогульки провадили від 1905 до останніх літ довший або коротший час учителі: Мануляк, Гандяк, Собчук, Гаврилюк, Любович.

Очевидно улажували що року наукові прогульки з деякими класами учителі історії природи і географії, особливо проф. Мануляк, Зарицький, Гандяк, Лісикевич, Коренець, Целевич, Пащак і другі.

4) Спорти починає молодіж управляти на більшу скалю що йно від р. 1907/8. Заслуга в тім учителя гімнастики Е. Любовича, якого заходом повстав вже висше згадуваний кружок „Сянова Чайка“ з многими секціями і відділами так, що праця в напрямі ріжних спортів стала постійна і плянова. Найліпше о тім свідчать звіти з років 1910—13 і поділ кружка в р. 1912/13 на отсі відділи: 1) легкої атлетики; 2) копаного мяча; 3) наколесників; 4) пливаків; 5) руханково-купелевий; 6) тяжкої атлетики; 7) веслярський; 8) прогульковий; 9) забавовий; 10) забавовий (для

перерв шкільних); 11) руханковий для прилюдних виступів; 12) саночкарів; 13) лещетарів; 14) совчарів; 15) пластунів (скавту); 16) танців; 17) фотографів; 18) полевой (війскової) вправи і муштри; 19) стрільців.

Сянова Чайка аранжує кілька разів в році гри копаного мяча змагові стрічи (7—10) з другими подібними кружками в Перемишли або з інших міст (зі Львова, Стрия, Тернополя) та уладжує в сих цілях поїздки своїх членів головню до Львова, бере участь в здвизі „Сокола“, що відбув ся у Львові в р. 1911, устроює прилюдні концерти а се в роках: 1911 11. грудня, 1912 6. цвѣтня і 19. грудня, домашні забави з танцями в р. 1911 і 1913 та аранжує більші або менші прогульки на роверах, на човнах, лижвах, санках, лещетах. Помагали учителям гімнастики і кураторови кружка учителі: Бачинський, Барнич, Терлецкий а найбільше заслужили ся провідники кружка а се: А. Кокодинський, Р. Щирба, Ст. Кормош, А. Шайдицкий, Сем. Шкреметка, І. Клюфас і другі.

В роках 1910—12 розвивав досить успішну і всесторонню діяльність другий кружок а се: Секція гігієнічно-прогулькова, яка пізнійше перемінила ся в кружок „Запороже“ а в р. 1913 злучила ся з „Сяновою Чайкою“ в оден великий кружок. Заслугу коло сеї так пожаданої злуки положив проф. М. Терлецкий.

Сей другий кружок звернув за час свого істнованя більшу увагу на учеників найнижших клас і аранжував для них зчаста менші та більші прогульки, пополудневі забави на шкільнім подвірю, головню пилкою і мячем, гри в часі шк. перерв, особливо муштру, з котрою виступив прилюдно на Високім замку (на шкільнім фестині) 6. червня 1912., збираючи оплески численно зібраної публики.

Тут треба додати, що всі ті змаганя узнав в часі люстрації науки руханки між 10 а 13. мая 1912 Крабвий інспектор руханки д-р. Евг. Пясецкий, який придивляв ся також першій весняній стрічи в грі копаного мяча між Сяновою Чайкою а Скалою, почім однак поклав і Дирекції і Сяновій Чайці на серце, щоби постарали ся чим скорше о просторе власне грище (площу до забав). Здійсненє сего услівія покищо утруднене а се ізза нестачі фондів, буде се однак метою дальших змагань покликаних до того чинників.

Дальше згадати треба, що кружок „Запороже“ лишив по собі мимо свого короткого істнованя ще оден незатертый слід

а се справленем і посвяченем гарного прапора гімназійного з яким перший раз виступив в великім ювілейнім поході в честь М. Шашкевича в Перемишли, в падолисті 1911.

Вкінці випадає замітити, що товчок до розвитку гри копаного мяча, пласта і других спортів давав в части „Сокіл“ зі Львова, головно єго керманич проф. І. Боберський, який виголосив 20. жовтня 1910 відчит „Копаний мяч“ в тутешній гімнастичній салі та кілька разів навідував ся до Перемишля, переважно на прилюдні виступи „Сянової Чайки“.

Кружки для самообразованя.

З початком шк. р. 1907/8 засновано за дозволом Ради Шк. Кр. „Кружок для товариського самообразованя“, який відтак поділив ся на секції і розвивав доволі всесторонню діяльність до кінця р. 1910/11, отже через 4 роки.

В першім році уладив сей кружок 22 відчитів або рефератів, в другім 17 відчитів, в третім 27 (а се 12 з історії літератури, по 2 з всесвітної історії і етнографії, по 3 з історії природи, гігієни і суспільних наук), в четвертім 11 загальних а крім того 14 в літературній секції, 11 в історичній, 6 в природописній.

В третім році існування оснував кружок для своїх членів, яких число дійшло до 200, бібліотеку, що числила в четвертім році 120 книжок так, що могло з неї користати 70 учеників. В четвертім році повстала також при Кружку читальня, в якій читало 10—40 учеників денно часописи (було їх 16) або забавляло ся шахами.

Кураторами кружка і секцій були професори: Крушельницький, Авдікович, Мануляк, Мандюк і очевидно управитель Зарицький а відтак директор Алиськевич.

При кружку повстала згадана „Секция гігієнічно-прогулькова“, а в р. 1910/11 „Драматичний кружок“. Сей послідний перетривав головний кружок і прочі секції та існує по нинішній день; він виставив 15. січня 1911 „Учителя“ І. Франка, 15. лютого 1912 „Ревізора з Петербурга“ Гоголя, 8. падолиста 1912 „Сто тисяч“ Карпенка Карого та збирав кождим разом признанє публики.

Кружок з секціями розвязав ся сам в вересні 1912 а се головно тому, що не стало більше зрівноважених провідників (таких як А. Жила) і що рациональних реформ, ухвалених Учит. Збором, годі було з тодішними впливовими одиницями перевести. Проби відновленя так хосенного кружка не повели ся

поки що в останніх 2 роках, однак є надія, що наступні роки принесуть отверезенє і онову а се в тім напрямі, що праця в кружках є головнo для спосібніших учеників доповненєм шкільної обов'язкової науки і не сьміє відтягати молодіжи від сповнення перших шкільних обов'язків і науки.

Шкільна музика (орхестра).

Шкільна орхестра повстала поволи в роках 1905—7, з початку існувала смичкова, мандолінова і тамбурова. Що йно в р. 1907/8 повстала дута орхестра, яка існує по нинішній день і віддає заведеню найбільші прислуги, головнo в часі прогульок, походів (і евентуально також похоронів).

Учителю музики на дутих інструментах оплачує Дирекція з забавового фонду і то поважною сумою (400—600 К.); звичайно є ним член одної з військових капелъ а помагає єму і диригує в часі виступів орхестри оден із старших учеників (в р. 1910 і 1911 А. Кокодинський, в 1912 і 1913 І. Коченаш, а відтак Р. Лесик).

Смичкова музика є більше добровільна і працює спільно що йно перед виступами на шкільних концертах; числила звичайно 20—30 музикантів. Постійніше працює тамбурова музика, також зложена з 13—16 добровольців; она виступає на всяких концертах, на шкільних вечерницях і при науці танців, яку уділяють в останніх 2 роках в гімнастичній салі відпоручники „Сянової Чайки“.

Столярня.

Столярня повстала з малих початків що йно в р. 1912. Причинили ся до її основаня ученики Ір. Чмола і Мир. Талпаш, найбільше однак посунув наперед її розвиток учитель рисунків Стан. Якубовський і Краєвий Сойм, який уділив Дирекції на розширенє сего варстату субвенцію 100 К. В р. 1912/13 працювало з початку 23 учеників з клас V—VIII, при кінці 10 учеників з клас IV—VI. Варстатів головних є 2, помічних 2; число знарядів виносить понад 60 штук, крім того ціла колекція взірців до науки різьбарства, яку побирали 5 учеників.

Дирекція має надію, що в найближчій будучности по одержаню значнійшої підмоги з Міністерства Вір і Пр. і зі Сойму розвине ся столярський і різьбарський а також евентуально і токарський варстат як найліпше та дасть більшому числу учеників нагоду до хосенної праці і науки.

Важнійші події

з шкільного життя, зібрані після щорічних друкованих літописий гімназії за роки 1889—1913.

Р. 1892/3. Перший концерт в честь Т. Шевченка уладжує молодіж 11. марта 1893. Від тепер що року обходить заведенє се сьвято торжественно (між 2—27 мартом).

Р. 1895/6. Дня 3. вересня 1895 торжественне посьвяченє будинку Владикою Др. Юл. Пелешем в присутности Намістника Ексцел. Каз. Баденього, Віцепрезидента Др. М. Бобжиньского, Інспектора І. Левицкого, повіт. Маршалка кн. Ад. Сапіги, Старости Горецкого, Крилошан, виднійших громадян, Учительского Збору. — Дня 27. цвѣвня 1896 участь молодежи і Збору в похоронах Владики Др. Юл. Пелеша. — Від 5—10. червня перший устний іспит зрілости під проводом Інсп. І. Левицкого і перше торжественне пращанє абітурентів; від молодежи промовляв Роман Сембратович.

Р. 1896/7. В дни 11. вересня витала а в дни 16. вересня пращала молодіж в переїзді через Перемишль Ёго Величество Найяснійшого Монарха а 13. вересня була у Ёго Величества депутація від Учит. Збору. В тім дни звидів Намістник Ексц. Е. Сангушко заведенє. — Дня 8. жовтня 1896 сьвяткувало заведенє 300-літний ювілей Берестейскої Унії. — Дня 21. лютого 1897 брала молодіж зі Збором участь в посьвяченю і поставленю на престол Владики Константина Чеховича. — Дня 28. мая і 1. червня госпітував науку релігії Схоліярх Крилош. О. І. Войтович.

Р. 1897/8. Дня 17. вересня 1897 взяла участь молодіж зі Збором в похоронах проф. Ал. Наконечного. — Дня 7. жовтня 1897 провела молодіж зі Збором моцї бл. п. Епископа І. Снігурского з давного кладовища до катедральної церкви. — Дня 24. мая 1898 звидів заведенє Намістник Лев Пініньский. — Дня 19. червня 1898 відбуло ся торжественне пращанє абітурієнтів в присутности Владики К. Чеховича, Схоліярха І. Войтовича і цвѣту місцевої інтелігенції; від молодежи промовляв І. Брик. — Дня 19. марта 1898 люстрував науку рисунків Інсп. А. Стефанович.

Р. 1898/9. Дня 2. грудня 1898 обходило заведенє торжественно 50-літний ювілей панованя Ёго Величества Цісаря Франц-Йосифа І. а 8. грудня посьвячено торжественно в присутности Епископа К. Чеховича і всіх представителів місцевих духовних і сьвітських властей розширений і відновлений будинок Бурси сьв.

Николая яко ювілейну фундацію, яка від сеї хвилі за дозволом Їго ц. к. Апостольского Величества красує ся Їго Найсвітліїшим Іменем. — Дня 25. червня 1899 відбуло ся торжественне пращанє абітуриєнтів в присутности Владики К. Чеховича і Схоліярха І. Войтовича та визначних громадян; від молодєжи говорив П. Карманський.

Р. 1889/1900. В днях 10. і 15. марта люстрував науку релігії Схоліярх І. Войтович. — Дня 25. мая люстрував науку рисунків Інспектор А. Стефанович. — Дня 7. червня 1900 обходило заведенє 500-літний ювілей відновлення Краківської Академії: промову виголосив професор Гандяк Орест, принагідну поему В. І. Масляка виголосив М. Січинський а хор відспівав кантату. — Дня 25. червня 1900 відбуло ся торжественне пращанє абітуриєнтів; від молодєжи промовляв І. Зілинський.

Р. 1900/1901. Дня 2. жовтня обходило заведенє торжественно 70-літні уродини Їго Величества Цісаря Франц-Йосифа І.; виклад мав проф. С. Зарицкий. — Від 10. — 14. грудня люстрував науку релігії сам Епископ Конст. Чехович.

Р. 1901/02. Дня 20. лютого 1902 обходило заведенє 25-літний ювілей поі тифікату Папи Льва XIII.

Р. 1902/3. Дня 16. січня 1903 взяла молодіж зі збором участь в похоронах професора Костя Горбала.

Р. 1903/4. В сім році фондував Др. В. Волян, професор університету в Чернівцях перед смертю 2 стипендії (по 300 К.) для учеників перемискої гімназії з особливим узглядненєм єго своїх з околиці; фундація ввійшла в житє в шк. р. 1904/05. — Від 16—18 червня 1904 люстрував науку релігії Схоліярх пралат О. І. Войтович.

Р. 1904/5. Дня 3. січня 1905 виголосив Епископ К. Чехович в авлі заведеня проповідь до молодєжи і освятив шк. будинок.

Р. 1905/6. Дня 30. вересня 1905 довершив посвячення ново збудованого „Гімназияльного Інститута“ в присутности місцевих світських і духовних властей і Інспектора Дра Фр. Майхровича митрат О. К. Волошинський; Інститут дав приміщенє 108 ученикам, в тім 8 безплатно.

Р. 1906/7. Дня 27. цвітня 1907 відбуло ся поминальне Богослуженє за упокій проф. Кліма Глібовицкого, який помер на відпустці в Куликові дня 24. цвітня. — Реколекції Великодні провадив від 23—25 цвітня протоігумен О. Філяс.

Р. 1907/8. В вересни 1907 повстав спортовий кружок „Сянова Чайка“ і „Кружок для тѣвариского самообразованя“. — Управителем гімназії став професор С. Зарицкій а директор Гр. Цеглиньскій одержав задля обнятя обовязків посла до парляменту постійну відпустку.

Р. 1909/10. Кружок для самообразованя засновує бібліотеку і творить 3 секції. — Молодїж Інститута уладжує 7. грудня 1909 концерт в честь поетів Котляревского і Шашкевича.

Р. 1910/11. Від 1. вересня стає директором заведеня А. Алиськевич. — Від 15 падолиста 1910 повстає „Дешева Кухня“. — Дня 7. грудня уладжує молодїж Інститута в честь недавно помершого поета Б. Грінченка торжественний концерт в салі Нар. Дому. — Дня 9. марта 1911 обходить гімназия торжественно 50-літні роковини смерти Кобзаря Т. Шевченка а 25. марта бере участь в ювілейнім поході маніфестацийнім в честь Т. Шевченка. — Дня 9. цвѣтня 1911 відправив богослуженє в авлі і виголосив реколєкцийну проповідь Єго Ексцеленция Епископ К. Чехович.

Р. 1911/12. При кінци жовтня 1911 бере участь молодїж (через велику депутацию) в ювілейнім торжестві в честь М. Шашкевича в Підлисю, а 5. і 6. падолиста 1911 обходить на місци разом з громадянами і окремо в заведеню 100-літний ювілей уродин будителя Русинів в Галичині (торжественними концертами і участію в посвѣяченю памяткової таблиці в катедральній церкві). — З кінцем падолиста 1911 розпочинає ся наука стріляня для учеників VII і VIII кл. — Дня 5 грудня відбуло ся торжественне посвѣяченє гімназияльного прапора в шкільній каплиці в присутности визначнійших громадян, вбиванє цвѣяхів хрестними батьками і дефілядам олодежи перед прапором на шк. подвірю. — З причини бурливої демонстрації в дни 29. марта 1912 замкнули шкільні власти висшу гімназию а нові вписи відбули ся в присутности інспектора Дра Фр. Майхровича від 18—21. цвѣтня. — Дня 2. мая помер професор і ректор Інститута А. Прислонскій, а 4. мая взяла молодїж зі Збором участь в єго нохоронах. — В маю повстав Кружок аматорів-фотографів. — Від 10—13. мая люстрував науку руханки і діяльність спортових кружків інспектор Др. Е. Пясецкій. — В маю люстрував цауку релігії схолярх пралат О. І. Войтович.

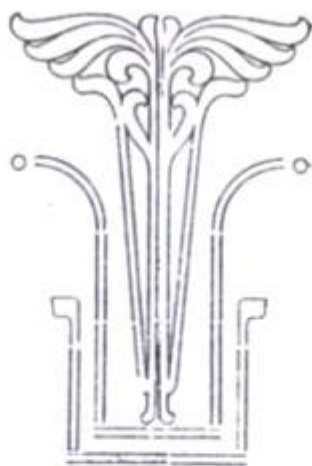
Р. 1912/13. Літопись сего шкільного року подана в урядовій части при кінци сего звіту.

Зладив в маю директор А. Алиськевич.

ШКІЛЬНІ ВІСТІ

за р. 1912 | 13.

І. Учительський Збір

в шн. р. 1912-13.

А) Для обов'язкової науки.

І. Директор ц. к. гімназії.

Алиськевич Андрій в VII. ранзі, директор ц. к. іспитової комісії для учителів нар. шкіл; учив через вересень латинської мови в II б. кл., через лютий і март латинської мови в IIIб. кл., через цвітень грецької мови в IIIг. кл.

II. Професори і учителі.

1. **Авдинович Орест**, ц. к. професор, господар IVа. кл., учив грецької мови в IVа. кл., рускої мови в класах: IVа., VIв., VIIа., VIIIа., разом в I. півроці 23, в II. півроці 24 годин тижнево.
2. **де Андрохович Амврозий**, ц. к. професор, господар VIа. кл., учив латинської мови в класах VIа, VIIIа., VIIIб., грецької мови в VIIIа. кл., рускої мови в VIа. кл., разом 24 годин тижнево.
3. **Др. Балей Стефан**, дійсний учитель, учив через вересень математики в класах Vб., VIа., VIв., VIIа.,; фізики в класі VIIа.; пропедевтики філософії в класах VIIа., VIIб., VIIIа., VIIIб., разом 22 годин тижнево; оставав від 1. жовтня на відпустці в Берліні в наукових цілях.
4. **Ґреґолинський Дмитро**, дійсний учитель, помічний секретар Дирекції, завідатель рускої бібліотеки для висшої гімназії, господар класи Ib., учив латинської мови в Ib. кл., рускої мови в класах: IIг., Va, VIIб., VIIIб., разом 20 годин тижнево.
5. **Гамчикевич Роман**, ц. к. професор в VIII. ранзі, член ц. к. іспитової комісії для учителів нар. шкіл, інвілілятор клас уміщених в побічному будинку шкільнім, завідатель німецької бібліотеки для висшої гімназії, господар класи VIIIа., учив латинської мови в Ib. кл., німецької мови в класах: Vб., VIб., VIIа., VIIIб., разом 22 годин тижнево.
6. **Демчун Михайло**, дійсний учитель, завідатель фізикального

кабінету, учив математики в класах: IVa., Va., VIb., VIIb., VIIla., VIIIb.; фізики в класах: VIIb., VIIla., VIIIb., разом в I. півроці 26, в II. півроці 28 годин тижнево.

7. **Зарицький Северин**, ц. к. професор в VII. ранзі, сеніор Збору, господар класи Va., учив історії і географії в класах Va., VIIa., VIIla. разом 11 годин тижнево, крім того в лютім і марти пропедевтики філософії в VIIa. і VIIb. кл.
8. **Норенець Денис**, ц. к. професор в VIII. ранзі, завідатель історично-географічного кабінету, господар VIIIb. кл., учив історії і географії в класах: IVa., VIb., VIIb., VIIIb., історії в Ib. кл., разом 17 годин тижнево, крім того від 1. вересня до 6. падолиста історії і географії в IIIa. кл. 4 год. тижнево.
9. **Малиновський Іван**, ц. к. професор в VII. ранзі, учив німецької мови в класах: IIIa., IIIb., IVb., VIv., разом 16 годин тижнево.
10. **Мануляк Іван**, ц. к. професор в VIII. ранзі, завідатель природописного кабінету, учив історії природи в класах: Iv., Va., Vb., VIb., VIv., пропедевтики філософії від 1. жовтня в класах: VIIla., VIIIb., разом 16 годин тижнево.
11. **О. Мартинович Еміліян**, дійсний учитель, наділений крилошаньськими відзнаками, катихит, учив релігії в класах: приготвл., Iv., IIb., IIv., IIIb., IIIv., IVb., IVv., Vb., VIb., VIv., VIIb., VIIIb., разом 26 годин тижнево і говорив 2 ексорті.
12. **О. Несторович Лев**, дійсний учитель, наділений крилошаньськими відзнаками, катихит, учив релігії в класах: Ia., Ib., IIa., IIг., IIIa., IIIг., IVa., Va., VIa., VIIa., VIIIa., разом 22 годин тижнево і говорив 2 ексорті.
13. **Таляр Антін**, дійсний учитель, завідатель польської бібліотеки для цілої гімназії, учив польської мови в класах: IVa., IVb., IVv., Va., Vb., VIa., VIb., VIv., VIIa., VIIb., VIIla., VIIIb., разом 24 годин тижнево.
14. **Ярема Алексій**, ц. к. професор в VII. ранзі, директор руского Жіночого Ліцея, учив грецької мови в VIIIb. кл., разом 5 годин тижнево (мав знижку годин).

Приділені до служби в інших заведеннях:

15. **Др. Людневич Станислав**, ц. к. професор, при філії ц. к. академічної гімназії у Львові.
16. **Целевич Олег**, ц. к. професор, управитель приватної української гімназії в Копичинцях.

17. Одна посада (учителя класичної філільогії) не обсаджена.

III. Заступники учителів.

1. **Барнич Василь**, куратор кружка „Сянова Чайка“, господар кл. IIIг., учив латинської мови в класах: IIIг., Vб.; грецької мови в класах: IVб., Vб., рускої мови в IIIг. кл., разом в I. півроці 24 годин, в II. півроці 25 годин тижнево.
2. **Біненштон Адольф**, завідатель рисункового габінету, учив рисунків в класах: Ia., Ib., Iv., IIa., IIб., IIг., IIIв., IVa., разом 16 годин тижнево, був на відпустці від 15. марта до 8. червня.
3. **Білинський Володимир**, іспитований, настоятель бурси ім. Шашкевича, господар кл. IIIa., учив математики в класах: IIIa., IIIв., IVa., IVв.; фізики в класах: IIIa., IIIб., IIIв., IIIг.; разом 20 годин тижнево.
4. **Гонтарський Іван**, настоятель Селянської бурси, господар Vв. кл., учив латинської мови в Vв. кл., грецької мови в класах: IIIг., VIa., VIв., разом 21 годин тижнево.
5. **Грицан Євген**, іспитований, завідатель рускої бібліотеки для низшої гімназії, учив в II. півроці латинської мови в IIг. кл., рускої мови в класах: Ia., Ib., IIIa.; польської мови в Ib. кл., разом 17 годин тижнево, крім того в лютім і марти латинської мови в IVa. кл. 4 години тижнево.
6. **Зубрицький Володимир**, господар IVб. кл., учив латинської мови в IVб. кл., грецької мови в IIIa. кл., німецької мови в IIa. кл., рускої мови в класах: IVб., IVв., разом 21 годин тижнево.
7. **Зубрицький Семен**, господар IIIв. кл., учив латинської мови в класах: IIIв. і IVв.; грецької мови в IIIв. кл., рускої мови в Iv. кл., разом в I. півроці 20, в II. півроці 21 годин тижнево.
8. **Івашкевич Дмитро**, господар класи VIIa., учив в I. півроці латинської і грецької мови в VIIa. кл., разом 9 годин тижнево, в II. півроці крім того латинської мови в класах IIIa., і VIб., разом 21 годин тижнево.
9. **Коростіль Теодор**, іспитований, завідатель німецької бібліотеки для низшої гімназії, господар IVв. кл., учив грецької мови в IVв. кл., німецької мови в класах: Ia., IIIг., VIa., VIIa., разом в I. півроці 21, в II. півроці 22 годин тижнево.

10. **Котецький Станислав**, настоятель Інститута, господар класи VIIб., учив в I. півроці латинської мови в класах: IIIа., VIб., VIIб., грецької мови в VIIб. кл., разом 21 годин тижнево, в II. півроці в кл. VIIб. латинської і грецької мови, разом 9 годин тижнево.
11. **Кравець Остап**, учив математики в класах: IV., IIIг., Vб., VIа., VIв., VIIа.; фізики в VIIа. кл., разом 22 годин тижнево
12. **Лісикевич Осип**, іспитований, настоятель бурси св. Миколая, господар класи IIв., учив польської мови в класах: IIв., IIIа., IIIв.; математики в IIв. кл.; історії природи в класах: IIв., IVа., IVб., IVв., VIа., разом 22 годин тижнево, крім того до 15. лютого географії в IV. кл., в лютім і марти рускої мови в IIв. кл.
13. **Лукасевич Проніп**, іспитований, завідатель бібліотеки шк. підручників для убогої молоді, господар класи IIа., учив в I. півроці рускої мови в класах: Ia., Ib., IIа., IIIа.; польської мови в кл. пригтовляючій, історії і географії в класах: IIа., і VIв., історії в IV. кл., разом 26 годин тижнево; в II. півроці рускої мови в IIа. кл., польської мови в пригтовл. кл., історії і географії в класах: IV., IIа., IIб., IIIа., VIв., разом 27 годин тижнево.
14. **Малиновський Стефан**, іспитований, господар пригтовляючої класи, учив латинської мови в IIв. кл., німецької мови в класах: пригтовляючій, Ib., IIв., разом 21 годин тижнево.
15. **Мандюк Іван**, іспитований, настоятель Інститута, господар кл. IIб., учив латинської мови в IIб. кл., рускої мови в класах: IIб., IIIв., VIб., німецької мови в Va. кл., разом 20 годин тижнево.
16. **Менціньський Володимир**, господар IIг. кл., учив в I. півроці латинської мови в IIг. кл., польської мови в IIг. кл., історії і географії в класах: IIв., IIг., IIIб., IVв., каліграфії в Ib. кл., разом 25 годин тижнево; в II. півроці польської мови в IIг., історії і географії в класах: IIв., IIг., IIIб., IIIг., IVв.; географії в кл. Ib., каліграфії в кл. Ib., разом 25 годин тижнево.
17. **Назаревич Матвій**, господар VIб., кл. учив латинської мови в класах: IIа., Va., грецької мови в класах: Va., VIб., разом 22 годин тижнево.
18. **О. Пасічинський Теодор**, катихит виділової школи ім. Ко-

нарського, учив від 6. падолиста до 31. січня історії і географії в класах IIб., IIIа., IIIг., разом 12 годин тижнево.

19. **Пащан Михайло**, настоятель бурси св. Миколая, господар Ia. кл., учив рускої мови в пригот. кл., польської мови в класах: Ia. і Iv., математики в класах: пригот. і Ia.; історії природи в Ia. кл., каліграфії в класах: пригот., Ia., разом 22 годин тижнево, крім того до 15. лютого польської мови в Ib. в 2 годинах тижнево.
20. **Сметанський Іван**, іспитований, учив математики в класах: Ib., IIа., IIб., IIг., IIIб.; історії природи в класах: Ib., IIа., IIб., IIг., разом 23 годин тижнево, крім того до 15. лютого географії в Ib. кл. в 2 годинах тижнево.
21. **Тайх Гавриїл**, іспитований, господар Iv. кл., учив грецької мови в IIIб. кл., польської мови в класах: IIб. і IIIб., німецької мови в класах: Iv., IIб., VIIб., разом 22 годин тижнево.
22. **Терлецний Марніян**, іспитований, завідатель учительської бібліотеки, куратор кружка „Сянова Чайка“, господар класу Vб., учив історії і географії в класах: Ia., IIIв., IVб., Vб., разом 20 годин тижнево, крім того до 6. падолиста історії і географії в IIб. кл.
23. **Др. Туряньський Осип**, іспитований, завідатель рускої бібліотеки для низшої гімназії, господар кл. IIIб., учив латинської мови в класах: IIIб. і IVа., рускої мови в класах: IIв., IIIб., Vб., пропедевтики філософії в класах: VIIа. і VIIб., разом 24 годин тижнево, був через лютий і март задля недуги на відпустці.
24. **Фріцганд Шмерль**, учив німецької мови в класах: IIг., IIIв., IVа., IVв., польської мови в класах: IIа. і IIIв., разом 20 годин тижнево.
25. **Янубовський Станислав**, асистент рисунків, учив рисунків самостійно в класах II в., IIIа., IIIб., IIIг., IVб., IVв., і каліграфії в Iv. кл. разом 13 годин тижнево, крім того заступав П. Біненштока в прочих класах від 15. марта—8. червня.

На відпустці перебували:

26. **Вахнанин Клим** в цілі приготування до учительського іспиту.
27. **Редневич Лев Орест**, іспитований, яко управитель приватної української реальної школи в Буську.

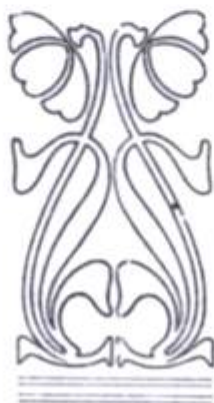
28. **Ростнович Михайло**, задля недуги.
29. **Шпитковський Станислав**, задля недуги.

Б) Для надобовязкової науки.

1. **Зарицний Северин**, я. в., учив історії рідного краю в класах: VIIa. і VIIIa., в I. півроці 2, в II. 1 годину тижнево.
2. **Коренець Денис**, я. в., учив історії рідного краю в класах: VIIб. і VIIIб., в I. півроці 2, в II. 1 годину тижнево.
3. **О. Пасічинський Теодор**, я. в., учив співу в 3 відділах, 6 годин тижнево.
4. **Др. Туряньський Осип**, я. в., учив французкої мови в 3 відділах, 6 годин тижнево.
5. **Барнич Василь**, я. в., учив стенографії в 1 відділі, 2 години тижнево.
6. **Біненшток Адольф**, я. в., учив вільноручних рисунків в 2 відділах, 4 години тижнево.
7. **Любович Євген**, іспитований учитель руханки і урядник туризму „Віра“, куратор кружка „Сянова Чайка“, учив руханки в 10 відділах, 10 годин тижнево.

В) Служба заведеня.

1. **Шведюн Василь**, сталий терціян ц. к. гімназії, вислужений вахтмайстер кінної поліції у Львові.
3 помічні слуги терціяна.

II. Зміни в учительськiм Зборі.

А. Одержали учительську посаду в інших заведеннях:

1. *Крушельницький Михайло*, ц. к. професор, в Бережанах (рескр. Ради Шк. Кр. з 26. серпня 1912. Ч. 14354/IV.)
2. *Бачинський Евген*, іспит. заст. учит. посаду дійсного учителя в Камінці струмиловій (рескр. Ради Шк. Кр. з 1. липня 1912. Ч. 6553/IV.)
3. *Шпитковський Іван*, іспит. заст. учит. в тiм самiм характері в ц. к. гімназії з руским вик. язиком в Коломиї (рескр. Ради Шк. Кр. з 13. липня 1912. Ч. 12189/IV.)

Б. Увільнені від учительських обов'язків:

1. *Дорундяк Симеон*, заст. учит. (рескр. Ради Шк. Кр. з 6. липня 1912. Ч. 11800/IV.)
2. *Костик Павло*, заст. учителя (рескр. Ради Шк. Кр. з 7. вересня 1912. Ч. 11954/IV.)

Приділені до інших заведень:

1. *Др. Людкевич Станислав*, ц. к. професор, при філії ц. к. академічної гімназії у Львові від 1. вересня 1910.
2. *Целевич Олег*, ц. к. професор, яко управитель приватної української гімназії в Копичинцях на відпустці (рескр. Ради Шк. Кр. з 2. червня 1912. Ч. 8700/IV.)
3. *Редкевич Лев Орест*, іспит. заст. учит., яко учитель і провізоричний управитель приватної української реальної гімназії в Буську (рескр. Ради Шк. Кр. з 13. вересня 1912. Ч. 15428/IV.)
4. *Ярема Алексій*, ц. к. професор в VII. ранзі, одержав знижку годин в цілі задержання управи руского Жіночого Ліцея (рескр. Ради Шк. Кр. з 6. вересня 1912. Ч. 12225/IV.)

В. Одержали посаду дійсних учителів в тутешнім заведенню:

1. *де Андрохович Амврозій*, приділений на час потреби рескр. Ради Шк. Кр. з 29. цвітня 1912. Ч. 6943/IV., а іменованій учителем на етаті тутешнього заведення рескр. Ради Шк. Кр. з 16. липня 1912. Ч. 9994/IV.

2. *Др. Балей Стефан*, бувший заступник учителя при філії ц. к. академічної гімназії у Львові, рескриптом Ради Шк. Кр. з 8. липня 1912. Ч. 10280/IV.
3. *Греголинський Дмитро*, бувший заступник учителя в тутешній гімназії, рескриптом Ради Шк. Кр. з 1. липня 1912. Ч. 10184/IV.

Г. Іменовані заступниками учителів в тутешнім заведеню:

1. *Адрианоєич Володимир*, заст. учит. в ц. к. академічній гімназії у Львові, рескриптом Ради Шк. Кр. з 20. вересня 1912. Ч. 16140/IV, не явив ся до служби.
2. *Барнич Василь*, рескриптом Ради Шк. Кр. з 29. серпня 1912. Ч. 13439/IV.
3. *Білинський Володимир*, іспитований, рескр. Ради Шк. Кр. з 6. вересня 1912. Ч. 11626/IV.
4. *Грицак Евген*, іспитований, рескр. Ради Шк. Кр. з 12. лютого 1913. Ч. 2147/IV.
5. *Зубрицький Семен*, рескриптом Ради Шк. Кр. з 29. серпня 1912. Ч. 12776/IV.
6. *Кравець Остап*, рескр. Ради Шк. Кр. з 6. падолиста 1912. Ч. 15094/IV.
7. *Сметанський Іван*, іспитований, рескр. Ради Шк. Кр. з 6. вересня 1912. Ч. 15266/IV.
8. *Якубовський Станислав*, бувший асистент рисунків, іменований також заступником учителя рисунків рескриптом Ради Шк. Кр. з 14. липня 1912. Ч. 8992/IV.
9. *Терлецький Маркіян*, який був через 2 роки приділений до служби в руській Жіночій Ліцею, обняв з днем 1. вересня службу в тутешнім заведеню.

Д. Зниженє годин до половини в цілі приготування до учительського іспиту одержали:

1. На перший піврік:
Івашкевич Дмитро, рескриптом Ради Шк. Кр. з 31. мая 1912. Ч. 7622/IV.
2. На другий піврік:
Котецький Станислав, рескриптом Ради Шк. Кр. з 22. грудня 1912. Ч. 21961/IV.

Е. Відпустку в цілі приготування до учительського іспиту одержали:

1. *Вахнянин Клим*, на перший і другий піврік, рескриптом Ради Шк. Кр. з 31. мая 1912. Ч. 7622/IV і 22. грудня 1912. Ч. 21961/IV.
2. *Біненшток Адольф*, на час від 1. марта до 8. червня рескр. Ради Шк. Кр. з 1. марта 1913. Ч. 2365/IV.

Ж. Відпустку для наукових студій одержав:

Др. Бaley Стефан, дійсний учитель, на I. і II. піврік рескриптом Ради Шк. Кр. з 10. вересня 1912. Ч. 14890/IV. і з дня 17. січня 1913. Ч. 661/IV.

З. Відпустки для поратования здоровля або лічення одержали:

1. *Росткович Михайло*, на I. і II. піврік рескриптами з 30. серпня 1912. Ч. 11727/IV, 18. падолиста 1912. Ч. 20589/IV, і 4. лютого 1913. Ч. 1456/IV.
2. *Шпитковский Станислав*, на I. і II. піврік рескриптами з 30. серпня 1912. Ч. 13756/IV, 8. падолиста 1912. Ч. 20171/IV, 31. січня 1913. Ч. 1314/IV. і 13. мая 1913. Ч. 7470/IV.
3. *Др. Туряньский Осип*, на лютий і март рескриптом Ради Шк. Кр. з 22. марта 1913. Ч. 5039/IV.

І. Стабілізацію в учительськiм званю і титул ц. к. професора одержав:

де Андрохович Амврозий, рескр. Ради Шк. Кр. з 18. грудня 1912 Ч. 21897/IV.

К. Додатки п'ятилітні одержали:

1. *Гамчикевич Роман*, ц. к. професор в VIII. ранзі, третій додаток рескриптом з 22. липня 1912. Ч. 11726/IV.
2. *Мануляк Іван*, ц. к. професор в VIII. ранзі, третій додаток рескриптом з 5. липня 1912 Ч. 10541/IV.
3. *Таляр Антін*, дійсний учитель, перший додаток рескр. Ради Шк. Кр. з 12. мая 1912. Ч. 7471/IV.
4. *Демчук Михайло*, дійсний учитель, перший додаток рескр. з 28. мая 1912 Ч. 7473/IV.

III. А) Плян науки.

1. *Кляса приготовляюча.* Наука відбувалася і в сім році після пляну визначеного для IV. кл. народних шкіл висшого або мійського типу зі змінами, які поручила Рада Шк. Кр. рескриптом з 20. падолиста 1894 Ч. 25098. —

Кляси I—VIII. Розклад науки опирав ся на науковим пляні і інструкциях для австрійських гімназій (після рескрипту Міністерства Вір. і Пр. з 6. липня 1909. Ч. 24.587. і рескрипту Ради Шк. Кр. з 2. серпня 1909. Ч. 44242.) — а що до науки краєвих язиків і німецької мови на пляні, виданім Радою Шк. Кр. в р. 1905. *Ісунки* були обовязковим предметом в клясах I—IV, *польський язик* в клясах приготовляючій і I—VII; в клясах V—VIII. були *рисунки* надобовязковим, *польський язик* в кл. VIII. зглядно обовязковим предметом.

3. *З надобовязкових предметів* уділювано в сім році: *історію рідного краю* в клясах VII. і VIII; *француску мову* в 3 відділах (в 6 годинах тижнево); *стенографію* в однім відділі (в 2 годинах тижнево); *рисунки* в 2 відділах (в 4 годинах тижнево); *спів* в 4 відділах (в 6 годинах тижнево); *руханку* в 10 відділах (в 10 годинах тижнево).

Б) Виказ переробленої лектури шкільної

в шк. році 1912/13.

Руска мова:

Кляса II. Франко: Коли ще звірі говорили, Гріченко: Казки.

Кляса III. Франко: Лис Микита; вибрані оповідання Бордуляка і Ковалева.

Кляса IV. Франко: „В поті чола“ (видане Учит. Гром. в Коломиї), Квітка: „Перекотиполе“, Чайківський: „За сестрою“, Грушівський: „Про старі часи на Україні“ (виїмки). В кл. IV. бв. перечитано також в школі „Панські жарти“ Франка.

Приватно читали ученики нечитані в школі оповідання Ковалева, і „Олюнку“ Чайківського.

Кляса V. Вибрані оповідання М. Вовчка, Франко: „Захар Букут“, Маковей: „Ярошенко“, Цеглиньский: „Кара совісти“. Франко: „Паньські жарти“.

Приватно читали ученики: оповідання Грінченка, Лепкого, Маковея, драми Грінченка.

Кляса VI. Куліш: „Чорна Рада“, Тобилевича: „Суєта“ і „Хазяїн“, Олесь: „По дорозі в Казку“.

Кляса VII. Стороженко: Нарис європейських літератур (виїмки), Франко: „Мойсей“, Кобилянська: „Земля“, Виїмки з монографії „Мазепа“.

Приватно читали ученики: „Енейду“ Котляревського, твори Квітки, повісті Левицького — Нечуя і Кониського, драми і комедії Тобилевича.

Кляса VIII. Вибір поезій Куліша і Франка, Маковея: Панько Куліш (розвідка), вибір новель Стефаника, Семанюка і Мартовича.

Приватно читали ученики: повісті Мирного, Франка, Кобилянської, поезії Лепкого і Олеся.

Латинська мова:

Кляса III. Cornelius Nepos: Miltiades, Cimon, Themistocles, Epaminondas, Pelopidas, Hannibal.

Ученики читали приватно: Alcibiades.

Кляса IV. Caesar: De bello Gallico I (1—30), IV. (1—20) V. (1—30) VI (1—30).

Ученики читали приватно: I (до кінця), II. III., Curtius Rufus (вибір).

Кляса V. Ovidius: Quattuor aetates, Lycaon, Deluvium, Deucalion et Pyrrha, Phaeton, Philemon et Baucis, De vita sua. Livius: liber I. XXI.

Кляса VI. Sallustius: Bellum Cat. згідно Bellum Jugur. Vergilius: Aeneidos, I. Ecl. I.

Кляса VII. Cicero: Pro Milone, Laelius de amicitia, згідно Oratio in Verrem, Cato Maior.

Vergilius: Aeneidos II. VI., вибір з елєгіків після вид. Кархута.

Кляса VIII. Horatius: оли, еподи, сатири, листи (у виборі) правильно і ex abrupto.

Tacitus: Annales I., зглядно II.

Листи Плінія. Вибір елегіків після видання Кархута.

Грецька мова.

Кляса V. Ксенофонт: Анабаза, Киропедия, Спомини (в виїмках).
Гомер: Іліяда I.

Кляса VI. Гомер: Іліяда VI, XVI, XVIII.
Геродот: Істория VII.

Кляса VII. Гомер: Одиссея I, VI, IX, зглядно XVI і XVII. (в виїмках.)
Демостен: Філіпіка I., зглядно III.
Плятон: Апольогія.

Кляса VIII. Софокль: Електра, зглядно Антигона.
Плятон: Апольогія і Евтіфрон, зглядно Ляхес.

Польська мова.

Кляса IV. Lektura szkolna: Wypise polskie. W całości: Wiesław K. Brodzińskiego, Grażyna A. Mickiewicza; lektura domowa: Przygody Bened. Winnickiego W. Pola, Szkolne czasy Wł. Syromkomi (w skróceniu), powiastki i nowele podług własnego wyboru.

Кляса V. Lektura szkolna: Pan Tadeusz A. Mickiewicza, Grażyna Ad. Mick., Ojciec zadżumionych J. Słowackiego, Maraton K. Ujejskiego (w skróceniu), ballady, legendy, prozaiczne ustępy z wypisów Próchnickiego, lektura domowa: Nowele zawarte w 3 tomach wyd. Westa, nadto powieści i nowele z własnego wyboru.

Кляса VI. Lektura szkolna: Wypisy Tarnawskiego i Wójcika cz. I., Odprawa posłów greckich J. Kochanowskiego, Powrót posła J. U. Niemcewicz; lektura domowa: Trylogia H. Sienkiewicza, Powrót do gniazda J. I. Kraszewskiego, Placówka Prusa, Kollokacya J. Korzeniowskiego, nadto powieści, dramaty z własnego wyboru z biblioteki szkolnej.

Кляса VII. Lektura szkolna: Wypisy cz. I. (dokończenie) część II. do J. Słowackiego. W. Wallenrod i Dziady (w wyjątkach) A. Mickiewicza, Marya Malczewskiego, Sluby panińskie Al. Fredry; lektura domowa: Ballady i romanse Ad. Mickiewicza, Listopad Rzewuskiego, Krzyżacy H. Sienkiewicza, Ludzie bezdomni S. Żerom-

skiego, Zemsta A. Fredry, nadto z własnego wyboru powieści, dramaty, komedye, rozprawy naukowe z biblioteki szkolnej.

Кляса VIII. Lektura szkolna: Kordyan J. Słowackiego, Anelli J. Słowackiego, Nieboska komedya i Irydion Z. Krasińskiego, wyjątki z wypisów Tarnowskiego cz. II.; lektura domowa: Balladyna, Lilla Weneda, Mazepa J. Słowackiego, Quo vadis i Bez dogmatu H. Sienkiewicza, Chłopi Reymonta, i z wyboru własnego jak w klasie VII.

Німецна мова.

Кляса III. Байки Grimm-ів.

Кляса IV. W. Hauffs Märchen (Karawane, die Geschichte von Kalif Storch, das Märchen vom falsch. Prinzen).

Кляса V. Th. Storm: Pole Popenpäler; Porger: Moderne erzählende Prosa, згідно W. Hauffs Märchen.

Кляса VI. Lessing: Minna von Barn.; Droste Hülshoff: Judenbuche (Manz-a); Porger: Moderne erzählende Prosa B. III., кілька оповідань Björnson-a.

Кляса VII. Goethe: Hermann und Dorothea; Porger: Moderne erzähl. Prosa B. IV. VI. VII., P. Heyse: Andrea Delfin.

Кляса VIII. Sudermann: Frau Sorge; Jensen: Karin von Schweden; Schiller: Wilhelm Tell, згідно Goethe: Hermann u. Dorothea; G. Freytag: Journalisten.

В. Виказ переробленого материялу в надобовязкових предметах.

1. Францусна мова.

Наука французкої мови ділила ся на 3 відділи.

На першій відділі уживано підручника Дра Василя Щурата часть I. і взято читанє і виголошуванє слів у французській мові, деклінацію і першу конюгацію. Ученики переводили уступи з французского на руске і відповідали по французки на питання, поміщені в книжці.

В другій відділі взято цілу правильну конюгацію. З вправ Дра Василя Щурата часть II. перероблено всі лекції. Ученики

відповідали на свободні питання учителя на основі перероблених лекцій. Також подавано зміст читаних уступів.

На третім курсі взято всю неправильну конюгацію і опові- дано самостійно перероблені лекції з підручника Др. Василя Щу- рата часть III, а також ведено французську конверсацію на різні теми.

2. Історія рідного краю.

Класа VII, а, б.

Історію рідного краю взято до кінця XVI. ст.

Науку ведено з узглядненем географії і культури,

Класа VIII, а, б.

Історію рідного краю взято до найновіших часів.

Науку ведено з узглядненем географії і культури. —

3. Стенографія.

Руска стенографія. 2 год. тижнево для учеників клас V—VIII. Предмет: Азбука. Співзвуківі групи. Симболічне означуванє. Зна- чники. Скорочуванє слів і речень. Парляментарний стенограф. Постійні вправи шкільні і домові. Порівнуванє рускої стенографії з польскою.

Учено після підручника Романа Поліньського, видання девято- го, Львів 1911.

4. Сьпів.

На науку сьпіву ходило 180 учеників. Поділено їх після го- лосів на 4 групи. А іменно: I. Сопранів — 60, Mezzосопранів — 30, II. Альтів — 35., III. Тенорів перших — 8., других — 12., IV. Ба- сів перших — 12., других — 8. (в тім: чотирох з повним тоном: „сонтра А.“) — 15. учеників зачало мутацію голосу.

Перероблено: I. з *теорії музики* — все до будови гам. II. з *теорії сольового сьпіву* — уставленє голосу, правильна і хибна емісія тона, крітє тона, модуляція голосова. III. з *музики пра- ктичної*: 1) на подвійні хори, мішані з фортегяном Вербицкого „Завіщанє“, Теодора П. „Привіт Тарасови“; 2) на хори мішані а сарела: Колесси „Дудка“, з народних пісень „Закувала зазуленка“ „На городї“ і ин. 3) на хори мужескі: пісні церковні: Бортнянь- ского, Вербицкого, Лавровського, Римські:—Корсакова, Нанкого, Се- ддява і ин. — пісні сьвітські: Лисенка, Кизими, Колесси і ин. —

В протязу року шк. улажено: Вечерниці Шевченківські з продукціями хоральними і сольовими. Хори брали також участь у вечері „Кружка спортового“. Коротко збираючи: стан хору був у сім році дуже гарний, а причинилось до сего немало заснування бібліотеки музичної, в якій вже тепер є досить велике число творів, бо понад 300 ч. —

5. Рисунки.

Наука відбувала ся в двох відділах по дві години тижнево. Фреквенція і поступ учеників вдовольняючий. —

Рисоване і мальоване мертвої натури поодинокі і в групах. Начиня, овочі, цвіти, драперії.

Рисоване (шкіцоване) живої натури: пес, голова чоловіка з живого моделю.

Рисоване мотивів архітектонічних і пейзажєвих: дерева. —

Материял уживаний при науці: олівець, уголь, фарби акварелєві, олійні і пастелі. —

6. Руханна.

Наука відбувала ся в 10 відділах що тижня від понеділка до п'ятниці включно, кожного дня від 5.—7. години по полудни. Кождий відділ вправляв ся раз на тиждень.

Перероблено отсей материял, який примінювано в кождім відділі, від найнижшого, до найвисшого, до віку і сил учеників.

Впоряд: Ряд; звороти; черга; доступ; закруг; ходір; закруги і звороти підчас походу; лученє зворотів, доступів і закругів; похід в дружині; уставка в чвірки.

Свобідні вправи: В основній поставі і з вихідної постави вправи рук і ніг; вправи тягарцями і лїсками; біг; вправи лічничої руханки група V.; з учениками висших клас крім сего ще і вправи Міллєра.

Товарискі вправи: тяганє линви; змаганя в тягненю, суненю, підношеню і триманю.

Вправи на приладах: Вправи на кладці, скочні, на драбині прямій, поземій і скісній, на жердках і линвах, на помості, на кізлі; на кони, на дручку, на перстєнях; на гойдаку і на поручах.

Забави і гри рухові: Кіт і миш; Чорний лицар; Ходи за мною; Послідна пара; Хапко; Чорноморець; Третяк; Визивач; Біле-Чорне; Пліт; Добувач; Гилька; Пястучка; Союзняк.

IV. Теми письмових виробів

З висших клас.

1. В рускій мові.

Кляса Va.

1. Дом. до вибору: а) Літний ранок на селі. б) Літний вечір на селі. в) Богослуженє в сельській церкві. 2. Шк. до вибору: а) Типи грецких героїв в І. пісні Іліяди. (на основі шк. лектури). б). Гостина Одиссея у Феаків (на основі шк. лектури.) 3. Дом. до вибору: а) Які наслідки для Риму мав спір патриційв з плебеями. (на основі науки історії). б) „З ким пристаєш, таким ся стаєш“. 4. Шк. до вибору: а) Опис битви на Косовому полі. (На основі шк. лектури). б) Основні прикмети епічної поезії. (на основі прочитаних взорів). 5. Дом. до вибору: Вражіня з подорожи на сьвята. б) Різдвяні звичаї в рідному селі. 6. Шк. до вибору: а) Максим Беркут ратує Мирославу від нехибної смерти. б) Що закидує Захар Берут бояринови Тугарови Вовкови на громадському суді? (обі на основі приват. лектури „Захар Беркут“ І. Франка). 7. Дом. до вибору: а) Весняні праці рільника. б). Як повстають гори? (на основі науки геології). 8. Шк. до вибору: а) Хід гадок в Шевченковій оді до Основяненка. (на основі шк. лектури). б) Виказати на основі читаних в школі взорів прикмети оди і гимну. 9. Дом. до вибору: а) Сьвяченє паски. (образок зі сьвят великодних). б) Великодний ранок на селі. 10) Шк. до вибору: а) Зміст і розвязка алегорії Артемовского: „Недотепний Рябко“. б). Антигона а Ізмена. (порівнанє характерів). Обі теми на основі шк. лектури.

Кляса Vб.

1. Дом. до вибору: а) Найкрасше вражінє з ферий. б) Село в жнива. 2. Шк. до вибору: а) Прикмети епічного стилю. б) Спір Ахіля з Агамемноном. 3. Дом. до вибору: а) Поетичні засоби в „Слові о полку Ігоревім“. б) Моя мрія. 4. Шк. а) Перша пісня Іліади і шеста пісня Одисеї (порівнанє). б) Пташка в клітці. 5) Домова до вибору: а) Різдвяна ніч. б) Вдача Мирослави. 6) Дом.: а) Розбір Шевченкового стиха „Сонце заходить“. б) Богатий Марко (характеристика). 7) Шк. а) „Слово Мама великеє, найкрасшее слово“. б) Виказати на примірах прикмети казки. 8. Дом.: а) Одна хвиля з Великодних сьвят. б) Чому чоловік у балці не думав про ратунок? 9. Шк.: а) „Немає гірше як

в неволі про волю згадувать“ б) Експозиція Софоклевої трагедії „Антигона“. 10. Дом.: а) Мої почування на лоні природи. б) Єство комедії

Кляса VIa.

1. Дом. до вибору: а) Сільський цвинтар у літню днину. Настроєва картина. б) До школи.... Подорожні вражіння. 2. Шк. до вибору: а) Монастирі і єпископські катедри як осередки культури в старинній Русі. б) Старинна повість в українському письменстві I. доби. Огляд. 3. Дом. до вибору: а) Сніг паде... Настроєва картина. б) Рибальська вистава у Львові. Вражіння. в) На виставі в Коломиї. Записки. 4. Шк. до вибору: а) Питомі аґіоґрафії в старинній добі українського письменства. Огляд. б) Представники висшої культури в домонґольському періоді старинної доби українського письменства. 5. Дом. до вибору: а) Дневник крука з подорожі на полудне. б) Якому спортові віддаю ся найбільше і чому? 6. шк. шкільна до вибору: а) Сліди дружинної поезії в книжнім письменстві старинної доби опроче Слова о полку Ігоревім. в) Пам'ятники питомого паломничого письменства в старинній добі українського письменства. 7. дом. до вибору: а) Петро і Леся. Їх горе і радість. (На основі Кулішевого роману-хроніки: (Чорна Рада). б. На совганці. Звіт. 7. шк. до вибору: Братські школи і Києво-Могилянська академія як найважніша підойма культурно-національного відродження України в 2. половині XVI. і 1. половині XVII. століття. б) Участь української шляхти в культурно-національній праці над відродженєм України в 2. половині XVI. і 1. половині XVII. століття. 9. дом. до вибору: а) Христос воскрес! Картинки з сільського життя. б) Пласт. Їго ціль і значінє. 10. шк. до вибору: а) Причини занепаду культурного, національного і письменського життя в ліві-і правобережній Україні в 2. періоді середньої доби українського письменства. б) Поганський світогляд в українських обрядових піснях.

Кляса VIб.

1. Дом. а) Повінь. Картина дійсно відмічена підчас ферій. б) Прогулька в ліс підчас ферій. Звіт. 2. Шк. а) Характеристичні цїхи епічної поезії. б) Ріжницї між народним і штучним епосом. 3. Дом. а) Трудолубивий а лїнивий чоловік. б) Дерево образком людського життя. 4. Шк. а) Вплив візантійської культури на стару Русь в домонґольському періоді. б) Огляд старо-руської повісти. в) Зріст середновічних міст в часі хрестоносних походів. (На

основі науки історії.) 5. Дом. а) Цвіти і надії. (Порівнянє). б) Значінє ліса для чоловіка. 6. Дом. а) Модерні комунікаційні средства, б) Хто будує при дорозі, має багато майстрів. 7. Шк. а) Національний елемент в „Слові о полку Ігоревім“ б) Роля природи в „Слові о полку Ігоревім“. 8. Дом. а) *Ut sementem feceris, ita metes*. б) Приятель і підлестник. (Порівнянє.) 9. Шк. а) Характеристика єлино-славянської доби полемічної літератури. б) Вплив унії на розвій літератури в XVI. і XVII. в. 10. Шк. а) Характеристика Михайла з комедії Карпенка-Карого п.з. „Суєта“. б) Характеристика Дашковича з повісти Івана Левицького п. з. „Хмари“. в) Українофільство Радюка (dto).

Кляса VІв.

1. дом. до вибору: а) Чим богата молодість? б) Чим богата осінь. 2. шк. до вибору: а) Перші старорускі легенди. б) Перші апостоли Славян. (Обі теми на підставі науки шкільної). 3. дом. до вибору: а) Причини хрестоносних походів. (На підставі науки історії). б) Задушні дні в Перемишлі. Опис. 4. шк. до вибору: а) Стріча Гектора з Андромахою. (На підставі лектури Іліяди.) б) Склад і характер Начальної літописи. (На підставі науки шкільної.) 5. дом. до вибору: а) Різдво на селі. Вражіння в довільній формі. б) Римська суспільність в I. століттю перед Христом. (На підставі лектури Салюстия). 6. шк. до вибору: а) Значінє „Сну Сьвятослава“... б) Значінє „Плачу Ярославни“ в „Слові о полку Ігоревім“. (На підставі науки шкільної). 7. дом. до вибору: а) Торговельне значінє Ганзи в середновічних часах. (На підставі науки історії). б) Найважніші знамена реторичної штуки в першій бесіді Ціцерона проти Катиліни. (На підставі латинської лектури.) 8. шк. до вибору: а) Культурні заслуги Львівського братства в XV. ст. (На підставі науки шкільної). б) Постать полковника Шрама згідно в) Постать Кирила Тура в Кулішевій повісти „Чорна Рада“. (Теми б) і в) на підставі приватної лектури). 9. дом. до вибору: а) Великдень на селі. Вражіння і почування. б) Погляд на розвиток мови староруских пам'ятників уст. 11—17. (На підставі науки шкільної). в) Коли і як зачинаєть ся суперництво Габсбургів з Бурбонами. (На підставі науки історії). 10. шк. до вибору: а) Провідна ідея драматичного етюду „По дорозі в Казку“ (На підставі шкільної лектури). б) Погляд на староруску поезію шкільну 17. і 18. віка. (На підставі науки шкільної). в) „Чорна Рада“ в літописи а в повісти Куліша. (На підставі лектури шкільної і приватної).

Кляса VIIa.

1. дом. до вибору: а) Гнів а буря. Порівнанє. б) Як дбаєш, так маєш. 2. шк. до вибору: а) В чім слідна національна за-
 краска „Енеїди“ Котляревського? б) Драматичний конфлікт в „На-
 талці Полтавці“. (Обі теми на підставі лектури домової). 3. дом.
 до вибору: а) Що значить година в людскім житю? б) Вплив
 географічних відкрить на перемену економічних і торговельних
 відносин в Європі. (На підставі науки історії). 4. шк. до вибору:
 а) Літературні заслуги М. Шашкевича. (На підставі науки шкіль-
 ної.) б) Одисей під Схерією. (З лектури Одисеї). 5. дом. до ви-
 бору: а) Конкретні зображення в поезії. (На підставі науки про-
 педевтики). б) Проба літературної оцінки повісти „Месть верхо-
 винця“. (На підставі приватної лектури). 6. шк. до вибору: а) Лі-
 рична закраска Франкової поеми „Мойсей“. б) З Франкової
 поеми „Мойсей“ пояснити значінє притчі про терен. 7. дом. до
 вибору: а) Хосен з цікавості. б) Схожі знамена Шевченкових
 поезій з першої збірки Кобзаря. (На підставі приватної лектури).
 8) шк. до вибору: а) Виказати братолюбну тенденцію Шевчен-
 кової поеми „Кавказ“. б) Характеристика „Перебенді“ на підставі
 Шевченкової поеми. (Обі теми з лектури). 9. дом. до вибору:
 а) Поезія весни. б) *Ne quid nimis*. в) Значінє реформ в дусі
 сьвітлого абсолютизму 18. віка. (На підставі науки історії). 10. шк.
 до вибору: а) Постать Мазепи в освітленю Костомарова. (На
 підставі лектури монографії). б) На підставі повісти Кобилянської
 „Земля“ умотивувати назву твору. (Обі теми на підставі приват-
 ної лектури). в) Творчі кличі в літературній „добі бурхливих
 поривів“. (На підставі розвідки Н. Стороженка).

Кляса VIIб.

1. Дом до вибору: а) Взаємини України і Візантії за кня-
 жої доби. (На основі науки історії). б) Розвинути слова Шев-
 ченка: „І чужому научайтесь, Й свого не цурайтесь“. 2. Шк.:
 Книжна українська поезія в середній добі письменства. 3. Дом.
 до вибору: а) Як повинен гімназист розуміти свою гідність?
 б) Пояснити і умотивувати слова І. Котляревського: „Де общоє
 добро в упадку, Покинь вітця, покинь і матку, Лети повинність
 ісправлят“. 4. Шк. до вибору: а) Що нового внесло християнство
 в оборот ідей античного сьвітогляду? (На основі лектури іст. літ.
 Стороженка). б) Чому мусимо уважати Енеїду Котляревського
 українською поемою національною? (На основі науки і лектури

шкільної). 5. Дом. Вразіння з театру. 6. Шк. до вибору: а) Характеристика псевдокласичного напрямку в європейських літературах. б) Генеза і характер романтичного напрямку в європейських літературах. (Обі теми на основі науки шк. і лектури Стороженка). 7. Дом. до вибору: а) Значіння поділу праці для одиниці і суспільності. б) Що більше належить цінити в чоловіці: науку чи характер? 8. Шк. до вибору: а) Чому наш нарід в Галичині називає ся „руським“ а на Україні „українським“? (Пояснити на основі лектури моногр. Костомарова: „Дві рускі народности“). б) Почини літературного відродження в Галичині. (На основі шк. науки). 9. Дом. до вибору: а) Характеристика хазяїна в рівнозвучній комедії Тобилевича. (На основі прив. лектури). б) Зовнішні небезпеки причиною зросту могутості народу. (Виказати на примірах з історії). 10. Шк. до вибору: а) Ідея причти про терен (На основі лектури Франкового „Мойсея“). б) Любов до народу у „Мойсея“ Франка.

Кляса VIIІа.

1. Дом. до вибору: а) Розвести і пояснити слова з Франкового „Мойсея“: „Цвіт безтямности плодить усе колючку лиш та муки“. б) Гроші а праця. 2. Шк. до вибору: а) Зіставити культурне значіння Шевченка і Куліша. б) Провідні думки в Шевченковім „Посланію“. Обі теми на підставі науки шк.) 3. Дом. до вибору: а) Розвинути слова: *Exegi monumentum aere perennius*. б) Наслідки лютової революції з року 1848. в) Наслідки липневої революції. Теми б) і в) на підставі науки історії. 4. Шк. до вибору: а) Від чого залежна вдатність літературного твору? (На підставі лектури Н. Стороженка „Історія зах.-евр. літератур“). 5. дом. до вибору: а) Уява а фантазія. (Порівнянє на підставі науки пропедевтики). б) Найважнійші знамена стилю М. Вовчка. (На підставі лектури). 6. Шк. до вибору: Схарактеризувати на підставі приватної лектури Федьковича а) ліричні поезії. б) Баяди. в) Оповідання. 7. Шк. до вибору: На підставі лектури одної з повістей Івана Левицького виказати а) ідейну закраску повісти. б) літературну вартість. в) Дашкович а Радюк з повісти „Хмари“. 8. Шк. до вибору: а) Мотиви Геростратового вчинку. На підставі поезії Самійленка. б) Виказати літературну вартість одного з оповідань Франка із збірки „В поті чола“ (вид. „Учит. Громади“ в Коломиї). в) Найважнійші знамена оповідань Мирного. (Теми б) і в) на підставі приватної лектури).

Кляса VIIIб.

1. Дом. до вибору: а) Пояснити і ствердити примірами з лектури або історії правдивість слів І. Франка „Хто здобуде всі скарби землі І над все їх полюбить, Той і сам стане їхнім рабом, Скарби духа загубить“ (Мойсей). б) Ігрища в старині, вистави, научні подорожі наших часів посередниками культурних впливів і міжнародних взаємин. 2. Шк. до вибору: а) Характеристика героїні в „Наймичці“ Шевченка. (На основі шкільної лектури). б) „Перебендя“ Шевченка а „Бандурист“ Шашкевича (На основі шкільної лектури). 3. Дом. Автономічні змагання Українців по унії в Крєві. (На основі науки історії). 4. Шк. до вибору а) Англійська драматургія перед виступом Шекспіра. (На основі лектури Стороженка). б) Характеристика Кулішевої поезії. 5. Дом.: Мої пляни на будуче. 6. Шк. до вибору: а) 60 рр. XIX. ст. на російській і галицькій Україні. (На основі шк. науки.) б) Характеристика української байки. (На основі шк. науки). 7. Шк. до вибору: а) Лірика Федьковича. (На основі шк. лектури.) б) Радість як пануючий мотив в оповіданню Федьковича: „Люба-згуба“. (На основі шк. лектури). 8. Шк. до вибору: а) Погляд Руданьського на життя і людей в поезіях „Наука“ і „До дуба“. (На основі шк. лектури). б) „Lex Iusephovicia“ і його наслідки для української літератури. (На основі шк. науки).

2. В польській мові.

Кляса Va.

1. Żniwa. (dom.) 2. Przyjazd p. Tadeusza do dworu soplicowskiego. (szk.) 3. Historia mapy szkolnej przez nią opowiedziana. (dom.) 4. Koleje życia Jana Bieleckiego. (szk.) 5. Kiedy przeżyłem najpiękniejszy dzień w moim życiu? (dom.) 6. Jakie wyobrażenia o ciałach niebieskich mieli Rzymianie? (Na podstawie lektury Owidyusza). (dom.) 7. Soplicowskie stawy. (Na podst. „P. Tadeusza“ A. Mick.) (szk.) 8. W których znanych mi utworach poetyckich wyrażają poeci tęsknotę za ojczyzną? (dom.) 9. Jakie znaczenie ma opis arcyserwisu w P. Tadeuszu? (szk.) 10. Który z obrazów A. Grotgera podoba mi się najwięcej i dlaczego? (dom.)

Кляса Vб.

1. Sianożęcie. (dom.) 2. Pierwsze kroki p. Tadeusza w Soplicowie. (szk.) 3. Historia ławki szkolnej przez nią opowiedziana. (dom.) 4. Jak zginął stolnik Horeszko? (szk.) 5. Która nowella

z przeczytanych w tym roku podobała mi się najlepiej i dlaczego? (dom) 6. Publiusz Owidyusz Naso w świetle swojej elegii: „De vita sua.” (dom.) 7. Bitwa z Moskalami w dworze soplicowskim. (szk.) 8. W których znanych mi utworach prozaicznych wyrażają autorowie tęsknotę za ojczyzną? (dom.) 9. Zaręczyny Tadeusza ze Zosią. (Na podstawie „Pana Tadeusza” A. Mickiewicza (szk.) 10. Który z obrazów J. Matejki podoba mi się najwięcej i dlaczego? (dom.)

Klasa VIa.

1. Krążenie wody w przyrodzie (dom.) 2. O utworach satyrycznych M. Reya. (szk.) 3. Która pocztówka podobała mi się najlepiej i dlaczego? (dom.) 4. Na czym polega genialność A. Frycza Modrzewskiego? (szk.) 5. Wątek powieściowy dowolnej powieści historycznej J. I. Kraszewskiego. (dom.) 6. Stosunki w Rzymie za konsulat M. T. Cicerona. (Na podstawie *Bellum Catilinae* Sallust. (dom.) 7. Jak pojmuje ks. Piotr Skarga miłość ojczyzny? (szk.) 8. Do wyboru: Oblężenie Zbaraża, Częstochowy lub Kamieńca Podolskiego (Na podstawie trylogii H. Sienkiewicza.) (dom.) 9. Która bajka J. Krasickiego podoba mi się najwięcej i dlaczego? (szk.) 10. Lato i jego przyjemności. (dom.)

Класс VIб.

1. Drzewo, jego użytek i znaczenie. (dom.) 2. Reyowski ideał szlachcica, ziemianina. (szk.) 3. Katedra ruska w Przemyślu. (dom.) 4. Mikołaj Rey i Łukasz Górnicki jako pisarze. (szk.) 5. Wątek powieściowy dowolnej powieści hist. J. I. Kraszewskiego. (dom.) 6. San. (dom.) 7. Przebieg rady trojańskiej w „Odprawie posłów greckich” J. Kochanowskiego. (szk.) 8. Do wyboru: a) Bitwa pod Grunwaldem, b.) Jurand ze Spychowa i jego koleje życia, c) Danusia a Jagienka. (Porównanie) (Na podstawie „Krzyżaków” H. Sienkiewicza.) 9. Który z drobnych wierszy Fr. D. Kniaźnina podobał mi się najwięcej i dlaczego? (szk.) 10. Nasze krajobrazy w miesiącu czerwcu. (dom.)

Класс VIв.

1. Szkoła a ogród (dom.) 2. Znaczenie M. Reya w literaturze polskiej (szk.) 3. Z przechadzek po Przemyślu (dom.) 4. „Żywot człowieka poczciwego” M. Reya, a „Dworzanin” Ł. Górnickiego. (szk.) 5. Wątek powieściowy dowolnej powieści historycznej J. I. Kraszewskiego. (dom.) 6. Zamek przemyski. (dom.) 7. Antenor jako ideał dobrego obywatela. (Podług „Odprawy posłów greckich”

J. Kochanowskiego) (szk.) 8. Do wyboru: a.) Jakie śmieszności szlachty polskiej w pierwszej połowie XIX. w. wyśmiewa w „Kolokacyi“ J. Korzeniowski. (dom.) b. Charakterystyka dowolnej postaci w Kolokacyi. c.) Francuskie wychowanie w Polsce w pierwszej połowie XIX. w. podług Kolokacyi J. Korz. (dom.) 9. Który z drobnych utworów Fr. Karpińskiego podobał mi się najlepiej i dlaczego? (szk.) 10. Wspomnienia z ostatniej mojej wycieczki. (dom.)

К л я с а VIIa.

1. „I ten szczęśliwy, kto padł wśród zawodu, jeżeli poległem ciałem dał innym szczebel do sławy grodu“ (dom.) 2. Jakie znaczenie w literaturze polskiej ma „Pierwiosnek“ A. Mickiewicza? (szk.) 3. Wjazd B. Chmielnickiego do Kijowa. (Podług obrazu M. Iwasiuka.) (dom.) 4. Jak zapatruje się J. P. Woronicz na losy Polski? (szk.) 5. Krzyżacy w literaturze i sztuce polskiej (dom.) 6. „Pares cum paribus facillime congregantur“ (M. T. Cicero: Cato Maior. (dom.) 7. Jak zapatruje się A. Mickiewicz na losy Polski? (szk.) 8. Jak pojmuje stanowisko poety Adam Mickiewicz, a jak Bohdan Zaleski? (dom.) 9. Osnowa dowolnej komedyi Al. Fredry (szk.) 10. Moje plany na wakacje.

К л я с а VIIб.

1) „Dzieckiem w kolebce kto łeb urwał hydrze, ten młody zdusi centaury, piekłu ofiarę wydrze, do nieba pójdzie po laury“ (dom.) 2. Jakie znaczenie w literaturze polskiej ma wiersz: „Romantyczność“ A. Mickiewicza? (szk.) 3. „Ładem domy i narody słyną, Bez niego domy i narody giną“. (A. Mickiewicz.) (dom.) 4. Stanowisko Fr. Morawskiego w literaturze polskiej (szk.) 5. Stosunek pieśni o Wilii do całego Konrada Wallenroda. (dom.) 6. Życie mieszczańskie w Niemczech pod koniec 18. w. (Podług Hermann und Dorotea v. Goethe (dom.) 7. Widzenie ks. Piotra w III. część Dziadów. (szk.) 8. Czy i jakie podobieństwo zachodzi między postaciami z „Zemsty“ Al. Fredry a „Pana Tadeusza“ Ad. Mickiewicza? 9. Która дума lub dumka Zaleskiego podoba mi się najwięcej i dlaczego? (szk.) 10. Czem jest poezja dla ludzi i narodów? (dom.)

К л я с а VIIla.

1. O najważniejszych zjawiskach meteorologicznych w przyrodzie. (dom.) 2. Która postać z utworów J. Słowackiego podoba mi się najlepiej i dlaczego? (szk.) 3. „Nie czas żałować róż, gdy

płoną lasy". (Jul. Słowacki). 4. Martyrologia Polaków na Sybirze. (podług „Anhellego“ J. Słow. (szk.) 5. Ocena literacka dowolnej powieści polskiej w tym roku przeczytanej. (dom.) 6. Moje wrażenia z występów ruskiego teatru w Przemyślu. (dom.) 7. Mowa na dowolnie wybrany temat. (szk.) 8. Przegląd moich wiadomości nabytych w gimnazjum z zakresu literatury polskiej. (dom.)

К л я с а VIIIб.

1. „Czyń każdy w swoim kątku, co każe duch Boży a całość sama się złoży. (dom.) 2. Przewodnia idea w „Kordyanie“ J. Słowackiego. (szk.) 3. Czy i o ile ma rację Heraklitowe: „Πάτα ἔστι“? (dom.) 4. Jakie mają znaczenie harfy Derwida? (szk.) 5. Ocena literacka dowolnej powieści polskiej w tym roku przeczytanej? (dom.) 6. Moje wrażenia z występów teatru ruskiego w Przemyślu. (dom.) 7. Mowa na dowolnie wybrany temat. (szk.) 8. Przegląd moich wiadomości nabytych w gimnazjum z zakresu literatury polskiej. (dom.)

3. В німецкій мові.

К л я с а Va.

1. Шк.: Welche Hindernisse muß Möros auf dem Rückwege nach Syrakus überwinden. 2. Шк.: Wie wurde der Schuhmacher aus seiner Not gerettet? (Auf Grund der Schullektüre.) 3. Дом.: a) Ein Spaziergang im Herbst. b) Das Begräbnis eines verdienten Mannes. 4. Шк.: a) Johanna Sebus von J. W. Goethe. (Gedankengang, b) Wie hat die Königin von dem Tode ihrer Tochter erfahren? (Auf Grund der Schullektüre.) 5. Шк.: a) Das Schicksal der Spitzin (Auf Grund der Erzählung „Die Spitzin“ von Marie von Ebner-Eschenbach.) b) Wie hat Provi bitten gelernt? (dtto) 6) Дом: Wie habe ich die Weihnachten zugebracht. (In Briefform.) 7. Шк.: War die Schadenfreude der Kollegen des Dorns Hanekamp gerechtfertigt, oder nicht? (Auf Grund der Schullektüre). 8. Шк.: Wer hat die Mörder des Sängers Ibykus verraten? 9. Дом: a) Heute halte ich es in der Schule schier nicht aus. b) Die ersten Frühlingsboten. 10. Шк.: a) Rudolfs Frömmigkeit. (Nach Schillers Romance: „Der Graf von Habsburg.“) b) Die Tat des Grafen nach der Darstellung des Sängers. (dtto.) 11. Шк.: a) Der Handschuh von Fr. von Schiller. (Eine Erzählung des Vorfalls.) b) „Der Handschuh“ und der Taucher“ (Ein Vergleich.) 12. Дом: Der Ostersonntag auf dem Lande. 13. Шк.: Der Kaiser erzählt, wie er den Grafen von Limburg für sich gewann.

К л я с а Vб.

1. Antigones Selbstaufopferung für ihren Bruder. (Ödipus und sein Geschlecht) шк. 2. Wie rächte Orest den Tod seines Vaters? (Das Geschlecht des Tantalos.) дом. 3. Erlebnisse des Kalifen in Storchengestalt (Kalif Storch.) шк. 4. Labakans Entlarvung (Das Märchen vom falschen Prinzen von Hauff.) шк. 5. Die Entdeckung der Mordtat des Königs im Bechsteinschen Märchen „Das klagende Lied.“ шк. 6. „Der Prozeß“ von Gellert (vom Dorfpfarrer erzählt.) шк. 7. Gemeinsamkeit der Motive in den Gedichten „Johanna Sebus“ von Goethe und „Nis Randers“ von O. Ernst. дом. 8. Erlebnisse eines Bauernknaben auf seiner ersten Eisenbahnfahrt („Als ich das erstemal mit dem Dampfswagen fuhr“ von Rosegger) шк. 9. Wie sah es in einem römischen Zirkus aus? („Ein gladiatorenkampf und eine Tierhetze in der Arena zu Pompei“ von Th. Simons). дом. 10. Das Komische Motiv in der Erzählung „der Friedensrichter“ von W. Fischer. шк. 11. Kurgefaßte Inhaltsangabe des Märchens „Das Wasser der Jugend“ von Baumbach. шк. 12. Orbans Rolle im Hauffschen Märchen „Die Errettung Fatmes“ шк. 13. Andreas Hofers Gefangennahme und Tod („Andreas Hofer“ von Rosegger.) дом. 14. Mucks Befreiung aus dem Kerker („Die Geschichte vom kleinen Muck von Hauff.) шк.

К л я с а VIа.

1. Die Darstellung in Björnsons Erzählung der „Vater“. шк. 2. До вибору: а) Das Volk in Schillers „Kampf mit dem Drachen“ шк. б) Der innere Kampf des Ritters in Schillers „Kampf mit dem Drachen“ шк. 3) Die Eigenschaften des Reineke Fuchs. шк. 4. Die innere Umwandlung der Hauptperson in H. Villingers Erzählung „Ungleiche Kameraden“. шк. 5. Die Kinderszenen in H. Villingers Erzählung „Der Töpfer von Kandern.“ шк. 6. Das Individuelle und das Typische in „Reineke Fuchs“. шк. 7. Die Schlußszenen in H. Villingers Erzählungen „Die Karrenschieber“ und der „Töpfer von Kandern“. шк. 8. До вибору: а) Das Dornröschenmotiv in Uhlands „das Glück von Edenhall“ шк. б) Kurgefaßte Inhaltsangabe der Uhlandschen Ballade „Das Glück von Edenhall. шк. 9. Mops in Wildenbruchs Erzählung das „Orakel“ шк. 10. до вибору: а) Das Orpheusmotiv in der „Gudrun“. шк. б) Horand, Frute und Wate. (Auf Grund des Gudrunepos. шк. 11. а) Das Motiv der Entführung in der „Gudrun.“ шк. б) Das Motiv der Werbung in der „Gudrun“. шк. в) Das Vogelmotiv in der „Gudrun“ und in R. Wagners „Siegfried.“

12. До вибору: а) Das Motiv der Treue in der „Gudrun“. шк. б) Kriemhild und Gudrun. шк. 13. До вибору: а) der Gedanken- gang in Schillers „Hektors Abschied“. шк, б) Hektors Abschied bei Schiller und bei Homer. шк. 14. Das Grundmotiv in den Erzählun- gen „Krambambuli“ und „die Spitzin“ von M. v. Ebner- Eschen- bach.“ шк.

К л я с а VIб.

1. Lipps Lebenslauf („Freund Lipp“ von Baumbach). шк. 2. Die Rolle des Gelben in der Erzählung „Krambambuli“ von M. Ebner Eschenbach. дом. 3. Isidor Scharnagel erzählt einem seiner Bekannten sein nächtliches Abenteuer („Der Nachtwächter von Eschenreut. von J. Wichner). шк. 4. Brunhildens Tod. шк. 5. Mopsens Cha- rakterbild in der Erzählung „Das Orakel von Wildenbruch. дом. 6. Friedrich Mergels Schuld und Sühne („Die Jubenbuche“ von Droste- Hülshoff.) шк. 7. Die Hauptpersonen in der Gudrunsage (Versuch einer Charakteristik.) дом. 8. Stephans Erlebnisse mit dem ererb- ten Esel („Der Eseltrieb“ von Rosegger.) шк. 9. Geritha und Doktor Merula in der Erzählung „Johannisseggen von E. Muellenbach. шк. 10. Inhalt und Grundidee der Erzählung „Das Geheimnis der Mi- schung“ von Ganghofer. шк. 11. Das gegenseitige Verhältnis zwis- chen den beiden Hauptpersonen in der Erzählung „Ungleiche Ka- meraden“ von H. Villinger. дом. 12. Hannabelns Bekehrung in der Erzählung „Die Glücksuhr von Wölfis“ von M. Bülow. шк. 13. Das komische Motiv in der Erzählung „St. Huberti Wunder“ von R. Baum- bach. шк. 14. Parcivals Lebenslauf kurz dargestellt („Die Gralsage“ nach L. Uhland.“) шк.

К л я с а VIв.

1. Ein Ausflug während der Ferien. дом. 2. Gudruns Not und ihre Erlösung. шк. 3. Das Wasser im Dienste des Menschen. дом. 4. Das Motiv der schlafenden Jungfrau in der Sigurdsage und im Dornröschen. шк. 5. Reinekes Schuld und Sühne. шк. 6. Das Aben- teuer des Nachtwächters von Eschenreut. шк. 7. Aus welchen Mo- tiven entschliesst sich der Johanniterritter zum Kampfe mit dem Drachen? шк. 8. Welches Bild entwirft uns Schiller von dem Jo- hanniterritter in seinem Gedichte „Der Kampf mit dem Drachen? шк. 9. Gute Bücher sind gute Freunde. дом. 10. Charakteristik des Grafen von Edenhall. шк. 11. Schuld und Sühne des „Gelben“ in der Erzählung „Krambambuli“ von Ebner Eschenbach. шк. 12. Was treibt die Menschen in die Ferne? дом. 13. Die Bekanntschaft des

Dichters mit dem armen Spielmann. шк. 14. Des armen Spielmanns Lebensende. шк.

К л я с а VIIa.

1. Siegfrieds Anteil an der Entwicklung der Handlung im I. Teil des Nibelungenliedes. шк. 2. Die Exposition in Goethes „Hermann und Dorothea“. шк. 3. Der Apotheker und der Pfarrer. Zwei Charakterbilder. (Nach Goethes „Hermann und Dorothea“) шк. 5. Warum wird Friedrich Meigel ein Mörder (Auf Grund der „Judenbuche“ von A. v. Droste-Hülshoff.) шк. 6. Die Vorgeschichte in T. Storms „die Söhne des Senators“. шк. 7. до вибору: а) Warum geht der Fischer zugrunde? шк. б) Die Darstellung in Goethes „Fischer“. шк. 8. до вибору: а) Der erste Konflikt in Goethes „Hermann und Dorothea“. шк. б) Ruhe und Bewegung in Goethes „Hermann und Dorothea“. шк. 9. Das tragische Motiv in A. Sterns „Die Flut des Lebens“ шк. 10. Die praktische Verwertung der Lessing-schen Laokoontheorie in Goethes „Hermann und Dorothea“ шк.

К л я с а VIIб.

1. Mein bisheriger Lebens- und Bildungsgang. дом. 2. Hermanns Anteil an dem Schicksale der Vertriebenen. шк. 3. Gedanken bei der Leichenfeier eines bedeutenden Mannes und Patrioten. дом. 4. Luthers Verdienste um die deutsche Sprache und Literatur. шк. 5. Die Motive in Bürgers „Lenore“ und in ähnlichen slavischen Balladen. дом. 6. Albrecht von Wallenstein und Bohdan Chmelnyckyj. (eine Parallele). дом. 7. Das heilige Abendmahl von Leonardo da Vinci (nach eigener Anschauung). шк. 8. Die Entwicklung des deutschen Dramas. дом. 9. Welche Szenen aus dem Nibelungenliede veranschaulichen die in der Klasse hängenden Bilder? шк. 10. Aeneas in der Unterwelt. (nach Vergils Aeneis) дом.

К л я с а VIIa.

1. Thorbjörns Streit mit Knud („Synnöwe Solbakken“ von Björnsterne-Björnson) шк. 2. Die Merkmale echter Bildung. („Was ist Bildung“ von Paulsen.) дом. 3. Die novellistischen Motive in Goethes „Novelle.“ шк. 4. Der Pfarrer und der Apotheker unter den Vertriebenen („Hermann und Dorothea von Goethe) шк. 5. Wie scheidet Lessing das Gebiet der Poesie von dem der Malerei („Laokoon“). шк. 6. Exposition zum Shakespeareschen Macbeth. шк. 7. Reinhardts Persönlichkeit in der Erzählung Immensee von Th. Storm. дом. 8. Der Lotsenkommandeur. Ein Charakterbild auf Grund der gln. Erzählung von Wilbrandt.

К л я с а VIIIб.

1. Der erste Konflikt in dem Lustspiel „Die Journalisten“ von G. Freytag. шк. 2. Welche Bedeutung haben die Wunder in der Kleistschen Legende „Die heilige Cäcilie“ für den weiteren Verlauf der Handlung? шк. 3. Dorotheas Persönlichkeit (Hermann und Dorothea von Goethe) дом. 4. Durch welche Gräueltaten machten sich die kaiserlichen Vögte bei der schweizerischen Landbevölkerung verhaßt? („Wilhelm Tell“ von Schiller.) шк. 5. Wie verschärft sich der Konflikt zwischen dem Obersten und Dr. Oldendorf („Die Journalisten“ von G. Freytag.) шк. 6. Tells Meisterschaft. („Wilhelm Tell“ von Schiller) шк. 7. Spielhagens Theorie über das Schaffen der Dichter (auf Grund der Schull.) шк. 8. Kurzgefaßte Inhaltsangabe der Erzählung „Das Fest zu Kenelwort“ von L. Tieck. шк.

У. Наукові середники.

1. Книжки закуплені до учительської бібліотеки.

A. Arendt: Technik der anorganischen Experimentalchemie. — Бородинський В. Общій Курсъ русской грамматики. — Vondrak W. Vergleichende slavische Grammatik. — Vondrak Altkirchenslavische Grammatik. — Возняк М. Писання Маркіяна Шашкевича. — Volkmann. Wykształcenie artystyczne. — Witkowski A. Zasady fizyki. Hegi Gustaw. Illustrierte Flora von Mitteleuropa. — Elsner E. Prinzipien der Literaturwissenschaft. — Elssner K. Aufgaben für Zeichnen und Werktätigkeit. — Ягичъ В. Енциклопедія славянської філології — Jagić V.: Entstehungsgeschichte der kirchenslavischen Sprache. — James Jarosch J Methodik des Unterrichtes in der darstellenden Geometrie. — Jerusalem W. Die Aufgaben des Lehrers an höheren Schulen. — Jerusalem W. Lehrbuch der Psychologie. — Кобилянський Ю.: Латинсько-Український словар. — Libinski H. Jak czytać austriackie mapy wojskowe. — Lipiński W. Z dziejów Ukrainy. Löwenhardt: Leifaden für die chemischen Schülerübungen. — Müllner J. Methodik des geographischen Unterrichts. — Murko M. Geschichte der älteren südslavischen Litteraturen. — Niederle L. Slovansky Svet. — Ohmann O. Die Verhütung von Unfällen im chemischen und physikalischen Unterricht. — Pasaurek G. Guter und schlechter Geschmack im Kunstgewerbe. — Paulsen Fr. Pädagogik. Paulsen Fr. Aus meinem Leben. — Ribot T. Psychologie der Gefühle. — Rosenberg K. Experimentierbuch für den Unterricht in

der Naturlehre. — Siegel C. Methodik des Unterrichts in der philosophischen Propädeutik. — Сиповскій В. Исторія русской словесности. — Соболевскій А. Лекції по исторіи русскаго языка. — Frick D. Physikalische Technik, — Шевченко Т. Малюнки.

Б). Видавництва Краківської Академії наук.

(даром).

Wieszczycznego z Wieszczyc Adryana sielanki albo pieśni. Wyd. S. Rachwał. Horodyski W. Bronisław Trentowski. Zachorowski S. Rozwój i ustrój kapituł polskich w wielkach średnich. Jabłonowski A. Historia Rusi południowej do upadku Rzeczypospolitej polskiej. Janczara pamiętniki. Wyd. J. Łoś. Kirkor-Kiedroniowa Z. Włościanie i ich sprawa. Rybarski R. Nauka o podmiocie gospodarstwa społecznego. Skibiński M. Europa a Polska w dobie wojny o sukcesję austriacką. Tretiak J. Piotr Skarga.

Рівнож одержує бібліотека даром періодичні видання Академії.

Від проф. Прислопского: Bartunek J. Wskazówki do szczęśliwego życia. Madeyski E. Nauka gimnastyki szkolnej. Pruvodce sbirkami Musea Kralovstvi Ceskohe w Praze. Poliński R. Nauka stenografii. Rostafiński J. O pamięci. — Від п. Мосєвича: Neumayr M. Erdgeschichte. Twain M. Humoristische Schriften.

В) Часописи: Дзвін. — Записки наукового українського товариства у Києві. — Записки наукового товариства імені Шевченка у Львові. — Літературно-науковий Вістник. — Наша школа. — Світло. — Сяйво. — Українська хата. — Учитель. — Kwartalnik historyczny. — Kosmos. — Książka. — Missye katolickie. — Muzeum. — Przewodnik naukowy i literacki. — Przewodnik bibliograficzny. — Czasopismo pedagogiczne. — Naš smer. Kartographische und Schulgeographische Zeitschrift. — Lehrproben und Lehrgänge aus der Praxis der höheren Lehranstalten. — Die neue Rundschau. — Neue Jahrbücher für das klassische Altertum. — Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien. — Zeitschrift für mathematischen und naturwissenschaftlichen Unterricht. — Zeitschrift für den physikalischen und chemischen Unterricht. — Zeitschrift für Zeichen- und Kunstunterricht. — Zeitschrift für österreichische Volkskunde.

2. Бібліотека учеників.

А) Руска бібліотека: Алчевська: Вишневий цвіт (2. прим.). — Винниченко: Краса і сила (2. прим.). — Воробкевич: Твори т. I.

і II. (по 2 прим.) — Вороний: Ліричні поезії (2 прим.) — Галичанка: Вражіння з дороги. — Глібів, Климкович: Твори. (Руска письменність) (2 прим.) — Грінченко: Соняшний промінь і На розпутті (по 5 прим.) — Грушевський: Історія України (6 прим.) — Заревич: Хлопська дитина. — Коваленко: Жарти життя. — Ковалів: Похресник (2 пр.) В остатній лавці (3 прим.) Щаслива бабуся (3 прим.), Писанка (3 прим.), Чародійна скрипка (3 прим.) — Кониський: Грішники (2 прим.), Непримирана (2 прим.) — Котляревський: Твори вид. Рускої письменности (4 прим.), Твори вид. Ефремова (2 прим.) — Кропивницький: Збірник творів I. 2 прим.) Коцюбинський: В путях шайтана (2 прим.), Поєдинок (2 прим.), По людському (2 прим.), У грішний світ (2 прим.) — Левицький — Нечуй: Над чорним морем (4 прим.), Нові повісті і оповідання т. VII. (2 прим.) — Леся Українка: Твори т. I. (4 прим.) — Маковей: Житєпис Федьковича (5 прим.), Оповідання, Пустельник з Путни (2 прим.) — Маркович: По степах та хуторах (3 прим.) — Мирний: Лихі люди (2 прим.) — Олесь: Книжка трета (2 прим.) — Осадчий: На грані XX. століття т. II. (2 прим.) — Свидницький: Люборацькі (4 прим.) — Стороженко: Історія західн. евр. літератур. — Тесленко: Страчене життя (4 прим.) — Тобилевич: Хазяїн (5 прим.) — Драми і комедії т. II. (5 прим.) Філяньський: Calendarium (2 прим.) — Франко: Учитель, (5 прим.) — Цеглинський: Кара совісти (2 прим.), — Чайківський: Своїми силами (2 прим.) — Черкасенко: В старім гнізді (2 прим.) — Жарти життя (2 прим.) — Чупринка: Огнецвіт, Метеор, Ураган, Сон — трава, Білий гарт, Контрасти. — Шашкевич: Твори вид. Рускої письменности (3 прим.) — Шекспір: Антоній і Клеопатра, Коріолан — Ярошинська: Перекінчики.

Б) *Німецька бібліотека*: Anzengruber L.: Der Erbonkel und andere Geschichten (2 np.) — Bunte Bücher B. I. II. III. (по 1 np.) — Dr O. Dähnhardt: Naturgeschichtliche Volksmärchen (1 np.) — von Ebner - Eschenbach Marie: Die Freiherren von Gemperlein (5 np.) — Halm Fr.: Die Marzipanliese (3 np.) — Hauff W.: Das Bild des Kaisers (3 np.) — Hennigsen: Erzählungen neuerer deutschen Dichter B. I. - III. (по 1 np.) — Keller Gottfried: Die drei gerechten Kammacher (3 np.) — Ludwig O.: Der Erbförster (1 np.) — Laube H.: Die Karlsschüler (1 np.) — Lion A. Dr: Jungdeutschlands Pfadfinderbuch (1 np.) — Meyer Conr. Ferd.: Jürg Jenatsch (1 np.) — Müller Emil: Eine Sammlung der besten Scherzmärchen (1 np.) — Porger G. Dr: Moderne erzählende Prosa (15 np.) — Riehl W. H.:

Aus der Ecke (1 пр.) — Stifter Ad.: Bergkristall (2 пр.) — Schmitt-henner Adolf: Aus Geschichte und Leben (3 пр.) — Tiecks Märchen (1 пр.) — Wicher Ernst: Der Wilddieb (5 прим.). Wildbrandt Adolf: Novellen aus der Heimat -- (3 пр.) von Wildenbruch Ernst: Das edle Blut (2 пр.) — Vogel Rud.: Frau Märe (1 пр.).

В) *Польска бібліотека*: Korzeniowski: Kollokacya (5 пр.) — Kraszewski: Powrót do gniazda (5 пр.) — Piekarski: Kraszewski (1 пр.) — Mazanowski: Piotr Skarga (1 пр.) — Rzewuski: Listopad I. II. (5 пр.) — Rydel: Zaczarowane koło (5 пр.) Sienkiewicz H.: Quo vadis (5 пр.), Krzyżacy (5 пр.) — Żeromski: Popioły (3 пр.) Ludzie bezdomni (3 пр.)

Дарував директор А. Алиськевич Dzieci Bolesława Prusa.

3. Природничий габінет.

Стінні таблиці (Schmeil — Renntiere) 4 прим. — Модель росички (Drosera), — окунь — шаран — лин — щупак (всі сухі препарати) — полоскун — червона ара — тхір в борбі з куркою Горностай з сніжкою — гупало — пелікан (всі моделі випхані) — Група колібрів з гніздом (ошклене). Загальне число предметів (не числячи скількості поодиноких okazів в деяких предметах) виносить 444.

4 Історично-географічний габінет.

Brunelik: Belgien, Niederlande, Lunenburg. — Hemleb: Nord-Amerika (phys. pol.), Süd-Amerika (phys. pol.) — Goebler: Frankreich (phys.), Deutsches Reich, Europa (phys.) — Івасюк: Вїзд Б. Хмельницького до Києва. — Leeder: Wandkarte der Alpen. — Niederle: Narodopisná mapa Slovanstva (8 прим.) — Olszewski: Mapa górniczo-przemysłowa Galicyi. — Ottosen: Dänemark. — Falks: Induktionsglobus, Tellurium. — Umgebungs-karte von Przemysł (30 прим.) — Wandtafel z. Einführung in d. Kartenverständnis.

Загальне число предметів (не числячи скількості поодиноких примірників) виносить 350.

5 Фізикальний габінет.

А) Звичайна дотация: Заплачено другу рату за фотографічний апарат і закуплено більшу скількість шкляних посудин до досвідів в хемії около 196, решту з'ужито на закупно хемікалій і на поправу деяких приладів.

Б) З надзвичайної дотаций ц. к. Міністерства Просьвіти закуплено: (стояк Edelmann'a з додатками; бігунову вагу; алюмінієвий

електрометр Grimsehl'a з додатками, звено Kolber'a до оказання внутрішнього опору; акумулятор до демонстрації; цівковий гальванометер; місток Wheatston'a; 3 прилади Hofmann'a до виказання законів Faraday'a; прилад до гальванопластики; прилад до виказання ділання перехресних токів; рурку Holtz'a; електротермічний прилад Schumann'a, 2 кондуктори Weinhold'a; фляшку Laner'o; прилад до виказання різниць потенціалу (Höfler); переривач Wernelt'a; дошку до досвідів з ртутею; щипці до ртуті; прасу до чищення ртуті; 2 шрубки Holtz'a; 4 звена Hellesen'a: 13 опорів; комунікатор тока.

З попередніх літ було в кабінеті 364 приладів (не числячи поодиноких оказів в деяких предметах і скляних посудин до хемічних досвідів).

6. Рисунковий кабінет.

В сім шк. році закуплено 52 рисункових моделів. Загальне число предметів (не числячи скількості поодиноких примірників і частин) виносить: 175.

7. Середники до науки математики і геометрії.

В сім році шк. закуплено 10 цирклів до таблиці, 10 кутомірів і 10 трикутників.

Загальне число предметів виносить 58.

8. Середники до науки музики і співу.

Закуплено в сім шк. році 270 музичних творів; в тім 210 українських а 60 чужих. Загальне число 363.

9. Підручна бібліотека Директора:

В сім шк. році прибуло 8 нових підручників. Разом всіх книжок 108.

VI. Важніші розпорядки шкільних властей.

1. Рада Шк. Кр. дозволила рескр. з 26. грудня 1912 Ч. 22314/IV, щоби в школах, котрі обходять гр. кат. торжества,

увільнювано молодіж дня 18. січня яко навечеріс Богоявлення (Йордану) від шкільної науки о год. 11ій так, щоби могла взяти участь в торжестві водосьвятія.

2. Міністерство Вір. і Пр. пригадує рескр. з 4. грудня 1912 Ч. 41960, що при надзвичайних іспитах для практичних цілій належить поступати з такою самою беззглядною точністю, як єї нормують шкільні приписи для вступних іспитів (рескр. Ради Шк. Кр. з 31. грудня 1912 Ч. 21913/IV).

3. Рада Шк. Кр. пригадує рескр. з 30. вересня 1912 Ч. 16788/IV дотичні приписи в ділі клясифікованя з 11. червня 1908, з організаційного начерку §. 73 і розпорядок Міністерства Вір. і Пр. з 24. лютого 1873, особливо в ділі непризнаваня дозволу на повторний іспит по фєриях з одного предмету ученикам, які були виказувані на всіх конференциях з 6—8 предметів і в ділі не-предкладаня Раді Шк. Кр. подань о дозвіл на повторний іспит ученикам, які мимо лихих поступів, невідповідного поведєня, малої пильности і неправильного ходженя до школи одержали при кінци року недостаточний поступ тільки з одного предмету.

4. Рада Шк. Кр. пригадує рескриптом з 10. мая 1912 Ч. 9102/IV розпорядок Міністерства Вір. і Пр. з 6. жовтня 1878 Ч. 13510 в ділі недопусканя по фєриях до вступного іспиту до висшої кляси сих учеників, що виступили по дни 15. мая а се тому, що суд учителїв о постах ученика і єго уздібненю або зрілости до слїдуючої кляси повинен бути по дни 15. мая вповні вироблений, отже сьвідоцтво відходу по 15. мая заступає річне сьвідоцтво і заключає загальний степєнь поступу ученика.

5. Рада Шк. Кр. доповняє рескриптом з 26. лютого 1913 Ч. 2845/IV. розпорядок Міністерства Вір. і Пр. з 5. січня 1912 Ч. 42833 в ділі науки *географії* в I. півроці VI. кляси а се в тім напрямі, що з огляду на викінченє сєго предмету яко самостійного (подібно як мінеральної в I. півроці Vої кляси) ученики, які одержали за I. піврік з *географії* недостаточний поступ, мають здавати з сєго предмету в перших шістьох тижнях II. півроку повторний іспит а на случай некорисного вислїду можуть на основі ухвали клясової конференції і за згодою директора повторити сєй іспит ще раз в часї промоційних іспитів; услівієм такого дозволу є добрий поступ ученика у всіх інших предметах і єго загальна дозрілість до висшої кляси.

6. Рада Шк. Кр. зарядила рескриптом з 30. падолиста 1912 Ч. 21311/IV зменшенє числа нїмецких задач в слїдуючїм вимірі: в I. кл. мають бути місячно 2 шкільні задачі, з тих на кождий

піврік 3 диктати; в II. кл. 2 задачі на місяць, на переміну шкільні і домові; в класах III—VI що три тижні одна задача, на переміну шкільна і удова; в класах VII. і VIII. що місяць одна задача, на переміну шкільна і удова. Через сю редукцію повинен зискати учитель багато на часі і мати спроможність, вести успішно і інтензивно *устні вправи в конверсації*. Крім сих задач, котрі учитель старанно поправляє і оцінює (*Prüfungsarbeiten*), поручає Рада Шк. Кр. звернути пильну увагу на часті вправи (*Übungsarbeiten*), які ученики вписують до препарацій принагідно в школі і удома. Учитель контролює сі короткі, але щоденні вправи в цілі пояснення ученикам правил німецької мови і запевнення їм більшої вправи в письменнім висловлюваню гадок.

7. Рада Шк. Кр. поручає рескр. з 31. грудня 1912 Ч. 14517/IV *не приймати* безуслівно учеників при головних а також пізнійших вписах протягом року на основі вступних іспитів, вкінці також на случай переходу ученика з иншого заведеня *без предложеня доказів заціпленої віспи*, зглядно ревакцинації.

8. Рада Шк. Кр. пригадує рескриптом з 15. цвітня 1913 Ч. 14173/IV тамтогорічний рескрипт з 26. мая Ч. 8689 в ділі твореня *вакаційних осель* більших і менших розмірів, особливо в ділі розміщуваня убогих а анемічних або ослаблених учеників *в гостинних домах, по селах* (у сьвященників, властителів і посесорів дібр, заможних селян тощо) на час великих літних ферій під услівієм, що вибрані ученики будуть в сій гостині поводити ся під кождім оглядом взірцево і помагати муть своїм господарям охочо в поли чи огороді та в сей спосіб окажуть їм вдячність і прихильність.

9. Рада Шк. Кр. поручає рескриптом з 9. цвітня 1913 Ч. 6024/IV уладити від вересня 1913 *окрему рисункову салю*, подбати ще більше о потрібні наукові середники, книжки і часописи з области штуки і рисунків та узглядняти більше як доси питомі *національні мотиви і прикраси*.

10. Рада Шк. Кр. поручає рескр. з 22. марта 1913 Ч. 4631/IV книжку Теннера Юліяна „*Technika żywego słowa*“ до бібліотек середних шкіл.

11. Рада Шк. Кр. поручає рескр. з 30. цвітня 1913 Ч. 5155/IV четверте виданє помічної книжки: Franciszek Terlikowski, *Życie publiczne, prywatne i umysłowe starożytnych Greków i Rzymian*, (ціна 4 К. 80 с.).

12. Рада Шк. Кр. поручає рескр. з 24. серпня 1912 Ч. 11147/IV книжочку Германа Лібаньского: *Jak czytać austriackie mapy woj-*

skowe i oryentować się z ich pomocą w terenie? — jako помічний середник при науці географії.

13. Рада Шк. Кр. поручає поборювати рішучо так званий *дикий scouting* (пласт) і не допускати між молодежню до подібних організацій стрілецьких дружин (рескрипт Президії Ради Шк. Кр. з 10. грудня 1912 Ч. 597).

14. Рада Шк. Кр. забороняє рескр. з 14. лютого 1913 Ч. 1245/IV членам пластових дружин (*scouting-u*) виступати поза вправами і прогульками в спортових одягах (скавтових, пластових), особливо в часі шкільних обходів і торжеств.

15. Рада Шк. Кр. поручає рескр. з 13. вересня 1912 Ч. 15726/IV пильно на се зважати, щоби члени пластових дружин не занедбували ізза своїх вправ і прогульок недільних і святиочних Богослужень і ексорт.

16. Рада Шк. Кр. поручає рескр. з 31. грудня 1912 Ч. 22341/IV учительским зборам не допускати в часі *прогульок* до уживання алькоголічних напитків та виконувати точний нагляд над молодежню під кожним зглядом (післа давних розпорядків з 24. цвітня 1896 Ч. 8502, 19. жовтня 1906 Ч. 47591 і 1. цвітня 1907 Ч. 34690).

17. Рада Шк. Кр. поручає рескр. з 26. мая 1913 Ч. 5042/IV переводити що два тижні клясові конференції (під проводом господаря кляси), які би інформували Дирекцію і родительский дім в пору про лихі поступи учеників, обмежити т. зв. клясифікаційні іспити до історії і географії, фізики і пропедевтики філософії в висших клясах, давати молодежю як найбільше нагоди до домашної саможітної праці в цілі поглиблення і перероблення шкільної науки, обмежити рухові забави і спорти (найбільше до 2 полуднів в тижни), вкінці примінювати обережно і в міру промощійні і повторні іспити — а то все в цілі вироблення в молодежю саможітності, волі, енергії і витривалости.

VII. Заходи

коло фізичного виховання молодежи.

1. В шк. р. 1912/13 розвивала ся наука руханки зовсім нормально, о скілько на се позволяли досить зужиті прилади в гімнастичній салі. Слідуючий рік принесе в тім напрямі великий

поступ, бо Міністерство Вір. і Пр. признало вже обом заведенням (з польським і руским викл. язиком) значну підмогу на відновленє обстанови гімназійної салї а се в висотї 1800 К.

В часї перерв відбували ся як попередними літами час від часу систематично ведені *гри і забави*. Піклували ся тим ученики V-VII кл., члени „Сянової Чайки“.

2. *Наука стріляня* розвивала ся в сїм роцї с. 6. другим від єї заведеня успішно. Записало ся з початком року з кляс VIIa і VIIб 68, з кляс VIIIa і VIIIб 40, разом 108 учеників. При кінци виносило число учасників курсу 80.

Начальним провідником і інструктором курсу був капітан Х полку піхоти Іван Земба а помагали єму офіцери: Євген Чировський і Тадей Чехович, далше 3 вахмайстри і 12 підофіцерів. Наглядали учеників в школі, на огороді і підвірю шкільнім та під час походів і стріляня на стрільницях учителї: Лісикевич Осип, Барнич Василь, Білинський Володимир, Кравець Остап, деколи також Сметанський Іван. Теорию стріляня уділювано в руханковій салї; тут також і на подвірю вправляли ся ученики в стріляню капсями; в погідні дні (а се в суботу) виходили ученики постійно по за місто до стрільниць в Пикуличах або на Липовиці

і стріляли до мети. Керманич курсу капітан І. Зємба доложив разом з своїми офіцерами всіх старань, щоби ученики як найбільше навчилися і набули найбільшу вправу. О тих ревних змаганнях свідчило найліпше змагове стріляння (Bestschiessen), яке уряджено на закінченні курсу торжественно для учеників VIII кл. дня 25. мая а для учеників VII кл. дня 15. червня в присутності Директора і многих членів Збору. Долучені світліни суть саме зроблені підчас стріляння і роздачі нагород.

Роздано разом 20 нагород в цінї 80 К, крім того 10 військових відзнак. На сі нагороди дали: Дирекция з фонду призначеного на гри і забави 30 К а місцева коменда краєвої оборони, котра дбала в загалї про доставу оружа, аmunїції і всіх приладів, 50 К. Виєднав сю квоту капітан І. Зємба. Торжество закінчилося промовами капітана І. Зємби і Директора.

Дирекция почуває ся до милого обовязку зложити в першій мірі капітанови І. Зємбі а відтак згаданим офіцерам і учителям сердечну подяку за всі щирі труди і змагання та незвичайну посвяту.

4. Коло фізичного виховання молодежи положив дальше великі заслуги спортовий кружок „Сянова Чайка“. Подаємо тут звіт

єго діяльності в четвертім році існування а се по злуці з другим кружком „Запороже“.

Четверті загальні збори відбули ся дня 8. вересня 1912 р. в присутности дир. А. Алиськевича і відпоручників Учительского Збору проф. Терлецького Маркіяна, Лісикевича Осипа, Барнича Василя: яко кураторів кружка та фахового провідника проф. Любовича Евгена. По звіті уступаючого Виділу і по уділеню йому абсолюторії вибрано новий Виділ, в склад якого ввійшли: Шкреметко С. уч. VII. кл. голова, Старчак Т. уч. VII. кл. містоголова, Лазор І. уч. VI. кл. секретар, Пастернак В. уч. VIII. кл. скарбник, Сапрун С. уч. VI. кл. скарбник на філії, Чехович К. уч. VII. кл. господар, Мудрик А. уч. VI. кл. і Рубчак Я. уч. VI. кл. помічники господаря, Споляк А. уч. VI. кл. бібліотекар, Олешко Т. уч. VII. кл. і Лапчук І. уч. VI. кл. контрольори, Артимович А. уч. VI. кл. головний провідник, Гоцкий І. уч. VII. кл. і Трач О. уч. VII. кл. заступники виділових.

Щоби уможливити працю в кружку, що числив в сїм році 202 членів, і розвинути діяльність як слід, Виділ поділив кружок на 11 відділів.

Діяльність поодиноких відділів представляє ся ось як:

I. Відділ руханковий.

Як і попередних років так і сего року Виділ устроїв руханковий вечер, який відбув ся дня 4. грудня 1912 р. в салі „Народного Дому“. Програма складала з 5 руханкових а 4 звукових точок і вступного слова проф. Барнича В. Руханкові точки: свободні вправи, вправи на кони, вправи на поручах а особливо вежі подобали ся численно зіібраний публиці. Вечер руханковий закінчили живі групи мраморні, які викликали прямо подив.

II. Відділ прогульковий; провідником в I. півроці був Ширба Р. VIII. кл., в II. п. Артимович А. VI. кл.

Всіх прогульок до 15. VI. уряджено 10, з того 2 більші:

Ч. п.	Дата	М і с ц е в і с т ь	Ч. учас.
1.	21. IX. 12.	до Коломиї на виставу гуцульск. пром.	30
2.	29. IX. 12.	на Липовицю	216
3.	13. X. 12.	до ліса Кашубиньского	128
4.	20. X. 12.	до Львова на вистаау риболовства	31
5.	6. IV. 13.	на Вали	165
6.	17. V. 13.	на Малі Буди	164
7.	24. V. 13.	на Липовицю	180
8.	31. V. 13.	на Великий Кругель	130
9.	4. VI. 13.	на Малі Буди	120
10.	8. VI. 13.	„ „ „	250

III. Відділ купелево-руханковий; пров. Талпаш. М. VII кл.

Почавши від 2. червня уряджував сей відділ рано в погідні дні свободні вправи над рікою Сяном а по вправах, що тревали $\frac{1}{2}$ години, купелі в ріці.

IV. Відділ легкої атлетики — пров. Талпаш М.

До сего відділу належало 36. членів. Вправи відбували ся в літнім сезоні кожної п'ятниці від год. $2\frac{1}{2}$ до год. $4\frac{1}{2}$ і в дні вільні від науки на гімназ. площі, або на Бакончицях на площі Х. п. п. Члени вправляли мет ратищем ваги 800 gr., мет диском 2000 gr., кулею 5000 gr., біг на 100—400 m., скок в даль з місця і з розгоном, скок в гору, вільний і з дручком.

Дня 5. червня виїхав тов. провідник до Львова, щоби взяти участь в „Великім Спортовім Дні“ устроєнім акад. спорт. тов. „Україна“. Ратищем метнув 37.82 m. (I. нагорода), диском 27.73 m. (I. нагор.), скочив в гору 1.40 m. (II. нагор.), в даль 4.63 m. (IV. нагорода).

На день 16. VI. заповіджено змагання в легкій атлетиці, але задля великого дощу відложено їх на 24. VI.

V. Відділ тяжкої атлетики — пров. Волян Г. V. кл. — 13, членів.

Атлети аматори вправляли грецько-римське борбництво, підношенє тягарів і гумами „Matador Muskelstärker“. Вправи відбували ся кожної неділі по експорті в руханковій сали. На вправах був присутний проф. В. Зубрицький.

VI. Відділ наколесників — пров. Гоцький І. уч. VII. кл.

До відділу наколесників належало 53 членів, з того числа 13 мало своє колесо. Цілю сего відділу було пізнанє околиці Перемишля через уряджуванє прогульок, яких до 15. VI. уряджено 4 завсїди під проводом куратора Е. Любовича.

Ч. п.	Дата	Д о	Віддаленє	Ч. уч.
1.	13. IV.	Медики	13. km.	9.
2.	11. V.	Красічина	10. km.	7.
3.	21. V.	Ваповець	8. km.	8.
4.	7. VI.	Оріховець	8. km.	6.

Кружок має власне колесо, на яким провідник учив членів їздити.

VII. Відділ лещетарів — пров. Зиблікевич Е. VII. кл.

Відділ сей плянував зробити кілька більших прогульок, але задля браку стійної погоди не міг їх здійснити. Відбули ся лише 2 прогульки: до Брилинець і Гелихи. Учасників на першій було 5., а на другій 6.

VIII. Відділ саночкарів — пров. Терлецкий Г. уч. VIII. кл.

В тім спорті брало участь понад 80 членів. Кожного дня, пригідного до санкування, випозичав господар санки і члени більшим гуртком йшли санкувати ся на Липовицю або на Вали.

IX. Відділ совгарів — провідник Дмоховский Т. уч. VII. кл. розвивав тому, що сегорічної зими Сян не замерзав, невелику діяльність.

X. Відділ копаного мяча — пров. Кузьмич Я. уч. VII. кл.

Числив 25. членів, 2 дружини, які вправляли в літнім сезоні два рази на тиждень на Болоню.

XI. Відділ веслярів — пров. Калужняцкий Т. VII кл.

Членів 27. Більшість членів уміє кермувати човном і добре пливати. До дня 17. VI відбуло ся 11. прогульок.

XII. Відділ сьвітливців.

Тому, що Дирекция гімназії віддала до ужитку 2 апарати з фізикального габінету, повстав XII. відділ сьвітливців. — Провідником був Чехович Яр. VIII. кл. Відділ числив 16 членів, які кожної неділі по ексорті сходили ся до власної кімнати на філії і тут проф. Любович уділяв їм потрібних вказівок, що до насьвітлювання. В II. півроці перенесено прибори до фізикального габінету, де члени продовжали свою роботу під наглядом проф. Кравця

XII. Відділ пластунів. З днем 1. жовтня 1912 р. засновано відділ пластунів (Skouting), який в вільних від науки днях поступенно присвоював собі відомости з області пласту і то на підставі підручників теоритично, а вправами полевыми практично.

Відділ складав ся з двох гуртків по 8 членів. Першим гуртком проводив тов. Венгринович Стефан VI. кл., а другим тов. Коцик Роман VII. кл.

Вправ полевих відбув відділ протягом року шкільного 24.

1.) 13. X. 1912. Ліс Кашубиньск.

2.) 20. X. „ Липовиця

3.) 27. X. „ Бушковичі.

4.) 3. XI. „ Кругель малий.

5.) 8. XI. „ Малі Буди

6.) 10. XI. „ Острів.

7.) 17. XI. 1912. Замок.

8.) 24. XI. „ Зеленка.

9.) 1. XII. „ Липовиця.

10.) 15. XII „ Великі Буди.

11.) 19. XII. „ Знесіне.

12.) 22. XII. „ Кругель вел.

13.) 9. II. 1913. Ліс Кашубиньск.	19.) 1. V. 1913. Знесіне.
14.) 16. II. „ Кругель малий.	20.) 4. V. „ Ліс Кашубиньск.
15.) 16. III. „ Зеленка.	21.) 11. V. „ Рокшиці.
16.) 30. III. „ Кругель великий	22.) 18. V. „ Липовиця.
17.) 13. IV. „ Великі Буди.	23.) 25. V. „ Пралківці.
18.) 20. IV. „ Пралківці.	24.) 7. VI. „ Кунківці.

В часі непогоди відділ приготував ся в будинку гімназіальнім теоритично.

Від 23/II 1913 приучували ся пластуни в стрілянню до ціли 6 mm. карабінком фльоберта. Наука стріляння відбувала ся що неділі від 10 год. рано, а перепроваджено її 11 разів.

Крім того учащали пластуни що суботи на руханку „Сянової Чайки“ в годинах 5—7 вечером, а від 2/VI. 1913 брали участь в воздушній купели, полученій з вправами руханковими і коротонькою купелею в Сяні.

У всіх вправах пластунів брав живу участь проф. Любавич Е. XIV. Відділ стрілців.

В місяці марті на внесенє тов. Пристая Богдана Виділ утворив 14. відділ стрілецький. Членів записало ся 16. Провадив Пристай Б. VIII. кл. а в червни Чмола Іриней, уч. VII. кл. Вправи відбували ся в неділю по експорті від год. 10—12. Члени учили ся вправ карабіном та стріляли до ціли з 6 mm. карабіна фльоберта. Опісля Дирекция гімназії дозволила уживати до сеї ціли гімназіальних військових карабінів.

Крім всіх повисше згаданих вправ відбула ся за дозволом Дирекції в салі руханковій кожної суботи від год. 5—7 руханка спортова під проводом проф. Любавича.

Дня 11. лютого 1913 р. відбули ся заходом „Сянової Чайки“ в салі „Народного Дому“, під опікою Директора і членів Учительського Збору, домашні вечерниці з танцями.

Дня 23. лютого скликав Виділ „Надзвичайні загальні Збори“. На місце уступаючого скарбника Пастернака В. вибрано скарбником Коцика Романа уч. VII. кл.

Вкінці устроїв кружок за дозволом Дирекції 2 курси танців. Наука танців відбувала ся в руханковій салі.

Інструкторами першого курсу були товариші Клюфас І. VII. кл. і Трач. Ол. VII. кл., а інструкторами другого курсу товариші Кузьмич Я. VII. кл. і Іваськевич В. VII. кл.

VIII. Шкільний варстат і фізична праця.

Столярський варстат почав щойно в сім році успішніше розвивати ся. Завдяки тому, що Краєвий Соєм призначив на сю ціль підмогу в висоті 100 К, була Дирекция в спроможности розширити столярню, с. в. докупити другий варстат, 2 помічні варстати та 25 штук ріжнородних знарядів, так що тепер може в варстаті працювати 8—10 учеників нараз. Великі заслуги положив коло розширення і веденя столярні учитель рисунків Станислав Якубовський, який майже безкористно і з посвятою уділяв ученикам 3 рази на тиждень науку в столярстві і різбарстві та постарав ся о моделі для науки різбарства; прислала сї моделі за єго старанєм школа промислова в Станіславові зовсім безкористно. — На сю науку прийнято від 1. падолиста 23 учеників з кляс IV—VIII. При кінці ходило пильно на сю науку 10 учеників. Деякі вирабляли вже досить гарні річи. Оплата виносила 6 К. річно. Рахунки столярні покінчено недобором в висоті 16 К 18 с, які покрий Дирекция з забавового фонду. —

Коли Міністерство Просьвіти узгляднить прошенє Дирекції і уділить в р. 1914. значнійшу підмогу з державних фондів, повстане з часом з сего варстату поважна інституция шкільна для добра молодежи і заведеня. —

IX. Гімназияльна орхестра.

В шк. р. 1912/13 розвивала ся шкільна музика як в попередних роках правильно. Були 3 музики а се: дута, смичкова і тамбура. Дуту музику можна назвати головною і властивою музикою заведеня. В сім році грала она через кілька місяців в часі другого богослуженя шкільного на хорах, виступила з продуктами на концертї в честь Шевченка, на похороні бл. п. директора Цеглиньского і кілька разів на прогуляках. — Всіх музикантів було 25; нових учеників було 15. Інструментів було 31. В обсягу знаня обнимає 6 звичайних маршів, 2 похоронні марші, 6 церковних мелодий і 3 народні пісні.

Учителем був вахмайстер одной з тутешних капель Антін Попсипаль, дірігентом і помічником учителя був ученик кл. VIIб. Лесик Роман, якому музика завдячує свій розвиток. — Смичкова.

орхестра числила 30 учеників. Дірігентом був також згаданий ученик Лесик Роман. Она виступила на концерті в честь ім. Шевченка.

Тамбура числила 11 музикантів; дірігентом був Коленський Осип. Она грала підчас продукцій спортивного кружка, шкільних концертів і доповняла дуту орхестру.

На удержанє шкільної музики видала Дирекция з забавового фонду 466 К 46 с.

Х. Надобовязкова праця умова учеників.

1. Проби відновити „Кружок для самообразованя“, який розвязав ся в вересни 1911, піднимали деякі з ідейнійших учеників, але поки що не довели они до пожаданих результатів. Істнував тільки в р. 1912/13. оден кружок, а се

2. „Драматичний Кружок“. Загальні Збори, що відбули ся в присутности -Директора і проф. Авдиковича Ореста дня 27. вересня 1912, став головою Кліш Володимир, уч. кл. VIIа, містоголовою Заворотюк Алекс., скарбником Крутій Пант., режисером Куник Евген, секретарем Козій Теодор, бібліотекарем Трешневський Роман, контрольором Ломінський Іван. — Членів дійсних було 43. Кружок має малу бібліотеку і кілька козацких строїв. Кружок дав 8. падолиста 1912 виставу комедії „Сто тисяч“ І. Тобилевича в салі „Народного Дому.“ Всі місця були розпродані. Чистого доходу було звиж 100 К, які Виділ розділив на добродійні ціли (головно шкільні інституції.) Коло приготвлення сеї вистави заслужив ся крім Виділу куратор кружка проф. Авдикович і учителька семінарії О. Ціпановска. — В II. півроці не найшов Виділ часу і спроможности ладити нової нистави. —

3. Ученики ходили пильно на відчити і виклади, які уладжували члени Учит. Збору в Товаристві П. Могили в осінних і зимових місяцях під наглядом професорів: Авдиковича і Терлецького.

Спортовий кружок „Сянова Чайка“ аранжував кілька відчитів а се о грамофоні, фотографованю, кінотеатрі.

Фізик Шефлєр з Дрезна урядив в заведеню дня 5. лютого 2 інтересні виклади о радї і єго приміненю.

Дві наукові подорожи уряджено з молодежию а се 21.

вересня до Коломиї для звидження промислово-господарської вистави (було 33 учеників і 3 учителів) а 20. жовтня до Львова для звидження музеїв і вистави риб. —

ХІ. Материяльна поміч для убогої молодези.

1. **Запомогова Наса** Дирекції збирала як що року жертви при різних нагодах і йшла з помочию убогим ученикам уділяючи їм беззворотні підмоги, зворотні позички, купуючи книжки, ліки то що.

З вписів зібрано 195 К 21 с, з пушок 95 К 12 с. Більші жертви дали: адвокат Др. Кормош 40 К, О. Гинилевич 5 К, купець Борис 10 К, Товариство задаткове в Устриках 5 К, а на Товариство Кирила зібрано з жертв, вечерниць і від давних учеників 188 К 77 с. Разом виносили приходи з згаданих позицій і зворотних позичок 691 К 29 с.

Розходи виносили 601 К. 53 с. На се зложили ся: 22 підмоги або позички для учеників, видатки на ліки (6 К 98 с), на оправу і закупно книжок 125 К 60 с, на Товариство Кирила 292 К 50 с. Готівка дня 22. червня виносить 89 К 76 с.

2. **Товариство шкільної помочи ім. сьв. Кирила** відбуло 30. жовтня 1913 загальві збори. Головою вибрано директора А. Алиськевича, містоголовою катихита О. Льва Несторовича, касиром проф. І. Мануляка, секретарем проф. І. Мандюка, контрольором проф. І. Івашкевича, виділовими професорів: М. Терлецького, В. Зубрицького і О. Лісикевича. — Дійсних членів числить Товариство 63, спомагаючих коло 30.

На ціли Товариства с. є. умундурованє убогих учеників зложили датки слідуючі Добродії: Дирекция гімназії 150 К, Сойм Краєвий 100 К, Тов. задаткове „Віра“ в Перемишлі 50 К, Магістрат перемиский 40 К, ученики з вечерниць в честь Шевченка 50 К, бувші ученики 61 К, Драматичний Кружок з вистави 10 К, з бльочків 34 К, О. Балко 10 К.

Ученики одержували одяги або зовсім даром (около 30), або по зниженій ціні (около 20) або на сплату в місячних ратах (около 30), так що користало з Товариства около 80 учеників. — Рати від учеників збирав що місяця проф. М. Терлецький. — Разом виносили приходи по день 22. червня 744 К, видатки 881 К,

недобір 137 К; коли однак узгляднити залежності учеників на квоту 250 К, остане надвижка около 100 К. Всім Добродіям складає Дирекція і Виділ Товариства ще на сім місци іменем убогої молодіжи сердечну подяку.

3. Товариство „Українське жіноцтво“ уділило і всім році кілька підмог убогим ученикам а се на загальну квоту около 100 К.

4. „Дешева Кухня“, що існує вже третій рік, перенесла з кінцем серпня свій льокаль до ново збудованої камениці „Брацтва сьв. Миколая“ зараз за шк. будинком. Кухню і їдальню уряджено відразу в часі будови на цілі сеї інституції з огляду на се, що Товариство льокувало оден уділ (в квоті 600 К) на камениці Брацтва.

Число харчівників виносило уід 80—100, пересічно 90, а се: сніданє і обід побирали всі, вечеру 50—60 учеників. Наглядали кухню Пані: радникова Дмоховска, професорові Авдиковичева і Коренцева, директорова Алиськевичева, професори: Гамчикевич і Кравець.

Загальні Збори Товариства відбули ся 5. жовтня 1912. Вибрано: головою і касиєром на ново директора А. Алиськевича, містоголовою проф. Р. Гамчикевича, секретарем О. Ол. Мартиновича, господинями і контрольорами Пані: Авдиковичеву, Гамчикевичеву і Коренцеву. До Виділу входила ще ц. Левкевичівна. З кінцем серпня 1912. перенесено на III. адміністраційний рік готівку 1174 К 48 с (в тім уділ в Брацтві Миколая в висоті 600 К). До дня 22. червня виносили приходи 10090 К 20 с, розходи 8992 К 04 с; сальдо виносить отже 1098 К 16 с (крім уділу в Брацтві Миколая). По виплаченю послідних рахунків і стягненю залежлостий від учеників перенесе Виділ на IV. адміністраційний рік около 700 К. —

Ученики зложили дорогою складок по клясах протягом року 190 К 96 с, а з коляди і щедрівки 173 К 07 с.

Виказ жертв і жертводавців оголошував Виділ в „Вістнику Перемискім“ 16 жовтня, 20. грудня, 28. марта і при кінци червня. Загалом вплинуло по конець мая з оплат учеників 5483 К 80 с, з підмог і жертв 2854 К 69 с, значить місячно пересічно около 300 К, так що до кожного ученика доплачувано місячно 3—3.50 К. —

Виділ Товариства поробив вже енергічні заходи коло оснoвання постійної оселі вакаційної імени бл. п. Гр. Цеглиньского, прибравши собі до помочи з поміж бувших учеників Покійника

і старших Громадян Перемишля 4 членів. Зладжено відозви і заяви, розіслано їх в числі 400 і зібрано доси на сю ціль вже 500 К. По зібраню фондів закупить Товариство в р. 1914. в гірській околиці відповідну реальність і введе в житє так потрібну і хосенну інституцію, переносячи Кухню на час ферий що року в гори. —

XII. Статистичні

	Кляси гімназій									
	Ia	Iб	Iв	Iг	IIa	IIб	IIв	IIг	IIIa	IIIб
I. I. Доповнене клясифікації з р. 1912.										
а) Поправляло іспит по фєрїях	3	2	1	3	2 ¹	1	—	—	1 ¹	9
Поправило	3	2	1	1	2 ¹	1	—	—	1 ¹	8
Не поправило	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1
б) Мали доповняючий іспит	—	0 ¹	0 ¹	2	1	0 ¹	—	—	—	—
Зложили іспит	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—
Не зложили єго	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Не явили ся	—	0 ¹	0 ¹	—	—	0 ¹	—	—	—	—
2. Загальний вислід клясифікації з р. 1912.										
Здібних з відзначенєм	7 ¹	4	3	6	6	5	5	1	2	2
Здібних	20 ¹	28 ³	22	30 ¹	31 ¹	15	26	22	22 ³	23
В загальї здібних	9	7	6	7 ¹	2	8	9	7	10	3 ¹
Нездібних	5	6 ²	4 ¹	5	2	5 ¹	3	8	1	4
Разом з кінцем 1911/12	41 ²	45 ¹	35 ¹	48 ³	41 ¹	33 ¹	43	38	35 ³	32 ¹
II. Число ученик. в р. 1912/13.										
					IIa	IIб	IIв	IIг	IIIa	IIIб
1. З початком шк. р. записалось	46	46	41	43 ³	43 ³	36	43 ³	40	31 ¹	43 ¹
2. Серед року прибуло	0 ⁵	0 ¹	0 ⁶	1	—	—	—	—	—	—
3. Між ними було:										
а. { сїх що перейшли з инших шкїл, а се:										
а) з низшої кляси	35 ⁶	14 ¹	38 ⁶	3	1	—	—	—	—	—
б) повторюючих клясу	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
б. ученикїв тутешного заведеня										
а) з низшої кляси	7	25	1	37 ³	39 ¹	28	41 ¹	40	24 ¹	37 ¹
б) повторюючих клясу	4	7	2	4	3	8	2 ¹	—	7	5
4. Серед року виступило	3	8	7	4	6	3	4	1	8	12
5. Число ученикїв з кінцем шк. р. 1912/13	51	39	40	43	39	33	41	39	24	32
6. Між ними:										
а) публичних	42	38	34	39	38	33	39	39	23	32
б) приватних	9	1	6	4	1	—	2	—	1	—
III. Місце уродженя ученикїв.										
Родом з Перемишля	1	7	9	11	8	3	2	5	5	4
" " повіта перемиского	13	15	8	5	18	10	3	3	6	7
" " инших повітїв галицких	28	16	17	23	12	20	34	31	12	21
" " инших країв Монархїї	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IV. Рідна мова ученикїв.										
Руска	42	36	34	39	38	33	38	39	23	32
Нїмецка	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—

табелі заведення

К л а с и Г і м н а з и ї													Класа пригото- вляюча	Разом	
IIIв	IVa	IVб	Va	Vб	Vв	VIa	VIб	VIIa	VIIб	VIII a	VIII б	Па- зом			
1 1 — 1' — 1 0'	0' 0' — 1' 1 0'	7 7 — 0' — 0'	8 6 2 — — —	8 7 1 0' — 0'	8 8 — 0' — 0'	9 8 1 — — —	13 13 — 1' 1 0'	9 8 1 — — —	12' 12 0' — — —	6 5 1 — — —	— — — 0' — 0'	103' 94' 9' 6' 5 i 0'	8 6 2 — — —	111' 100' 11' 6' 5 1 0'	
3 15 3 5'	1 28' 10 6'	5 27' 6 3'	4 28 — 5'	4 24 — 2'	1' 27 — 2'	6 30' — 7	5 37 — 3'	— 36 — 3'	6 32' — 0'	4' 35 — 1	3 37' — 0'	83' 595' ¹² 87' 80' ¹⁸	3 33 — 10	86' 628' ¹⁸ 87' 90' ¹⁸	
26'	45'	41'	37'	30'	30'	43'	45'	39'	38'	40'	40'	845' ³⁸	46	891' ³⁹	
IIIг		IVв	Va	Vб				VIв	VIIa	VIIб	VIII a	VIII б			
32 —	31'	30'	24'	40' 1	39 —	36' —	30 —	29' —	38' 1	43' —	35' —	38' —	858' ²⁸ 3' ¹¹	44 —	901' ²⁸ 904' ¹²
1 —	1 —	1 —	— —	1 —	— —	— —	1 1	— 1	1 —	— —	— —	— —	97' ¹² 3	39 —	136' ¹⁵ 5
29 2 6	30' — 5	28 1' 5	23 1' 2	35' 5 4	34 5 4	32' 4 6	26 2 7	24' 4 4	34 4' 1	41' 2 1	35' 0' —	38' 0' —	689' ²¹ 72' 101	— 5 8	688' ²⁰ 77' 109*
26	28	27	23	38	35	31	23	28	40	43	37	42	802	36	838
25 1	26 2	25 2	22 1	36 2	35 —	30 1	23 —	26 2	39 1	42 1	36 1	37 5	759 43	36 —	795 43
4 12 9 —	1 7 18 —	— 6 19 —	2 6 14 —	— 7 29 —	5 9 21 —	2 12 16 —	— 5 18 —	4 5 17 —	1 19 19 —	1 10 31 —	5 11 20 —	— 6 30 1	80 203 475 1	5 12 19 —	85 215 494 1
23 2	26 —	25 —	22 —	35 1	35 —	30 —	23 —	26 —	39 —	42 —	34 2	36 1	750 9	36 —	786 9

* Процент виступивших виносить 11'5%.

		Кляси гімназій									
		Ia	Iб	Iв	IIa	IIб	IIв	IIг	IIIa	IIIб	IIIв
V. Віра.											
Греко католицька		42	36	34	38	35	31	36	34	19	28
Римо католицька		—	—	—	—	—	1	2	1	—	—
Греко-орієнтальна		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Евангелицька А. В.		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Мойсєєва		—	2	—	1	3	1	1	4	4	4
VI. Вік учеників.											
Мало	літ			I							
"	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	11	6	9	13	—	—	—	—	—	—	—
"	12	16	17	15	15	12	6	3	—	—	—
"	13	14	9	2	11	14	13	10	3	5	2
"	14	4	3	4	6	6	5	13	9	5	8
"	15	2	—	—	4	6	7	11	14	7	7
"	16	—	—	—	1	—	—	2	12	6	6
"	17	—	—	—	—	—	2	—	1	—	7
"	18	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2
"	19	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
"	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
"	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VII. Місце побуту родичів.											
В Перемишли		2	10	9	12	16	6	2	4	10	5
В повіті перемискім		10	14	9	8	15	11	3	4	5	8
В інших повітах Галичини		30	14	16	19	7	16	34	31	8	18
В інших краях монархії		—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
В Америці		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VIII. Стан родичів.											
Священники		3	5	4	6	2	3	—	1	3	4
Урядники		3	1	1	8	4	—	—	—	—	—
Учителі народні		1	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Підурядники		—	—	2	3	5	1	—	1	—	—
Селяни		27	16	20	11	14	21	29	23	9	16
Міщани і ремісники		1	9	3	8	4	5	1	7	8	9
Державні слуги		2	5	3	1	5	2	8	5	1	1
Зарібники		1	1	1	—	1	—	—	—	2	2
Купці і промисловці		—	—	—	—	2	1	—	2	—	—
Нотарі-адвокати-лікарі		—	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Посесори-управителі дібр		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Приватні урядники		4	—	—	—	—	—	1	—	—	—

	Кляси гімназії									
	Ia	Iб	Iв	IIa	IIб	IIв	IIг	IIIa	IIIб	IIIв
IX. Шкільна оплата.										
1. Оплату шкільну зложило:										
а. в I. півроці	7 ¹	9 ¹	6 ¹	7 ¹	2	8	3	2 ¹	9	9
б. в II. півроці	4 ¹	6	6	11 ²	13 ¹	8	5 ¹	7	11 ¹	11 ¹
2. Увільнених від шк. оплати були										
а. в I. півроці	39	37	35	36	41	28	40	38	22	34
б. в II. півроці (з кінцем року)	38	32	28	28	25	25	34	32	12	21
3. Оплата шкільна виносила:										
а. в I. півроці	280	360	240	280	80	320	120	80	360	360
б. в II. півроці	160	240	240	440	520	320	200	280	440	440
4. Вступні такси	108	94	94	94	90	72	90	80	64	88
5. Датки на наукові середники	180	72	189	21	8·40	12 60	8·40	—	8·40	16·80
6. Датки на гри і забави	54	47	47	47	45	36	45	40	32	44
X. На надобовязкові предмети ходило:										
На науку: французкої мови	—	—	—	—	—	—	—	2	3	6
" " стенографії	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" " рисунків	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" " співу	4	3	7	7	6	4	26	7	3	13
" " гімнастики	21	13	14	16	13	24	26	22	40	21
" " стрільня	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XI. Стипендії або підмоги мали										
на квоту	—	—	—	—	—	120	—	60	180	—
XII. Клясифікація учеників з кінцем р. 1912/13.										
До висшої кляси було здібних з відзначенем	4	3	2	7	4	3	5	6	4	4
Здібних	27	25	25	27	25	17	27	24	9	20
В загалі здібних	6	4	6	1	2	3	3	6	5	4
Нездібних	5	4	1	—	7	8	4	3	4	2
Позволене до поправч. іспиту одержало	—	2	—	4	—	2	—	—	—	2
Неклясифіковано (доповн. ісп.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Виступило	3	8	7	4	5	3	4	1	8	12
Разом	45	46	41	43	43	36	43	40	31	44

К л а с и Г і м н а з и ї														Класа пригото- вляюча	Разом
IIIг	IVa	IVб	IVв	Va	Vб	VIa	VIб	VIв	VIIa	VIIб	VIII а	VIII б	Ра- зом		
2 12	3 4	2' 6'	2 6	10 10	6' 7	4 5	5 6	5 6'	4' 9'	8' 10'	5' 18'	8' 16'	126' ¹⁷ 197' ¹⁸	42 16	168' ¹⁷ 213' ¹⁶
30 13	28 22	28 19	22 16	30 26	33 28	32 25	25 17	24 20	34 30	35 32	30 18	30 21	775 598	— 20	775 618
80 480	120 160	10 240	80 240	400 400	240 280	160 200	200 240	200 240	160 360	320 400	200 720	320 640	5040 [*] 7880	420 160	6140 [*] 8040
64	66	64	50	84	78	74	60	64	82	90	74	84	1808	86	1894
4:20	4:20	4:20	—	16:00	—	8:40	8:40	4:20	8:40	16:00	—	8:40	600:00	00	600:00
32	33	32	25	42	39	37	30	32	41	45	37	42	904	43	947
—	6	4	1	2	9	4	1	3	6	3	—	1	51	00	51
—	—	—	—	1	9	7	4	4	2	7	—	—	34	00	34
—	—	—	—	—	2	3	1	—	2	2	1	2	13	00	13
3 8	4 10	6 12	3 7	7 13	4 16	6 9	6 8	5 3	4 11	8 20	5 2	5 7	146 306	8 18	154 324
—	1	1	1	—	1	3	3	1	2	1	—	3	20	—	20
—	60	240	60	—	60	600	430	100	260	200	—	575	2945	—	2945
1 12 3 8	3 14 4 2	3 15 4 3	2 13 5 1	4 23 — 3	5 21 — 5	3 19 — 2	5 15 — 2	2 13 — 2	3 25 — 3	5 21 — 3	— 29 — 2	4 20 — 4	82 466 57 81	2 23 — 5	84 489 57 87
1 7	3 5	— 5	1 2	5 4	4 4	6 6	— 7	9 3	7 1	12 2	5 —	9 —	69 4 101	5 1 8	73 5 109
32	31	30	24	40	39	36	30	29	40	44	36	37	860	44	904

ХІІІ. Літописъ заведеня.

Вписи учеників відбули ся дня 29. червня 1912. і в трех посліднихъ днях серпня 1912.—Вписало ся з початку 901²⁹ учеників.

Регулямін для домашних надзорів з уповажненем держати учеників на станції (загалом 80) видавано в днях 25—29. серпня.

Вступні іспити до приготовляючої і першої кляси відбули ся перед фєрїями 29. червня а по фєрїях 2. вересня 1912. (перед 3 комісіями).

Повторні і доповняючі іспити відбули ся в днях 30. 31. серпня, 1. і 2. вересня 1912, а вступні іспити до висших кляс в днях 5 — 14. вересня.

Шкільний рік почав ся 3. вересня торжественним богослуженєм, яке відправив схолїярх Пралат О. І. Стрийский з дияконами в місцевій катедральній церкві; при кінци відспівала молодїж народний гимн. — Дня 4. вересня відчитано і пояснено ученикам по клясах шкільні правила, переведено вписи на надобовязкові прѣдмети і поділено І. клясу на 3 відділи.

В днях 13 — 20 вересня приступила молодїж перший раз до сповіди і причастїя (в 4 партїях).

Дня 9. вересня 1912. с. в. в річницю смерти Її цк. Величества бл. п. Цїсарєвої Єлисавети відбуло ся поминальне богослуженє в катедральній церкві, а так само дня 18. падолиста яко день Ангела пок. Цїсарєвої. Молодїж брала кождим разом спільно з Учительским Збором участь в богослуженю.

В другій половинї вересня перевели члени Учит. Збору першу основну ревїзію апробованих станцій.

Дня 24. і 25. вересня відбув ся іспит зрілости в осїннім рєчинци під проводом директора заведеня А. Алиськевича. Складало іспит 11 абїтуриєнтів; узнано всіх зрілими.

З причини удїлення відпустки учителеви Др. Ст. Балеєви на цілий рік від 1. жовтня, повороту з війська учителя І. Мандюка щойно 3. жовтня і іменованя учителїв О. Т. Пасїчиньского і О. Кравця щойно в падолистї діждало ся заведенє сталого розкладу предметів і нормальних відносин аж від 6. падолиста.

Дня 21. вересня уряджено наукову подорож 33 учеників до Коломиї для звидженя промислово-господарської вистави під проводом учителїв: Терлецького М., Зубрицького Вол., Барнича Вас., і Любовича Евг. а 21. жовтня до Львова для звидженя музеїв і вистави риб під проводом учителїв: Мануляка І. і Барнича Вас. (брало участь 22 учеників).

День 4. жовтня 1912. яко день імянин Ёго ц. к. Апостольского Величества Цісаря Франц-Йосифа I. сьвятувала гімназия як звичайно торжественно, беручи участь в понтифікальнім богослуженю в катедральній церкві.

В половині жовтня зачали ся інформаційні конференції для родичів і надзирателїв по станциях, які відтак відбували ся правильно 2 рази в місяці (з виїмком місяців січня, в части лютого і червня).

Дня 27. жовтня брала молодіж з Учительским Збором участь в похоронах першого директора заведеня бл. п. Григоря Цеглинського; професор Гамчикевич Роман звеличив в імені Збору і молодежи заслуги Покійника в промові виголошеній з балкону шкільного будинку а музика і хор гімназії супроводжали Покійника піснями аж на кладовище. Дня 28. жовтня взяла молодіж зі Збором участь в поминальнім богослуженю, яке відправив в катедральній церкві Ёго Ексцеленция Епископ Кир К. Чехович.

Дня 8. падолиста дав „Драматичний Кружок“ учеників в салі Нар. Дому виставу комедії Тобилевича: „Сто тисяч“. Численно зібрана публіка прийняла гру аматорів з вдоволенєм і признанєм.

Дня 4. грудня відбув ся в салі „Народного Дому“ вокально-руханковий концерт спортивного кружка „Сянова Чайка“ при звуках тамбури. Продукції учеників були в повні вдовольючі.

Дня 30. січня закінчив ся I. піврік; сего дня роздано ученикам піврічні викази.

Дня 1. лютого зачав ся II. піврік а наука розпочала ся 3. лютого.

В днях 10 — 11. лютого люстрував науку рисунків інспектор А. Стефанович.

Дня 14. лютого відбув ся іспит зрілости в зимовім речинци під проводом Директора заведеня. Зложило іспит 3 абітуриєнтів.

Дня 13. лютого відбуло ся по поминальнім богослуженю в шкільній каплиці відслоненє памяткової таблиці бл. п. Гр. Цеглинського, першого директора заведеня, в присутности представителїв обох гімназий з польским викл. язиком, духовенства і сьвітської інтелігенції, всеї молодежи і Учит. Збору. Промову в шк. каплиці виголосив проф. Зарицкий Сев. а перед таблицею вмурованою в сходовій клітці директор Алиськевич Андрій. Таблицю з портретом Покійника виконав проф. Якубовский Стан. і різьбар Маєвский. Потрібну на се квоту зложили: молодіж (200 К.), Учительский Збір (100 К.) а місцеві інституції економічні (100 К.)

В днях 9. і 11. марта відбули ся концерти в честь Кобзаря Т. Шевченка (I. для низшої, II. для висшої гімназії). Молодіж під проводом проф. М. Демчука і учителя сьпіву О. Теодора Пасічиньского працювала щиро, щоби звеличити достойно великого народного Генія. Чистий дохід розділено між шкільні інституції і Рідну Школу.

В днях 30. 31. марта і 1. цьвітня відбули ся великодні реколекції а в днях 1.—5. цьвітня приступила молодіж до великої сповіди і причастія.

Дня 19. пьвітня обходило заведенє 200 лїтний ювілей видання „Санкції праґматичної.“ Ученики висших клас зїбрали ся в авлї і вислухали виклад проф. Зарицького Сев. про сей основний закон державний.

Дня 3. мая с. є. в першу річницю смерти бл. п. професора Ос. Прислопского відбуло ся від г. 8—9 поминальне богослуженє.

В-днях 15.—17. мая відбув ся письменний іспит зрілости а в днях 9.—17. червня устний іспит зрілости під проводом Директора А. Алиськевича.

Дня 19. мая 1913 люстрував науку релїїі схолїярх пралат О. І. Стрийский.

В днях 25. мая і 15. червня відбуло ся змагове стріляне (Bestschiessen) учеників кл. VIII. і VII. на стрільниці в Пикуличах, почім роздано по відповідних промовах керманича курсу капітана І. Зємби і Директора А. Алиськевича в присутности кількох членів Учит. Збору нагороди.

В днях 17.—20. червня приступила молодіж третий раз до сповіди і причастія.

Дня 22. червня сьвяткувала молодіж під проводом Учительского Збору празник гімназияльного Патрона сьв. Кирила Александрийского торжественним богослуженєм в катедральній церкві.

Дня 28. червня відбуло ся поминальне богослуженє за супокій душі бл. п. цїсаря Фердинанда, в яким взяла участь вся молодіж під проводом Учит. Збору. —

Вступні іспити до приготовляючої і першої класи перед фєриями відбули ся за дозволом Ради Шк. Кр. дня 28. червня.

Шкільний рік закінчив ся дня 29. червня 1913. благодарственным богослуженєм і відсьпіванєм народного гимна в катедральній церкві, почім роздано ученикам річні сьвідoctва. —

XIV. Вислід іспиту зрілості.

А.) Осінний речинець (в днях 17—19, 24, 25 вересня).

Теми письмених виробів:

Руска задача: 1) Характеристика української байки до Глібова включно; 2) Чим перевищали Греки інші народи старинного світа?; 3) Розвинути думки, що містяться в пословиці: „Як посієш, так збереш“. —

Латинська задача: Sallustius, Bellum Catilinae 40—41.

Грецька задача: Xenophon, Anabasis I. 20.

Одержали свідоцтво зрілості:

1. Величко Михайло	7. Пушкар Іван
2. Гайдукевич Александер	8. Салук Панталеймон
3. Галевич Петро	9. Склярський Василь
4. Грабець Василь	10. Менціньський Станислав
5. Гринчук Іван	11. Чума Мирон
6. Махник Тадей	

Проводив при іспиті директор заведення Алиськевич Андрій.

Б.) Зимовий речинець (в днях 10, 11. і 14. лютого).

Теми письмених виробів:

Руска задача: 1) Руска трійця і її роля в галицькому літературному відродженню; 2) Значінє 1848 р. в історії Європи; 3) Пояснити слова І. Франка: Скупий не пан своїх засіків повних, А сторож і приставник і невольник.“

Грецька задача: Xenophon, Anabasis II, I.

Одержали свідоцтво зрілості:

1. Вереницький Іван
2. Волосяньський Сем. Омел.
3. Лаврівський Северин

Проводив при іспиті директор заведення Алиськевич Андрій.

В.) Літний речинець (15.—17. мая, 9.—17. червня).

І. Відділ А. а) *Руска задача:*

1. Характеристика Європи в першій половині 19. століття з зазначенєм змін на полі відносин політичних і суспільних.

2. Які хвилі життя мож порівнати з пробудженєм із сну?

3. Літературні зносини австрійської і російської України за послідних пятьдесять літ.

Латинська задача: С. Plini Caecili Secundi Epistularum liber VIII. 24.

Грецька задача: Геродота історії кн. IV. 131—141.

6. *Руска задача:*

1. Яку роль відграла козаччина в боротьбах Польщі і Москви о перевагу у східній Європі в століттях 16. і 17.

2. Чим красне житє?; 3) Яким ідеалам служить українська література 19. столітя?

Латинська задача: С. Plini Caecili Secundi Epistularum liber IX. 33.

Грецька задача: Демостен, Жалоба проти опікуна Афоба XXVII. 4—6.

II. Відділ Б.

а) *Руска задача:*

1. Ідея любови вітчизни в творах Шевченка; 2) Кієво-печерський монастир і його заслуги для української культури і літератури; 3) Як треба розуміти слова І. Франка: „Лиш боротись значить житє“.

2. *Латинська задача:* Corneli Taciti Annalium I. XIV. с. 5.

3. *Грецька задача:* Плутарха Марк Катон XXII.

б) *Руска задача:*

1. Цезар а Наполєон (порівнанє); 2) Українські письменники реалісти 60 рр. XIX ст.; 3) Розвинути і умотивувати слова І. Франка: „Лиш праця ржу зотре, що грудь зїдає, Лиш в праці мужа виробляєсь сила, Лиш праця сьвіт таким як є створила, Лиш в праці варто і для праці житє“.

Латинська задача: Corneli Taciti Historiarum liber V. с. 13.

Грецька задача: Демостена *Περὶ τοῦ στεφάνου* §. 25—26, 30.

Сьвідoctво зрілости одержали:

Відділ А.

1. Бардаховский Андрій
2. Вовчик Михайло
3. Гоцький Омелян Григ.
4. Дутко Петро
5. Кебуз Стефан
6. Коленський Осип
7. Корженьовський Володимир
8. Львівський Николай
9. Малецький Іван
10. Мальчик Олекса
11. Мандель Мойсей Вольф
12. Михалович Іван

13. Мриглод Михайло
14. Наконечний Роман
15. Пастернак Володимир
16. Первенець Ілія
17. Пшанецкий Іван
18. Ригель Юрій (з відзнач.)
19. Сенета Михайло
20. Хома Іван
21. Хома Осип
22. Фільц Костантин
23. Чехович Ярослав Корнило
24. Шпилька Теодор

Оден абітурієнт відступив ізза недуги, 4 абітурієнтів репробовано на пів року. По фєрїях буде ще здавати іспит 6 абітурієнтів, яких призначено до повторного іспиту з 1 предмету.

Відділ Б.

1. Боберський Юліян	15. Пристай Богдан (з відзнач.)
2. Гойдиш Теодор	16. Старух Миколай Теоф.
3. Гронда Яків	17. Терлецкий Григорій
4. Дзіковський Василь	18. Трильовський Петро
5. Дорош Андрій	19. Фариняк Михайло
6. Козій Іван	20. Федаш Іван (з відзнач.)
7. Косоноцкий Яків	21. Фельзен Ляйб
8. Кузьминський Дмитро	22. Черник Теодор
9. Купчинський Роман	23. Шайдицкий Йосиф
10. Кушнір Стефан (з відзнач.)	24. Яновський Родіон
11. Лукомський Антін	25. Гарматїївна Марія Марта
(з відзначенєм)
12. Околот Іван (з відзнач.)	26. Менціньсна Олена Марія
(з відзначенєм)
13. Павліш Іван (з відзнач.)	
14. Перхач Андрій (з відзнач.)	

Одна приватистка відступила ізза недуги.

По фєрїях буде ще здавати іспит 9 абітурієнтів, яких призначено до повторного іспиту з 1 предмету і 2 приватистів.

Проводив при цілім іспиті зрілости директор заведеня Аліськевич Андрій.

З всіх абітурієнтів обох відділів (в числі 69). рішило ся пійти

1. на науку теології	15
2. " " філософії	5
3. " " права	25
4. " " медицини	5
5. " " техніку	5
6. до торговельної академії	10
7. до гірничої академії	2
8. на ветеринарію	2

XV. Виказ книжок.

на шкільний рік 1913/14.

I. К Л Я С А.

Релїгія: Більший катихизм христ. катол. релїгії. Львів 1906, ціна 80 с.

Язик латинський: Самолєвич-Р. Цєглиньський. Граматика

латинська для I. і II. кл. IV. виданє. Львів 1911, ц. 1 К. 20 с.; Др. І. Демянчук: Латинські вправи на I. кл. II. вид. Станиславів 1911, ц. 1 К. 60 с.

Язик руський: В. Коцовський - І. Огоновський, Методична граматика руської мови 1911, 50 с.; А. Крушельницький: Руська читанка для I. кл. Львів 1911, ц. 2 К. 20 с.

Язик польський: Konarski Fr., Zwięzła gramatyka języka polskiego 1909, ц. 50 с.; Dr. Reiter, M. Czytania polskie dla klasy pierwszej szkół średnich Lwów 1910, ц. 3 К.

Язик німецький: Герман-Петелєнц-Калитовський: Вправи німецькі для I. кл. 2—4 вид. 1910, ц. 2 К.

Історія: Пр. Богдан Барвінський: Оповідання з рідної історії, Жовква 1911, ц. 2 К. 20 с.

Географія: Ю. Левицький: Географія для I. кл. Львів 1911, ц. 1 К. 50 с.; Др. М. Кордуба: Географічний атлас 1912, ц. 2 К. 20 с.

Математика: Огоновський П.: Учебник арифметики для низших клас. Ч. I. Вид. 4. 1911, ц. 1 К. 80 с.; І. Сітницький: Геометрія для I. класи 1912, ц. 60 с.

Історія природи: Верхратський: Зоологія на низшій класі 4. вид. 1910., ц. 3 К. 20 с.; Верхратський: Ботаніка на низшій класі. 2. вид. 1912. ц. 3 К. 60 с.

II. КЛАСА.

Релігія: Середній катихизм христ. катол релігії. Львів 1906, ц. 80 с.; Літургіка гр. кат. Церкви. Заходом кружка катихитів. (В друку).

Язик латинський: Самолєвич — Р. Цеглинський, Граматика лат. для I. і II. кл. 4. вид. Львів 1911. ц. 1 К. 30 с.; Прокіп Мос-тович: Латинські вправи для другої класи. 1912. ц. 2 К.

Язик руський: Коцовський-Огоновський: Метод. граматика руської мови. Друге поправне виданє. 1911. ц. 50 с.; А. Крушельницький: Руська читанка для II. кл. Львів 1912, ц. 2 К. 70 с.

Язик польський: Konarski Fr., Gramatyka (як в I кл.); Dr. Reiter M. Czytania polskie dla II. kl. Lwów 1911., ц. 3 К. 40 с.

Язик німецький: Герман-Петелєнц-Калитовський: Вправи німецькі для II. кл. 2—3 вид. 1910, ц. 2 К. 30 с.

Історія: Семкович-Білецький, Оповідання з історії всесвітньої. Часть I. 1910, ц. 2 К.

Географія: Калитовський Ом., Географія для шкіл середніх 1912, ц. 4 К. і Др. М. Кордуба: Географічний атлас. 1912, ц. 2 К. 20 с.

Математика: Огоновський П. Учебник арифметики ч. I. 4 вид.

Львів 1911, ц. 1 К. 80 с. М. і Грицак, Геометрія для II і III кл., ц. 1 К. 60 с.

Історія природи:; Верхратський І., Зоологія 4. вид. Львів, 1910, ц. 3 К. 20 с.; Верхратський: Ботаніка, Львів 1912, ц. 3 К. 60 с.

III. КЛАСА.

Релігія: Торонський, Історія біблійна стар. зак. 2 вид. 1899, ц. 2 К. Літургіка гр. кат. церкви вид. Кружка катихитів. (В друку).

Язик латинський: Самолєвич-Солтисік-І. Огоновський: Граматика лат. ч. II. 3. вид. 1911, ц. 2 К. 40 с. Прухницький-І. Огоновський, Вправи латинські для III. кл., 1—2 вид., 1909, ц. 1 К. 60 с. В. Кміцикевич, Хрестоматія з Корнелія Непоса і Кв. Курція Руфа, Чернівці 1911; Cornelius Nepos, вид. Саля 1907, ц. 1 К. 60 с.

Язик грецький: Фідерер-Р. Цеглинський, Грецька граматика, 1910, ц. 3 К. і Вінковський-Таборський-Роздольський, Вправи грецькі для III. і IV. кл., Львів 1911, ц. 2 К.

Язик руський: Стоцький-Гартнер, Граматика руська, вид. II., 1907, ц. 2 К. і А. Крушельницький, Руська читанка для III кл. 1912, ц. 3 К.

Язик польський: Małeckі A., Gramatyka polska, Wyd. 11. 1910, ц. 2 К. 40 с. і Dr. Maryan Reiter, Czytania polskie dla III. kl. 1912, ц. 3 К. 40 с.

Язик німецький: Герман-Петелєнц-Калитовський, Вправи німецькі для III. кл., 2 вид. 1901, ц. 2 К.; Jahner A., Deutsche Grammatik, 4. Auflage 1911, ц. 2 К. 20 с.

Історія: Др. А. Копистянський, Оповідання з історії австрійсько-угорської монархії.

Географія: Калитовський, Ом., Географія для серед. шкіл, 1912 ц. 4 К.; Др. Кордуба: Географічний атлас 1912, ц. 2 К. 20 с.

Математика: Огоновський П., Учебник арифметики для нижніх клас, часть II., вид. 2. 1907, ц. 1 К. 80 с. і М. Грицак, Геометрія для II. і III. кл.

Фізика: Огоновський П., Учебник фізики для нижших кл. 2. змінене виданє, 1910, ц. 2 К. 20 с.

IV. КЛАСА.

Релігія: Торонський А., Історія біблійна нового завіта 1, 2. вид. 1911, ц. 1 к. 60 с.

Язик латинський: Самолєвич-Солтисік-І. Огоновський, Граматика лат. ч. II. 3. вид. 1911, ц. 2 к. 40 с. і Прухницький-І. Ого-

новський, Вправи лат. для IV. кл. 1912, ц. 2 к. і С. I. Caesar, Commentarii de bello Gall. Друге змінене виданє Макарушки 1912, ц. 3 к.

Язик грецький: Фідерер - Р. Цеглинський, Грецька граматика. Львів 1910, ц. 3 к. і Вінковський-Таборський-Роздольський: Вправи грецькі для III. і IV. кл. 1899, ц. 3 к.

Язик руский: Стоцький-Гартнер, Граматика руська. Вид. 2. ц. 2 к. і А. Крушельницький, Руска читанка 1907, для IV. кл.

Язик польський: Małeckie A. Gram. języka polsk. wyd. 11, 1910, ц. 2 к. 40 с. Próchnicki-Wojciechowski, Wypisy polskie I, IV, ц. 3 к. 60 с.

Язик німецький: А. Алиськевич-Р. Гамчикевич, Вправи нім. для IV. кл. Львів 1913, ц. 3 к.; Jahner A. Deutsche Grammatik 4. Aufl. 1911, ц. 2 к. 20 с.

Історія: Закшевський-Барвінський, Історія всесвітна часть I, Коломия 1912, ц. 2 к. 40 с.

Географія: Беноні-Маєрський-Полянський: Географія австр. угорської монархії 1899, ц. 1 к. 20 с. і Др. М. Кордуба: Географічний атлас 1912, ц. 2 к. 40 с.

Математика: Левицький-Огоновський: Альтгебра для висших клас часть I. 1906, ц. 2 к. і Савицький: Геометрія для висших кл. імн. 1908, ц. 3 к. 80 с.

Фізика: Огоновський П., Учебник фізики для низших кл. шк. еред. 2. вид. 1910, ц. 2 к. 20 с.

Історія природи: Др. Юліян Гірняк; Начерк мінеральної і хемії для серед. шкіл 1912, ц. 2 к.

V. КЛАСА.

Релігія: Торонський А., Доґматика фундаментальна і апольогетика для клас висших 2. вид. Львів 1906 Ц. 2 К.

Язик латинський: T. Livius. Ab urbe condita libri I, II, XXI, XXII. ed. Zingerle — Majchrowicz, Ц. 2 К. 50 с. і Ovidius. вид. Скупнівевича — Макарушки 1908, Ц. 1 К. 60 с.; Самолевич — Солтисік — І. Огоновський: Граматика латинська, часть II., 3 вид., 1911, Ц. 2 К. 40 с.

Язик грецький: Xenophon, Хрестоматія, вид. Макарушки 1903., Ц. 2 К. 40 с. і Homeri Ilias. ed. Scheindler — Soltyśik часть I. Ц. 1 К. 20 с.; Фідерер — Р. Цеглинський. Граматика грецька, 1910, Ц. 3 К.

Язик руський: Лучаковський К. Взірці прози і поезії для V. кл. 2. вид., Ц. 3 К 60 с.

Язик польський: Próchnicki i Wojciechowski, Wypisy polskie Tom V. 1911., Ц. 3 К. 80 с.

Язик німецький: Ippoldt — Stylo: Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen I. Teil V. Klasse. 3. вид. 1912, Ц. 3 К. 80 с.

Історія: Закшевський — Барвінський: Всеśв. історія для висшх кл., ч. I. 1912, Ц. 2 К. 40 с. Ч. II. 1901. Ц. 2 К. 40 с.

Ґеоґрафія: Калитовський: Ґеоґрафія для середних шкiл 1912, Ц. 4 К.; Др. М. Кордуба: Ґеоґрафічний атлас. 1912. Ц. 2 К. 20 с.

Математика: Левицький — Огоновський: Альгебра для висшх кл. часть I. 1906, ц. 2 К. і Савицький: Геометрія для висшх клас (нове виданє) 1908, ц. 3 К. 80 с.

Історія природи: Н. Мельник: Мінеральоґія і геольоґія для середних шкiл, Львів 1911, ц. 2 К. 20 с.; Ростафинський-Верхратський: Ботаніка для висшх клас, 1896, ц. 2 К. 40 с.

VI. КЛАСА:

Реліґія: Торонський А., Доґматика частна для висшх клас. Вид. II. Львів 1908, ц. 2 К.

Язик латинський: М. Т. Cicero, виданє Др. Макарушки.: С. Sallustius: Jugurtha, вид. Макарушки, ц. 1 К.; Р. Vergilii Maronis Aeneidos epit. ed Eichler-Rzepiński, ц. 1 К. 70 с. і Самолєвич-Солтисік-І. Огоновський: Граматика лат. ч. II. 1911; ц. 2 К. 40 с.

Язик грецький: Homeri Ilias. ed. Scheindler-Softysik. Часть I. 1 К. 20 с. — часть II ц. 1 К. 50 с. Herodoti Historiae. Виданє Терликовського ц. 2 К. 20 с. і Plutarchus-Pericles, вид. о. С. Кархут, ц. 2 К. 20 с.; Фідерер-Цеглинський: Граматика грецька 1910, ц. 3 К.

Язик руський: М. Пачовський: Виїмки з українсько-руського письменства XI—XVIII. ст. 1911, ц. 1 К. 50 с.; Барвінський: Виїмки з українсько-руської словесности народної. Львів 1903, ц. 1 К. 50 с.

Язик польський: Tarnowski-Bobin: Wypisy polskie dla szkół realnych i semin. nauczycielskich. Cz. I. wyd. 5. 1912, ц. 3 К.

Язик німецький: Ippoldt-Stylo, Deutsches Lesebuch II. Teil, VI. kl. 1910 — ц. К. 60 с.

Історія: Закшевський-Барвінський. Всеśв. історія для висш. кл. ч. II. 1901, ц. 2 К. 40 с. Часть III. 1903, ц. 2 К. 60 с.

Ґеоґрафія: Калитовський, Ґеоґрафія для середних шк. 1912, ц. 4 К.; Др. М. Кордуба: Ґеоґрафічний атлас 1912, ц. 2 К. 20 с.

Математика: Левицький-Огоновський: Альгебра для висшх клас. Часть II. Львів 1908. ц., 3 К.; Савицький: Геометрія для вис-

ших клас, нове виданє, 1908, ц. 3 К. 80 с.; Кранц, Льюгаритми. Краків 1911, ц. 1 К. 30 с.

Історія природи: Шмідт-Полянський, Зоологія для висших клас, 1889, ц. 2 К,

VII. КЛАСА.

Релігія: Дорожинський: Христ. кат. етика для висших клас 1904, ц. 2 К.

Язик латинський: М. Т. Цісего, виданє Макарушки (в друку), ц. 60 с.; Р. Vergilius Epitome (як в VI кл.); Вибір з елєдіків вид. о. С. Кархута, ц. 1 К. 80 с.; Plinius-Epistolae, вид. Kukula, ц. 80 с.; Самолєвич-Солтисік-І. Огоновський. Грам. латинська. Часть II. 1911, ц. 2 К. 40 с.

Язик грецький: Demosthenes, Orationes, ed. Wotke-Schmidt, ц. 1 К. 40 с. Sophokles; вид. Майхровича; Homeri Odyssea, I—II.; Christ-Jezieniecki 1908, ц. 3 К.; Plato: Apologia, ed. Міллєра, ц. 1 К. Фідерер-Г. Цеглинський, Грам. грецька 1910, ц. 3 К.

Язик руський: Барвінський (як в VI кл.); Барвінський Ол. Виїмки з народної літератури XIX. в. для висших клас ч. I. 4 вид. 1905, ц. 3 К.

Язик польський: Tarnowski-Bobin: Wypisy polskie dla szkół realnych i sem. naucz. Cz. II. 4. wyd. 1911. ц. 3 К.

Язик німецький: Ippoldt-Stylo: Deutsches Lesebuch III Teil. VII. Kl. 1911, ц. 4 К.

Історія: Закшевський-Барвінський: Історія всесвітня; часть III. 1903, ц. 2 К. 60 с.; Левицький-Матієв: Історія краю родинного, 1894, ц. 2 К. 40 с.

Математика: Левицький-Огоновський: Альгебра для вис. клас ч. II. 1908, ц. 3 К.; Савицький: Геометрія (як в VI. кл.); Кранц: Льюгаритми. Краків 1911, ц. 1 К. 30 с.

Фізика: Левицький Волод., Фізика для висших клас. Львів 1912, ц. 4 К.

Льюгіна: Мандибур Т., Льюгіка, 1 К. 80 с.

VIII. КЛАСА.

Релігія: Ваплєр-Стефанович: Історія христ. катол. церкви, Львів 1913, ц. 2 к. 40 с.

Язик латинський: Q. Horatius, виданє Дольницького.; Tacyta pisma historyczne wybrane wyd. Staromiejski, ц. 2 к. 20 с.; Самолєвич-Солтисік-І. Огоновський: Граматика латинська ч. II, (як в III. кл.)

Язик грецький: Plato: виданє Єнджейовського; Sophocles, ви-

данє Майхровича. Homeri Odyssea (як в VII. кл.); Фідерер-Цеглинський: Грам. Грецька (як в V. кл.)

Язик руський: Барвінський Ол. Виїмки з народної літератури XIV. в. часть IV. вид. 3 1902, ц. 4 к.

Язик польський: Tarnowski-Próchnicki. Wypisy polskie dla klas wyższych, Cz. II. 4. wyd. 1911, ц. 3 к. 60 с.

Язик німецький: Ippoldt, Deutsches Lesebuch IV. T., VIII Kl. 1909, ц. 4 к.

Історія: Фінкель-Гломбінський-Білецький, Історія і статистика австро-угорської монархії 1901, ц. 2 к. Др. М. Кордуба: Географічний атлас 1912, ц. 2 к. 20 с. Левицький-Матієв: Історія краю рідного (як в IV. кл.)

Математика: Левицький-Огоновський: Арифметика для висших клас (як в VII. кл.); Савицький, геометрія (як в VII. кл.)

Фізика: Волод. Левицький: Фізика для висших клас, Львів 1912, ц. 4 к.

XVI. Бурси і інтернати.

1. Бурса ім. св. Николая від 1888. — удержувана Товариством тої самої назви, розширена в р. 1898. носить яко ювілейна фундація назву Їго Величества Цісаря Франц-Йосифа I. Головою Виділу є директор Алиськевич Андрій, містоголовою директор Рускої Щадниці Білинський Ізидор. — Настоятелями в шк. р. 1912/13 були учителі: Пащак Михайло і Лісикевич Осип. — Бурса давала харч, приміщенє і поміч в науці 84 питомцям. Інструкторів було 7. Інструктори і 1 питомець мали приміщенє даром, всі прочі платили пересічно по 22 К. місячно. Після клас було: з приготвл. 1., з I. 18, з II. 19, з III. 13, з IV. 11, з V. 9, з VI. 7, з VII. 4, з VIII. 2.

2. Гімназіяльний Інститут уміщений в величавім будинку, існує від 1905, належить до Товариства „Бурса св. Николая“. Склад Виділу той самий що під 1).

Настоятелями були учителі: Котецький Станислав, Мандюк Іван і Грицак Евген. Економічний заряд був в руках вислуж. секретаря повітового Виділу Олексі Яреми.

Питомців було з кінцем 92, в тім 9 інструкторів, 1 помічник канцелярійний. Після клас було: з пригот. 4, з I. 18, з II. 12, з III. 6, з IV. 7, з V. 6, з VI. 15, з VII. 13, з VIII. 12. — Питомці платили від 35—55 К.

Обі інституції мають свої городи а заразом площі де забави.

3. **Бурса селяньсна**, перенесена з кінцем серпця до просторого дому при ул. 3. Мая 33, удержувана Кругом Укр. Товариства Педагогічного, на котрого чолі стоять крилошанин О. Зубрицький Александер і професор Ярема Алексій. Існує від 1910. Настоятелем був як в попередних літах учитель Гонтарський Іван. Питомців було в шк. р. 1912/13. 73. Висота оплати виносила від 10—28 корон, пересічно 19 кор. — Річний чинш за мешканє виносив 3000 кор. — Після клас було учеників: з I. 7, з II. 24, з III. 25, з IV. 5, з V. 8, з VI. 3, з VII. 1.

4. **Бурса ім. Шашкевича**, існує від 1910, удержувана подібно як Бурса селяньска Виділом Круга Укр. Товариства Педагогічного. Настоятелем був в шк. р. 1912/13. учитель Росткович Мих. в I. півроці а в II. учитель Білинський Володимир. Була она уміщена в наймлених домах при ул. Сінній. Оплата і виносила від 24—26 кор. місячно. Питомців було 40. Після клас було: з I. 6, з II. 13, з III. 6, з IV. 8, з V. 3, з VI. 4

Обі бурси під 3 і 4 мають просторі огороди і місце до забав.

5. **Бурса при „Дешевій Кухні“** (т. зв. Приют), уміщена при ул. Тихій в домі Брацтва сьв. Николая, існує від 1912, давала властиво тільки само приміщенє за 5 кор. місячно. За харч платили питомці окремо Зарядови Дешевій Кухні. — Управа та сама що в Дешевій Кухні а се головою був директор Алиськевич Андрій. Настоятелем був учитель Кравець Остап. Питомців було 33; — після клас було: з I. 2, з II. 5, з III. 8, з IV. 2, з V. 2, з VI. 4, з VII. 6, з VIII. 4. —

ХУІІ. Поіменний спис всіх учеників.

(Дати в скопках означають дату виступлення зі школи.)

Початкові букви в іменах учеників здібних з відзначенем печатані товстим друкком.

КЛЯСА ПРИГOTOВЛЯЮЧА.

Вписало ся 44 учеників.

Антоняк Володимир
Ацеданський В. (11.XI)
Бачинський Вас. (15.V)
Березовський Ярос. (6.V)
Борис Теодор Алексій
Буньо Іван
Буньо Михайло
Гарабач Петро
Гнатишак Ник. (28.XII)
Голі Густ. Вячес. (15.XII)
Головецкий Іван
Граб Николай Роман
Голіш Теодор
Дацько Конст. Всевол.
Дмитришин Йосиф

Домарадзкий Ярослав
Драган Петро Йосафат
Дутко Йосиф
Клюфас Орест Іван
Кобільник Стефан
Ковальський Володимир
Козак Николай
Козачкевич Мельх. Іван
Кокот Андрій (19.IX)
Кузик Александ. Евген
Кузьмич Володимир
Левандовський Іван Ом.
Леськів Михайло
Липский Богдан Корн.
Полянський Юрій

Пушкар Лев Николай
Савицкий Стефан
Слонський Іван
Смук Андрій
Станішовський Іван (7.V)
Стасів Евстахій
Ткач Володимир
Ткач Нестор
Федевич Вол. Евстахій
Филипів Евст. И. (9.XI)
Флюнт Андрій
Цок Омелян
Шмідт Леопольд Йос.
Ярошевич Володимир

КЛЯСА I. а.

Вписало ся 54 учеників.

Афтанас Володимир
Білий Петро
Борушак Михайло
Вархомий Михайло
Війтович Андрій (29.III)
Войціцкий Роман Теоф.
Гаврилів Юрій
Гавришко Стефан
Гнат Василь
Голишка Григорій
Грицеляк Петро
Зарицкий Іван
Калужняцкий Николай
Нарпинець Іван
Кліш Анатоль (пр. 31.X)
Климовський Йосиф
Козій Іван

Кульчицкий Теодор А.
Кустодович Іван
Кушнір Ілія (3.II)
Лебедович Михайло
Манастирський Дмитро
Матвіяс Ярослав Іван
Метелля Стефан
Ней Андрій
Новаковський Данило
Осїдач Николай
Павлишин Михайло
Пелех Андрій
Пелешак Юрій
Правець Волод. Теод.
Ривак Іван
Романик Теодор (21.X)

Стороженко В. Сьвятоп.
Стороженко Ярослав
Тєсля Іван Евген
Турчманович Ст. Ів. Т.
Федина Андрій
Федичак Василь
Цїж Михайло
Шиманський Григорій
Шостачко Николай
Ярка Стефан
Ваврик Осип (прив.)
Волох Дмитро (прив.)
Гринаш Яків (прив.)
Дуцяк Михайло (прив.)
Жигалюк Юрій (прив.)
Кісіль Петро (прив.)

КЛЯСА I. б.

Вписало ся 47 учеників.

Базилевич Роман
Барна Юліян
Безкровний Євген (16.III)
Бий Юліян
Богун Григорій
Бошко Петро
Бурій Микола
Бурій Осип
Вайсман Адольф
Венгрин Іван (10.III)
Гайдукевич Володимир
Гарцула Теодор
Гірник Петро
Глушишин Антін
Горечко Андрій
Горечко Теодор

Грендович Володимир
Дзядик Осип
Дутко Павло
Жовнір Петро
Завойко Степан
Захариясевич Вол. Іван
Клачинський Мих. (13.XI)
Новалиско Микола
Коленьський Омел. (15.III)
Крупа Павло (1.II)
Кузик Михайло Северин
Кузьмич Осип (22.X)
Кучвара Павло
Марко Осип
Масляник Петро Тадей
Микита Микола

Млот Станислав
Паук Василь
Пшепюрський Євген В.
Рошко Михайло
Рудзінський Іван
Ступак Андрій
Тарнавський Євген
Тимочко Євген
Феняк Омелан
Філіп Ізаак
Чайківський Богдан Осип
Шабага Степан (15.III)
Яросевич Осип
Яцик Степан (10.III)
Наклович Яросл. (прив.)

КЛЯСА I. в.

Вписало ся 46 учеників.

Березка Володимир
Березка Николай
Білик Іван
Вітик Євген
Гнатишак Юрій
Горак Іван
Гринишин Станислав
Данилко Александер
Деревляний Володимир
Дмитришин Володимир
Загатинський Петро
Зальцберг Саль. (27.X)
Загірний Михайло
Зелез Петро
Іваніцький Яків (30.I)
Кіт Осип

Кириляк Осип
Ковальський Іван
Конрад Стефан
Куропась Петро
Ляниця Юліян
Леськів Михайло (24.X)
Лопатяк Николай (13.III)
Мальчик Василь
Малецький Вол. (23.X)
Марциян Петро
Маселко Володимир
Менціньський Осип
Мисюк Теодор
Наконечний Онуфрій
Онишкевич Володимир

Осмак Семен (20.X)
Савойка Лев
Сьокало Володимир
Теодорович Михайло
Ткачишин Іван
Ушкевич Адам
Федевич Іван
Фецович Семен
Чайка Евстахий
Лабанців Стефан (прив.)
Нижник Михайло (прив.)
Павлишак Мик. (прив.)
Пріндан Іван (прив.)
Ребів Юрій (прив.)
Яворський Іван (прив.)

КЛЯСА II. а.

Вписало ся 47 учеників.

Ацеданський Мих. Тома
Балко Осип
Бичек Стефан
Болонний Василь
Борис Іван Юстин
Будзінський Николай
Волошин Северин Евг.
Гентош Осип
Галензика Модест Анд.
Гелета Іван
Гинилевич Осип Ф. (30.I)
Гощкий Ярослав Ізидор
Грошко Петро (8.II)
Домбровецкий Ром. Б.
Драган Михайло
Дримала Осип

Жуковский Конст. Вол.
Клочник Павло
Козловський Іван
Комісар Мирон Маріян
Конрад Михайло
Костюк Юл. Каз. Йос.
Кипчинський Богдан
Куропась Стефан
Левець Іван
Лисак Осип (30.X)
Лукач Євген Филип
Мандель Венямин
Марко Тимотей
Мащак Андрій
Негребецький Стеф. Мир.
Оверко Роман

Ольшанський Андр. В.
Осмак Яросл. Р. (3.IV.)
Паславський Тадей
Петруняк Стеф. (8.II.)
Повх Карло
Саморіз Осип
Скорчинський Володим.
Соневіцький Еман. Вол.
Сорокевич Володимир
Фокшей Матій
Чайківський Ярослав
Яремкевич Юрій Артур
Лучечківна Марія (прив.)
Мосевич Іван (прив.)
Кочиркевич Ром. (прив.)

КЛАСА II. б.

Вписало ся 44 учеників.

Баран Петро
Бібер Яків
Бравер Жигмонт
Буба Михайло
Витиш Михайло
Войтасевич М. Ів. (4.XI.)
Волинець Богдан
Гайдукевич Андрій
Гульвич Осип
Давидович Стефан
Дашко Іван
Дибко Йосиф
Домарадзкий Володим.
Ждан Іван
Зиблікевич Володимир

Іванусів Іван Марко
Комаровский Василь
Конюшик Стефан
Нотик Юліян
Кузьмів Александер
Максимович В. (30.X)
Мануляк Осип
Микита Петро
Нагайский Іван
Нагайский Мих. (1.II)
Олексин Іван (6.XI)
Опришко Дмитро
Охаб Станислав
Пікулицкий Іван
Савицкий Іван (27.III)

Саламан Стефан
Самкін Антін
Срогій Осип
Тимчишин Ярослав
Федорович Іван
Федорович Йосиф
Фільц Тарас
Чорняк Іван
Шайдицкий Володимир
Швед Теодор
Шепеля Дмитро
Шпрунг Йосиф
Ярошевич Іван
Бенцін Стефанія (прив.)

КЛАСА II. в.

Вписало ся 36 учеників.

Банах Олекса
Бортник Тома
Бук Дмитро
Вахович Николай
Гірняк Михайло
Гриньків Стефан (31/X)
Грицик Николай
Гук Володимир
Іелета Іван
Інира Семен
Дужий Володимир
Жеребецкий Р.М. (2 ім.)

Заневчик Михайло
Івасик Дмитро (31.I)
Іваш Володимир
Кашицкий Петро
Комар Василь
Кут Андрій
Мацуский Николай
Несторович Роман
Нуд Володимир (27.III)
Олех Андрій
Онищук Михайло
Попель Василь

Пульгуй Володимир
Романовский Андрій
Сенечко Осип
Сніжко Іван
Созанський Осип
Стельмах Лука
Стецків Петро
Туш Осип
Чиж Володимир
Шалєр Марко
Шкелик Семен
Щур Теодор

КЛАСА II. г.

Вписало ся 45 учеників.

Биковский Теодор
Боднар Іван
Бохорский Володимир
Бугера Іван
Вигінний Михайло
Внук Іван
Гриньків Михайло
Гуманьчик Петро (11.XI)
Дубик Володимир
Дуда Іван
Зінгер Ознях
Зільник Ілія
Козій Іван
Кондришин І.Ю. В. trin.

Кришталь Михайло
Куренда Михайло
Лех Теодор
Масляник Іван
Масляник Франц
Менько Теодор
Милешак Николай
Напора Михайло
Осмак Іван (30.I.)
Партика Володимир
Половинчак Іван
Ровдич Самуїл
Рончковский Ом. (17.X.)
Савицкий Теодор

Садовий Михайло
Скіба Стефан
Сливич Олександер
Станько Іван
Стахняк Іван
Трушевич Петро
Федьків Володимир
Фіглюс Мих. Д. (дв. ім.)
Чабан Дмитро
Шайовский Михайло
Шафран Марко
Шпак Іван (30.XI)
Ярош Юліян

КЛЯСА III. а.

Вписало ся 40 учеників.

Антоняк Тарас Іван
Бахівський Тимотей
Брода Осип
Будник Дмитро
Ващишин Ілля
Вертгаймер Йосиф
Витвицкий Петро
Габер Маркус
Гавриїл Іван
Ганіткевич Іван
Ілюз Омелян (3.II.)
Дорнбуш Юда Ляйб
Завада Петро
Камерман Авіодор

Кіт Андрій
Коваль Адам
Козак Антін
Нокорудз Теодор
Кострик Михайло
Кравс Стефан
Криса Іван
Кульчицкий Михайло
Лашкевич Юрій
Лесик Володимир
Лехицький Іван
Лехицький Михайло
Липецкий Франц

Мекелита Ярослав
Огризло Михайло
Онишко Дмитро
Пащак Михайло
Петрашкевич Осип
Петрівський Мпхайло
Савула Михайло
Сїрій Іван
Скібич Василь
Ступак Дмитро
Тріска Льонгин
Шуфлят Павло
Ярема Михайло

КЛЯСА III. б.

Вписало ся 32 учеників.

Біян Степан
Вознічак Володимир
Гармата Михайло
Гузїл Михайло
Гарбачевський Александ.
Деревляний Михайло
Ділай Михайло (5.III)
Дмитерко Станислав
Жовнір Володимир
Зуб Остап (3.III.)
Зятник Лаврентій

Іваницкий Остап
Костик Омелян
Крок Ілля
Крутій Василь (15.XII.)
Крутій Гриць
Куропатва Степан (15.III)
Левкут Марко
Лизун Іван
Мацуский Онуфрій (1.II.)
Пашуля Петро
Пітула Герасим

Пушкар Володим. (1.III.)
Райф Авраам
Ребен Маврикій
Ріверант Самуїл
Родак Петро (1.II.)
Семчук Степан
Федевич А. (від 2.V. пр.)
Фрішер Маврикій
Чубинський Александер
Шандровський Іван (1.II.)

КЛЯСА III. в.

Вписало ся 44 учеників.

Білас Микола (8.II.)
Білинський Петро
Босий Володимир (17.III)
Брилинський М. К. (2ім.)
Ваврик Іван
Гащак Михайло
Гижий Дмитро
Глушник Володим. (16.II.)
Добрянський Микола
Зелик Василь
Катинський Цел. (11.XI)
Коваль Михайло
Козій Іван (15.XI.)
Козій Степан
Костовецкий Іван Ом.

Краут Давид
Кушей Степан
Лозинник Юрко
Лучишин Іван
Малик Тимотей
Миколаєвич Данило
Неофіта Іван
Оберлендер Натан
Опришко Іван
Пашковський Михайло
Підгорецький Володимир
Пфеффер Давид
Рисовський Дмитро (23.V)
Саджуга Михайло
Сенів Микола (8.II.)

Сьвітій Василь (31.X.)
Сорокевич Іван
Терлецький Степан
Турок Михайло (16.II.)
Федорович Карло
Ціннеманн Елімелех
Ханик Іван
Хитра Дмитро
Хухра Антін
Чуквінський Ст. (16.IV.)
Чурилик Петро (31.X.)
Чучкевич Василь
Швець Андрій (8.II.)
Фарисей Іван

КЛЯСА III. г.

Вписало ся 32 учеників.

Андрущишин Йосиф (1.II)
 Бонк Йосиф, Франц
 Бурій Іван
 Галензика Теодозій
 Градовський Андрій
 Заборський Маріян
 Костик Роман, Омелян
 Крупа Петро
 Курило Михайло
 Макар Стефан
 Менціньський Волод. Ан.

Милик Михайло (1.II.)
 Павлик Іван
 Павліш Павло
 Потич Володимир Каз.
 Пукалець Стефан
 Рифон Михайло (30.XII)
 Ставка Стефан
 Стахняк Йосиф
 Трухан Григорій
 Федина Павло
 Фрідман Яків

Ходоровський Вас. (29.III)
 Цюк Лев
 Чабак Теодор (15.III.)
 Шапіра Ефроїм, Мойсей
 Шевчик Іван
 Шевчик Юліян (14.V.)
 Шумелда Стефан (27.III)
 Шупяний Никола
 Ялоха Теодор
 Ярошевич Корнило

КЛЯСА IV. а.

Вписало ся 33 учеників, в тім 2 приватисти.

Бабяк Панталеймон
 Бий Олександр
 Богун Іван
 Гадзевич Володимир
 Глодзінський Євген
 Дочило Михайло
 Зарицький Іван
 Зубрицький Ігнат
 Іванюк Василь (18.XII.)
 Ілік Стефан
 Калужняцький Плятон

Козій Григорій
 Корба Іван
 Лилик Никола
 Лібович Василь
 Лящекський Стефан
 Мачуга Осип
 Микита Василь (29.III.)
 Миколайчук Володимир
 Пачеха Григорій
 Процевят Іван
 Проць Михайло

Свистович Мих. (8.II.)
 Татусько Роман (21.XII)
 Федевич Іван (7.II.)
 Федевич Ілія
 Хоминський МIRON Іван
 Чупер Авраам
 Шведзіцький Ярослав
 Шпайзер Леві
 Яремкевич Ярослав Т.
 Кункевичівна М. (прив.)
 Левандовська Юлія (пр.)

КЛЯСА IV. б.

Вписало ся 32 учеників.

Білас Осип (29.V.)
 Бунь Іван
 Волинєць Іван
 Грех Іван
 Дідунік Роман
 Дунай Андрій
 Заблоцький Ярослав
 Нішка Іван
 Костецький Григорій
 Крив'як Михайло
 Кропельницький О. (28.I)

Кузьмів Володимир
 Кузьмів Стефан
 Кучерепа Володимир
 Лизак Теодор
 Лихограй Михайло (28.3)
 Лотоцький Петро (1.XI)
 Мачай Дмитро
 Пастух Іван
 Плахта Михайло
 Ребізант Стефан (1.IV)
 Роман Іван

Сабат Олекса
 Стець Михайло
 Тимчишин Євген
 Фарисей Петро
 Цимбалко Олекса
 Чубоха Остап
 Шевчик Григорій
 Яворський Валер. (15.III)
 Бованко Стефан (прив.)
 Федачинський В. (прив.)

КЛЯСА IV. в.

Вписало ся 25 учеників.

Бошко Володимир
 Волощак Іван
 Гнатів Олексій
 Гайцгольц Сальомон
 Генгало Петро
 Дахновський Дмитро
 Зальцберг Мехель
 Івановський Василь
 Качмар Василь

Костюк Адам Ол. (25/2)
 Лучечко Іван Маркіян
 Людко Тома
 Мартинович Мих.
 Михаць Григорій (18/3)
 Росовський Іван
 Сасович Осип
 Стасів Іван

Стахів Матвій
 Тарнавський Максим
 Тима Василь
 Тиранський Дмитро
 Ференц Іван
 Шульган Петро
 Яремчишин Роман
 Гойдиш Роман (прив.)

КЛЯСА V. а.

Вписало ся 42 учеників.

Андрух Іван
 Антоник Іван
 Аріо Кароль
 Балаш Петро
 Бень Василь
 Босий Александер
 Вахнянин Маріян
 Величко Мих. (16/3)
 Величко Стефан (9/12)
 Винницький Юлій
 Величкович Николай
 Гавриляк Мих. (27/3)
 Дзуль Мих.
 Жук Андрій

Захарко Андрій
 Карван Іван
 Кварцяний Іван
 Комарницький Яків
 Коцай Василь
 Кочиркевич Тадей
 Кривий Дмитро
 Куречка Теодозій
 Лешега Ізидор
 Ломинський Іустав Іван
 Мазяр Стефан
 Метелля Осип
 Мейський Володимир
 Микита Петро

Михалович Василь
 Мриглод Петро (27/3)
 Наконечний Алексій
 Піпський Григорій
 Решетило Іван
 Созанський Стефан
 Стефанишин Йосиф
 Стецишин Алексій
 Тергальський І. в. 27/3 пр.
 Химка Николай
 Хоминський Роман
 Ценкий Мих.
 Юзичинський Зеновій
 Кохановска Мир. (прив.)

КЛЯСА V. б.

Вписало ся 39 учеників.

Базилевин Степан
 Балко Теофіль
 Блонарович Мих.
 Бованко Роман Олекс.
 Бурий Микола
 Варгафтіг Освальд
 Войтків Іван
 Волошин Микола
 Волян Григорій
 Галун Михайло
 Герінг Вольф
 Глова Василь
 Дорошак Іван

Заворотюк Мирон
 Зинич Лука
 Зубелик Тадей
 Кіптик Мих. (30/10)
 Козьоринський Осип
 Комісар Евген
 Кропельницький І. (30/10)
 Крутій Осип
 Лещинин Григорій
 Малик Леонтій
 Миськів Семен
 Огородник Микола
 Онишко Юліян

Паславський Василь
 Пашко Степан
 Пілерсдорф Ілія
 Попель Петро
 Посікира Микола
 Процакевич Мирон
 Ромович Іван
 Савойка Любомир
 Савчак Григорій (22/10)
 Тимчишин Іван
 Фок Сидір
 Шуплат Микола
 Юрчак Степан (9/11)

КЛЯСА VI. а.

Вписало ся 37 учеників.

Артимович Антін
 Барила Гнат
 Бень Микола
 Величко Олекса (18/9)
 Венгринович Стефан О.
 Грисьо Семен
 Данилко Мих. 14/10)
 Дзидз Стефан (18/9)
 Залітач Василь
 Згорлякевич Олександ.
 Клебан Дмитро
 Ковалиско Антін
 Козій Іван

Кривовяза Олекса
 Крутій Панталеймон
 Лабяк Василь
 Лазор Іван
 Лапчук Іван
 Макаровський Ярослав
 Мануляк Роман
 Михальчук Анатоль
 Мудрик Андрій
 Наконечний Федір
 Новаковський Іван
 Ольшанський Іван

Підгірний Микола
 Пристай Володимир
 Рончковський Володим.
 Рубчак Ярослав
 Савка Петро
 Снак Володимир (18/9)
 Споляк Антін
 Тимець Іван (15/3)
 Фільц Володимир
 Хархаліс Олекса
 Ходоляк Франц
 Хитра Пантал, (прив.)

КЛАСА VI. б. •

Вписало ся 30 учеників.

Андрушко Стефан
 Бандрівський Михайло
 Березка Михайло
 Бохонко Юрій
 Гинилевич Конст. (3/2)
 Глодаїнський О. (7/10)
 Гринишин Михайло
 Губаль Антін
 Дзінгало Антін (19/9)
 Дівик Никола

Долинський Анатоль
 Заболоцький Олександр
 Кравець Василь
 Кравець Іван (10/2)
 Лисак Маріян
 Ляльович Осип
 Онішкевич Роман
 Паліїв Дмитро
 Паславський Тим. (13/9)
 Пелехович Богдан

Пелехович Ярослав
 Полянський Іван
 Попель Іван
 Сапрун Северин
 Сенета Іван
 Строкон Леоп. Ів. (18/3)
 Цепинський Кон. (29/11)
 Чубко Євген
 Шульган Володимир
 Яріш Стефан

КЛАСА VI. в.

Вписало ся 32 учеників.

Бабак Іван
 Голейко Володимир
 Гошовський Семен
 Грабар Стефан
 Гера Стефан
 Дацків Євген
 Денека Григорій
 Йовик Григорій
 Козак Стефан
 Коленьський Мих.
 Конрад Іван

Лазорко Дмитро (15/3)
 Макарець Теодор
 Марців Дмитро
 Напурко Остап (19/9)
 Паньків Юрій
 Петрівський Едвард
 Радюк Іван
 Рейнарович Омелян
 Рейнарович Осип
 Решетилів Іван
 Ровдич Василь

Савицький Андрій
 Стріжик Мих.
 Тисячний Іван (5/10)
 Трешневський Роман
 Фрідман Лев Хаїм
 Хроповят Мих.
 Цюпка Осип
 Кац Яків (прив.)
 Савчинівна Ірина (прив.)
 Чеснок Савин (прив.)

КЛАСА VII. а.

Вписало ся 41 учеників.

Бель Аїталь
 Блюй Володимир
 Бумбар Николай
 Вербенець Алексій (1/2)
 Верховий Володимир
 Владичин Анат. Омел.
 Волощак Іван
 Гнатівський Петро
 Грабовий Ілля
 Демко Станислав
 Дмоховський Теоф. Ем.
 Заблоцький Іван
 Заворотюк Олекса
 Зиблікевич Мих. Євген

Каливошка Петро
 Калужняцький Теодозій
 Ключас Іван
 Ковальський Тома
 Когут Дмитро
 Кузич Максим
 Лешук Осип
 Лопадчак Ілля
 Мадай Стефан
 Мазяр Олекса
 Мальчик Мих.
 Матичак Іван
 Олешко Тимотей
 Павлик Мих.

Стахняк Петро
 Трач Олекса
 Хомяк Франц
 Хоростіль Василь
 Чайківський Євген Вол.
 Чехович Кость
 Шкреметко Семен
 Яндрухів Василь
 Яріш Антін
 Іутковський Антін (прив.)
 Деркач Филип
 Купибіда Іван vel
 Кунович
 Чуквінський Петро

КЛАСА VII. б.

Вписало ся 45 учеників.

Баран Мих. (5/4)
 Барановський Петро
 Бурмич Мирон
 Венгринович Роман Пл.
 Вітик Іван
 Гавришо Євген

Гамар Юрій
 Голейко Олександр
 Гоцький Іван
 Гула Антін
 Дідич Осип

Заяць Антін Дмитро
 Іваськевич Володимир
 Кашубинський Андрій
 Киричинський Мих.
 Козій Теодор

Коцик Роман
Кокот Мих.
Кузьмич Ярослав
Куник Евген
Лесик Роман
Ломінський Володимир
Миколаєвич Юліян
Паславський Василь
Перчинський Стефан

Петрусяк Іван
Прибитковський Петро
Прокіп Андрій
Просіцький Іларіон
Прудіус Петро
Романовський Іван
Соневицький Роман
Созанський Александер
Старчак Теодор

Талпаш Мирослав
Тарнавський Антін (9/10)
Тимкевич Антін
Тхір Григорій
Феснак Тома
Харамбура Роман
Худик Юліян
Чмола Іриней
Шафран Іван (прив.)

КЛАСА VIII. а.

Вписало сх 37 учеників.

Бардаховський Андрій
Васильків Степан
Вовчик Мих.
Гоцький Омелян
Дутка Іван
Дутко Петро
Кебуз Стефан
Кліш Володимир
Ковалик Гриць
Коленьський Осип
Корженівський Волод.
Кос Петро
Львівський Микола

Малецький Іван
Мальчик Олекса
Мандель Мойс. Вольф
Михалович Іван
Мриглод Мих.
Наконечний Роман
Пастернак Володимир
Пачковський Степан
Первенець Ілько
Прокопів Володимир
Пшанецький Іван
Ривак Степан

Ригель Юрій
Рубінфельд Ант.
Савицький Петро
Сенета Мих.
Слабак Петро
Сьокало Николай
Фільц Константин
Хома Іван
Хома Осип
Чехович Ярослав
Шпилька Теодор
Савула Степан (прив.)

КЛАСА VIII. б.

Вписало ся 43 учеників.

Боберський Юліян
Гаталяк Теодор
Гойдиш Теодор
Гронда Яків
Дзіковський Василь
Дорош Андрій
Кміцикевич Анатоль
Козій Іван
Косоноцький Яків
Костек Володимир
Кузьминський Дмитро
Купчинський Роман
Кушнір Стефан
Лукашевський Евген
Лукомський Антін

Околот Іван
Павліш Іван
Пасічинський Теофіл
Перхач Андрій
Пристаї Богдан
Пристаї Тарас
Сень Клим
Ставничий Мирослав
Старух Миколай
Терлецький Григорій
Трильовський Петро
Трусевич Миколай
Фарняк Михайло
Федаш Іван
Фельзен Ляйб

Целевич Іван Денис
Целевич Лев А. (4/4 пр.)
Цеглинський Остап
Черник Теодор
Шайдицький Йосиф
Щирба Роман
Яновський Родіон
Януш Юліян

приватисти
Менціньска Олена
Гарматій Марія
Лучечко Ірина
Созанський Богдан
Целевич Лев Антін

XVIII. Оповіщення Дирекції.

1. Рік шкільний 1913/14 розпочинає ся дня 3. вересня торжественним Богослуженєм, на котре мусять явити ся всі записані ученики.

2. Вписи учеників до гімназії відбудуть ся в трох послідних днях місяця серпня в часї від год. 9—12 і 3—6.

Пізнійші зголошення приймають ся лиш в виїмкових случаях.

3. Такси при вписах виносять:

а) від ново вступаючих учеників 7 К. 20 с. і 20 на шкільні прибори до писання; ученики пригтовляючої кляси платять 3 К 20 с;

б) від давних учеників 3 К. і 20 с. на шкільні прибори до писання; коли однак хто з них не викаже ся сьвідомством шкільним з послідного півроку, платить 7 К. 20 с. і 20 с. на шк. прибори.

4. Документи, які належить предложити при вписах, є такі:

а) метрика уродження і сьвідомство щепленої віспи при вписах до кл. I. і пригтовляючої, крім того послідне сьвідомство шкільне і 2 карти вписові. Ученик, що вступає до пригтовляючої кляси, мусить в р. 1913 мати скінчений девятий рік; сей, що вступає до I. кляси, десятый рік скінчений в р. 1913.

б) послідне сьвідомство шкільне і 2 карти вписові при вписах до кляс II.—VIII. Чужих учеників не приймає ся, хиб а що постарають ся в пору о дозвіл Ради Шкільної Краєвої.

5. Вибір станції мусить бути в день впису довершений. Вибрати можна тільки апробовані станції. Укривати тут нічого не вільно. Хто до сего не примінить ся, не буде прийнятий до школи. Властителі станцій (господині чи господарі) мусять виказати ся дозволом Дирекції, який уділяє ся в днях 25—28 серпня. Тому, що в Перемишли є дуже мало відповідних станцій, поручає Дирекция бурси, які в сім році дадуть около 350 ученикам приміщенє. Тими бурсами а) є: Інститут гімназйальний при ул. Баштовій. Ціна 30—50 Корон; Число учеників 130—150.

б) Бурса сьв. Миколая при ул. Баштовій. Ціна 24—30 К. Число учеників до 100;

в) Бурса селянська уміщена тепер на Засаню при ул. 3. Мая 33. в досить вигіднім і гарно положенім домі. Ціна 20—30 К. Число учеників 75.

г) Приют при „Дешевій Кухні“, при ул. Тихій для 35 учеників низшої гімназії дає само приміщенє за 5 К., в зимі за 6 К.

Родичі, що дбають дійсно про синів і бажають для них правдивої просвіти і добра, повинні давати їх до одної з бурс, бо в бурсі навчить ся ученик карности, порядку, праці і почутя обовязку. До бурс, Інститута гімназьяльного, Дешевої Кухні і Приюта треба подавати на руки Дирекції або Заряду дотичної бурси найдалше до 15. липня, долучаючи сьвідощтво убожества, коли йде о зниженє оплати і заяву родичів, що будуть платити оплату точно що місяця найдалше до 8-го.

6. Явити ся до впису має батько, мати або опікун чи домашний надзиратель. Лиш ученики найвисших клас і то в виїмкових случаях можуть самі вписувати ся.

7. Вписові карти належить дуже точно виповняти.

При виборі надобовязкових предметів, особливо у слабших с. 6. менше талановитих учеників або таких, що далеко мешкають, належить зріло застановити ся.

До вибору суть: гімнастика (руханка) і сьпів; від III. кл. ще французка мова; від IV. шкільна музика; від V. рисунки і стенографія.

Члени спортових кружків мусять вписати ся на науку руханки, члени мужеского (церковного) хору мусять вписати ся на науку сьпіву. Ученики, що вписують ся на гімнастику, мусять при вписах зложити 1 К. на мешти, без котрих не вільно вправляти ся на салі.

Від IV. кл. можуть спосібніші ученики записати ся на науку столярства і різьбарства. Оплати на піврік 3 К.

8. Виказ апробованих станцій висить в партері прибитий на таблиці, так само і виказ апробованих підручників (книжок шкільних).

Книжки мусять бути чисті (с. 6. непописані).

Без книжки не має ученик вступу до класи, особливо необхідні є книжки до науки релїгії, латиньскої, грецкої, рускої, польскої і німецкої мови, атлас і прибори до науки рисунків.

9. Вибір домових учителів (т. зв. інструкторів) є дуже

важною справою для учеників нижчих клас, менше спосібних або лінєвих, байдєжих.

При виборі станцій і домашних учителїв служить завжди Директор радою і помочню.

10. О увільненє від шкільної оплати можуть старати ся зараз на початку всі ученики I. класи а з клас II—VIII лиш ті, що мають добре (єв. дуже добре) поведєнє і котрих узнано в свїдоцтві шкільнім здібними а що найменше взагалї здібними.

Речинєць вношування подань є в I. пївр. кєнєць вересня, в II. пївр. кєнєць лютого.

Долучати належить до подання: свїдоцтво убожєства, виставленє в р. 1913 двома властями (духовною і свїтською) і послїднє свїдоцтво шкільнє. Убогі ученики I. класи вносять всі подання о увільненє від шкільної оплати по кєнєць вересня, однак щойно вислїд конференції при кінци жєвтєня рїшає, чи котрому з них відложено оплату чи нї. — Коли ученик I. кл., якому відложено шк. оплату, одержить з кінцем сїчня лихий поступ з предметів або відповіднє поведєнє, мусить платити оплату з початком лютого за I. пїврік а в марті за II. пїврік.

11. Шкільна оплата вносить: в приготовляючїй класї 10 К., в класах I—VIII. 40 К.

Речинєць плаченя припадає на перших 6 тижнів кожного пївроку, отже в I. пївр. від 1. вересня до 15. жєвтєня, в II. пївроцї від 1. лютого до 15. марта. Хто в пору не заплатить, мусить бути зі школи усунений по 15. жєвтєня (євент. 15. марта.)

12. Вступні іспити відбувають ся:

а) до приготовляючої класи і до I. класи дня 1. вересня і 28. червня;

б) до висших клас (II—VIII) від 2—10. вересня.

При вступних іспитах до I. класи звертає ся головнї увагу на викладову с. в руску мову, а іменно поправнє і плавнє читанє, добре оповїданє, знанє граматики (форм, складнї) і аналізу речєня. Ученики, що не перейшли при вступнім іспитї до I. кл., можуть за згодою Дирекції перейти до приготовляючої класи без нового іспиту.

13. Поправчі і доповняючі іспити відбувають ся при комісії в днях 29, 30, 31. серпня, виїмково ще 1. вересня. — До тих іспитів мусять бути дотичні ученики добре підготовані.

14. Інформаційні конференції. Родичі, що дбають дійсно про синів, повинні навідувати ся до школи в приписані

дні і питати ся про їх поступи і поведене в школі і поза школою. Хто того не робить, спричиняє сам своєю байдужністю лихе поведене і лихі поступи свого сина, — особливо тоді, коли вибрав і менше відповідну станцію.

Речинці конференцій в I. півроці є такі: I. 12. жовтня в неділю (від г. $10\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{2}$); II. 24 жовтня в п'ятницю (від г. $12\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$); III. 7. падолиста в п'ятницю (від г. $12\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$); IV. 23 падолиста в неділю (від г. $10\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{2}$); 5. грудня в неділю (від г. $10\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{2}$); VI. 14. грудня в неділю (від г. $10\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{2}$).

В другім півроці відбуваються такі конференції в місяцях: марті, цвітні і маю на переміну в неділю і п'ятницю по 1-нім і 15-тім.

Тісні зносини між родичами (зглядно опікунами чи домашніми надзирателями) а школою причиняють ся дуже багато до удержання молодежи в карности, до вироблення в ній почуття обов'язку і доброго характеру.

15. Мундурки шкільні, які ученики обов'язані на основі Найвисшої постанови від р. 1906/7 носити, мусять мати під кожним оглядом (особливо що до крою і краски) приписану форму. Всякі прикраски і вибаги та зміни строго заборонені. Ношене вишиваних сорочок, краваток і вставок також заборонене. Хто сему приписови мимо упімнень не підчинить ся, буде зі школи усунений.

16. В Дешевій кухні приймає ся на харч лиш убогих учеників по ціні 8 К. за сніданє і обід, 11 К. за сніданє, обід і вечеру. Заможнійші платять повну оплату с. в. 10 і 14 К. — Знижок не буде Виділ нікому уділяти.

Хто старає ся о харч в Дешевій кухні, мусить внести зараз на початку шкільного року поданє, до котрого долучає свідощтво убожества. Оплати за харч належить дуже точно платити.

17. Ученики, уміщені по бурсах, мусять самі пильнувати, щоби їх родичі платили за них місячні оплати безпосередно до Заряду і точно, бо інакше наразять ся на усуненє з інституції.

18. Ученики мусять держати ся точно шкільних правил в школі і поза школою. Правила прибиті в шкільнім будинку на коридори.

19. Домашні надзирателі мусять держати ся точно регуля-

міну, особливо дотично зголошування недуги ученика, ходження на інформаційні конференції, нагляду учеників вечерами і по ночах, усуванє лихого товариства і всякого згіршення та вздержування учеників від волокитства.

XIX. Статистичний перегляд шк. годин в тижни.

Предмет	К Л Я С А								Разом
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Релігія	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Руска мова (викл.)	3	4	3	3	3	3	3	4	26
Латинська мова	6	6	6	6	6	6	5	5	46
Грецька мова	—	—	5	4	5	5	4	5	28
Польська мова (обов.)	2	—	2	2	2	2	2	2	16
Німецька мова	5	2	4	4	4	4	4	4	33
Історія	2	4	2	2	I. п. 4 II. п. 2	2	4	3	21
Географія	2	2	2	2	I. п. — II. п. 2	2	—	—	10
Математика	3	3	3	3	3	2	3	2	23
Історія природи	2	2	—	—	3	3	—	—	9
Фізика і хемія	—	—	2	3	—	—	4	3 ¹⁾	12
Пропедевтика філософії	—	—	—	—	—	—	1	2	3
Рисунки	2	2	2	2	—	—	—	—	8
Каліграфія	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Разом	30	29	33	33	32	31	32	32	252

¹⁾ В другім півроці 4 години.

Андрій Алиськевич
ц. к. Директор.

